

INZET OP HERSTEL

Heroverwegingsoperatie 2010-2014
De mogelijkheden in beeld

Dit is een publicatie van de gemeente Amsterdam
Stuurgroep Heroverwegingen 2010-2014
Postbus 2020
1000 AE Amsterdam

Bezoekadres:
Stadhuis, Amstel 1

Telefoon: 020-6241111

Internet: www.amsterdam.nl

Inzet op herstel

Heroverwegingsoperatie 2010-2014

De mogelijkheden in beeld

8 februari 2010

Voorwoord

Amsterdam staat in de periode 2010-2014 voor grote opgaven. De effecten van de financiële en economische crisis vertalen zich naar de situatie in de stad. Bedrijven moeten saneren of stoppen. Een groot aantal burgers komt moeilijker of niet aan een baan. Woningbouw en kantoorontwikkeling komen op veel plekken tot stilstand door gebrek aan investeringskapitaal. Nationaal is het financieringstekort zo omvangrijk geworden dat de rijksoverheid zeer grote bezuinigingen zal moeten doorvoeren. Een deel van wat te wachten staat, is nog niet duidelijk. Harde prognoses voor de gemeentefinanciën stellen de gemeente voor de opgave om structureel € 248 miljoen te bezuinigen. Terwijl tegelijkertijd in de stad een sterke behoefte bestaat aan hulp, ondersteuning en investeringen van de gemeente om met zo min mogelijk schade door de crisis heen te komen en een zo spoedig mogelijk maatschappelijk-economisch herstel te stimuleren. Herstel. Dát is de opgave waar Amsterdam voor staat. Het is een dubbele opgave. Niet alleen de stad moet herstellen van de gevolgen van de crisis, ook de gemeentebegroting in de komende jaren vraagt extra aandacht. Maatregelen moeten worden genomen, om te voorkomen dat in de komende jaren een groot financieel tekort ontstaat.

Vanuit haar bestuurlijke plicht zorg te dragen voor een tijdige voorbereiding van een gezonde meerjarenbegroting heeft het huidige College aan ons een stevige opdracht gegeven. We hebben bijzondere begrotingsvoorbereidingen uitgevoerd voor de raad en partijen die na de verkiezingen op 3 maart 2010 een nieuwe coalitie vormen. In een kort tijdbestek is in beeld gebracht welke maatregelen de begroting na 2010 sluitend kunnen houden en ruimte creëren voor een nieuw programakkoord.

In het najaar van 2009 is het traject Heroverwegingen 2010-2014 gestart. Met als resultaat een pakket van mogelijkheden om uitgaven te reduceren en inkomsten te verhogen, rekening houdend met de ambitie dat Amsterdam sterk uit de crisis komt en een aantrekkelijke en vitale stad blijft. Dit rapport schetst op hoofdlijnen de mogelijke maatregelen en de gevolgen. Het opleveren van dit rapport is slechts het begin van het heroverwegingentraject. De volgende stap is aan de nieuwe coalitie. De nieuwe coalitie zal moeten bepalen welke maatregelen zij wel wenselijk acht en welke niet, waarna verdere uitwerking van de maatregelen kan plaatsvinden. Om keuzes door een nieuwe coalitie mogelijk te maken is € 379 miljoen, circa 150% van de verwachte opgave, aan maatregelen geïnventariseerd. Daarnaast is € 1.391 miljoen aan incidentele opbrengsten geïnventariseerd.

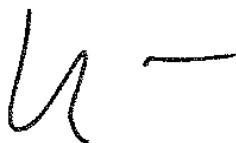
Pas als de nieuwe coalitie haar hoofdkeuzes heeft bepaald, wordt duidelijk wat de exacte gevolgen zijn voor de burgers, bedrijven, instellingen, bezoekers en de gemeentelijke organisatie. Deze gevolgen zullen pijnlijk zijn. Dat is onvermijdelijk gegeven de omvang van het financiële tekort. De financiële opgave loopt op van € 90 miljoen in 2011 tot € 248 miljoen vanaf 2014.

Deze heroverwegingsoperatie heeft betrekking op de centrale stad. Het Rijk en stadsdelen bezinnen zich ook op bezuinigingen. Bij het kiezen van maatregelen is aandacht nodig voor mogelijke cumulatieve-effecten.

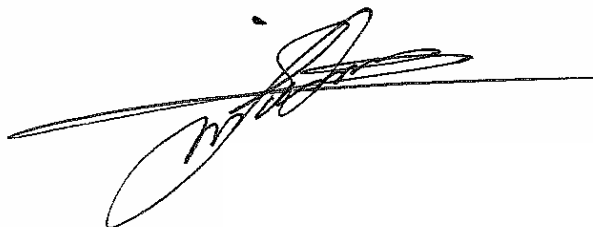
De voorbereidingen hebben een grote inzet gevergd van leiding en medewerkers van alle diensten en van stadsdelen. Bovendien zijn we zeer geholpen door de ervaring, kennis en inzicht van Wim Kok, Ad Scheepbouwer, Rob Kuipers en Marco Wilke. Vanuit passie voor de hoofdstad hebben zij ons geadviseerd over en bevraagd op de aanpak en het proces. Over de inhoud van de maatregelen hebben zij zich op geen enkele manier uitgesproken. Voor de

inhoud van deze rapportage dragen zij in geen enkel opzicht verantwoordelijkheid. Het proces is door ons geleid samen met onze collega's Michel Kanters, Eric ten Hulsen, Jan Hagendoorn, Ronald Venderbosch, Hugo Fernandes Mendes en Sjaak Ruiter.

Voor u ligt het rapport "Inzet op Herstel" waarin de mogelijke maatregelen in beeld zijn gebracht. Het rapport bevat geen inhoudelijk oordeel en de maatregelen zijn niet bestuurlijk getoetst. Dat is aan de nieuwe coalitie. Wij hopen hiermee een goede basis te bieden voor een nieuwe coalitie om, in het licht van haar toekomstvisie voor Amsterdam, de keuzes te maken die enerzijds nodig zijn voor financieel herstel en die anderzijds nodig zijn om als stad sterk uit deze crisis te komen.

A simple handwritten signature consisting of a stylized 'H' followed by a horizontal line.

Henk de Jong
Gemeentesecretaris

A complex, cursive handwritten signature with multiple overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Evelyn Lindeman
Directeur Financiën

Inhoud

1	Inleiding	7
1.1	<i>Opzet rapport</i>	7
2	Financiële opgave	9
2.1	<i>Inleiding: de economische crisis en de hoofdpogaven voor Amsterdam</i>	9
2.2	<i>De financiële opgave</i>	10
2.3	<i>Financiële opgave voor stadsdelen</i>	15
3	Perspectief	17
3.1	<i>Dubbele opgave: sterk uit de crisis en financiële tekorten opvangen</i>	17
3.2	<i>Heroverweging van taken: taken verminderen, maar vitaliteit van de stad behouden</i>	17
3.3	<i>Koers voor gemeentelijke organisatie: kleiner en uniformer</i>	20
4	Werkwijze	21
4.1	<i>Werkwijze</i>	21
4.2	<i>Toelichting op de inventarisatie van maatregelen</i>	22
4.3	<i>Aparte heroverwegingen voor het Vereveningsfonds</i>	22
5	Organisatie en bedrijfsvoering; besparingsmogelijkheden en inkomsten verhogende maatregelen	25
5.1	<i>Inleiding</i>	25
5.2	<i>Waar staat de gemeentelijke organisatie?</i>	25
5.3	<i>Welke mogelijkheden heeft de gemeente om inzet van middelen te beperken of opbrengsten te verhogen.</i>	27
5.4	<i>Totaalbeeld</i>	32
6	Mogelijkheden om in het ruimtelijk-economische domein op uitgaven te besparen en inkomsten te verhogen	33
6.1	<i>Inleiding</i>	33
6.2	<i>Waar staat Amsterdam in ruimtelijk-economisch opzicht?</i>	33

6.3	<i>Welke taken oefent de gemeente uit?</i>	35
6.4	<i>Welke mogelijkheden heeft de gemeente om inzet van middelen te beperken of opbrengsten te verhogen.</i>	39
6.5	<i>Totaalbeeld</i>	48
7	Taken in het sociale domein, besparingsmogelijkheden en inkomsten verhogende mogelijkheden	49
7.1	<i>Inleiding</i>	49
7.2	<i>Waar staat Amsterdam in sociaal - maatschappelijk opzicht?</i>	49
7.3	<i>Welke taken oefent de gemeente uit?</i>	50
7.4	<i>Welke mogelijkheden heeft de gemeente om inzet van middelen te beperken of opbrengsten te verhogen?</i>	53
7.5	<i>Totaalbeeld</i>	61
8	Belastingen	63
9	Mogelijkheden incidentele opgave	65
9.1	<i>Verkoop gemeentelijk bezit</i>	65
9.2	<i>Reserves en voorzieningen</i>	67
9.3	<i>Totaalbeeld</i>	69
10	Tot slot	71
10.1	<i>Relatie met bezuinigingen bij Rijk en stadsdelen</i>	71
10.2	<i>Totaalbeeld mogelijke maatregelen</i>	73
10.3	<i>Implementatie</i>	74
	Bijlagen	77
	Bijlage 1	79
	Bijlage 2	83
	Bijlage 3	135

1 Inleiding

De economische crisis en de aangekondigde rijksmaatregelen hebben het financieel meerjarenperspectief van de gemeente Amsterdam drastisch veranderd. Er moet vanaf 2011 rekening worden gehouden met verdergaande terugloop van de inkomsten en tegenvallers in de uitgaven. Om die reden heeft het College bij het opstellen van de begroting 2010 besloten tot de start van een heroverwegingsoperatie. Het College heeft de opdracht gegeven om voor de nieuwe raad de structurele besparings- en optimalisatiemogelijkheden in beeld te brengen en te komen tot een pakket aan maatregelen dat ruimte laat voor een nieuwe raad keuzes te maken.

Gezien de grootte van het financiële tekort kan niet worden volstaan met alleen een nieuwe efficiency operatie. Er is een fundamentele discussie nodig over de taken waarvoor de gemeente haar middelen wil inzetten en over de wijze waarop de gemeente haar taken uitvoert.

Uitgangspunt is geweest dat over de gehele breedte van het gemeentelijke werkveld de mogelijkheden op tafel komen. Er zijn vooraf geen onderwerpen uitgesloten van de inventarisatie. Het streven is dat ondanks de besparingen en optimalisaties de aantrekkelijkheid van de stad en de slagkracht van het gemeentelijke apparaat overeind blijven.

In dit rapport is de inventarisatie van mogelijke maatregelen opgenomen. Een deel van deze maatregelen betreft efficiency binnen het gemeentelijke apparaat. Hier zijn de eerste stappen gezet om ruimte te creëren. Een nieuw bestuur zal in de komende periode het besluit moeten nemen over de verdere maatregelen die nodig zijn om de begroting en de stad gezond te houden voor de komende periode.

1.1 Opzet rapport

In Hoofdstuk 2 worden de effecten van de economische crisis op Amsterdam in hoofdlijnen geschetst, waarna de financiële opgave waar de gemeente voor staat nader is toegelicht. De meest recente inzichten en cijfers zijn hierin verwerkt. Hoofdstuk 3 laat zien langs welke lijnen de gemeente zich als lokale overheid en als werkgever kan ontwikkelen en welke uitgangspunten zijn gehanteerd bij het formuleren van maatregelen. In hoofdstuk 4 wordt de werkwijze van het heroverwegingstraject toegelicht. In hoofdstukken 5, 6 en 7 is opgenomen welke taken de gemeente uitvoert en welke maatregelen vervolgens kunnen worden genomen om de uitgaven te verlagen of de inkomsten te verhogen op het gebied van de bedrijfsvoering en bestuur- en concerttaken, in het ruimtelijk-economische domein en in het sociale domein. In hoofdstuk 8 worden de mogelijkheden tot belastingverhogingen toegelicht. De maatregelen geven het keuzepalet voor dekking van de structurele financiële opgave. Hoofdstuk 9 geeft de mogelijkheden om de incidentele financiële opgave te dekken. Hoofdstuk 10 gaat tot slot in op het verdere traject en de implementatiefase. Daar komt ook de relatie aan de orde tussen het heroverwegingstraject van de centrale stad, de stadsdelen en de rijksbezuinigingen en de mogelijke interfererende effecten.

In de bijlage zijn de mogelijke maatregelen in meer detail beschreven. Ook wordt in de bijlage toegelicht hoe is omgegaan met de aangenomen moties over het heroverwegingstraject.

2 Financiële opgave

2.1 Inleiding: de economische crisis en de hoofdpogaven voor Amsterdam¹

Met het faillissement van de Amerikaanse investeringsbank Lehman Brothers op 15 september 2008 werd de crisis op de financiële markten manifest. Een wereldwijde bancaire crisis was een feit en leidde onder andere tot het opdrogen van de kredietverstrekking en het wegvallen van consumenten- en producentenvertrouwen. Als gevolg daarvan liepen investeringen en bestedingen scherp terug. De wereldeconomie kwam in een ongekende vrije val terecht. In 2009 zijn er voorzichtige tekenen van herstel te zien geweest in de mondiale economische activiteit. In de decemberramingen van het CPB wordt voor 2009 een krimp van de Nederlandse economie voorzien van 4%. Het CPB voorspelt een economische groei in 2010 van +1½ %, maar geeft ook aan dat er grote risico's en onzekerheden zijn. Hoewel de toestand op de financiële markten is verbeterd, is zij verre van normaal. Banken ondervinden nog steeds schade van slecht renderende hypotheekleningen, bedrijfsleningen en commercieel onroerend goed.

De gevolgen van de economische crisis worden in Amsterdam steeds duidelijker zichtbaar. Specifieke sectoren worden geraakt, buitenlandse gasten bezoeken Amsterdam minder vaak, de werkgelegenheid staat onder druk, er staan veel meer woningen te koop, de leegstand van kantoren neemt toe en de huurprijs per m² daalt.

De volgende dominante ontwikkelingen en daarmee samenhangende hoofdpogaven voor Amsterdam worden onderscheiden: oplopende werkloosheid, stagnatie van de ruimtelijke ontwikkeling, daling van de inkomsten en stijging van de uitgaven.

2.1.1 Oplopende werkloosheid

Het aantal niet-werkende werkzoekenden loopt nog niet schrikbarend op. Van 7% op januari 2009 tot 7,8% naar op 1 september 2009, een gemiddelde stijging van 0,1%-punt per maand. Echter, de vooruitzichten voor 2010 zijn somber. SEO Economisch Onderzoek voorspelde eerder dat de Amsterdamse werkloosheid op kan lopen tot tussen de 9,8% en 14,3%. Vanaf 2011 wordt een bescheiden banengroei verwacht, die de eerdere daling binnen enkele jaren zal compenseren.

Werkloosheid is in de eerste plaats voor degenen die het raakt een persoonlijk drama. Het vermindert de (gezins-)inkomsten, het tast het gevoel van eigenwaarde aan, dreigt mensen in een isolement te drijven en heeft een negatief effect op de maatschappelijke en economische toekomst van de werkloze en zijn of haar gezinsleden. Voor de stad als geheel betekent werkloosheid een verlies aan maatschappelijk en economisch potentieel, toename van maatschappelijke spanningen en verlies aan menselijk en sociaal kapitaal. De gemeente zelf zal worden geconfronteerd met hogere uitgaven in het sociale domein door een groter beroep op uitkeringen en voorzieningen. Hoewel de huidige ontwikkeling van het aantal werklozen meevalt, wordt een aanzienlijke stijging van de werkloosheid in de komende periode verwacht.

---

¹ Bronnen: Dashbord en kwartaalrapportage oktober 2009 over de economische crisis; Dienst Economische Zaken Amsterdam; november 2009 en voorlopige cijfers volgende kwartaalrapportage en CPB nieuwsbrief december 2009.

2.1.2 Stagnatie van de ruimtelijke ontwikkeling

Ondanks de belangstelling om te wonen in Amsterdam stagneert de woningbouw door een combinatie van het moeilijker gefinancierd krijgen van nieuwe woningbouwontwikkelingen en de begrijpelijke terughoudendheid van potentiële kopers van woningen. Ook de doorstroming op de woningmarkt blijft aanzienlijk lager dan in het verleden en de prijzen van woningen staan onverminderd onder druk. De kantorenmarkt baart op lange termijn nog meer zorgen dan de woningmarkt. De crisis heeft het al bestaande structurele overschot aan kantoorgebouwen en kantoorplannen nog verder vergroot. Langdurige leegstand dreigt in gebieden als Sloterdijk en Amstel 3. De ontwikkeling van nieuwe werklocaties zoals Zuidas en transformatie van gebieden zoals Buksloterham dreigen te stagneren.

Naast het negatieve directe werkgelegenheidseffect van afnemende bouwactiviteiten, komen daarmee ook de ontwikkelambities van de stad onder druk te staan. De vernieuwing van het stedelijke woon-, werk- en leisureklimaat dreigt te stagneren. De druk op beschikbare middelen noopt tot het maken van duidelijke keuzes en concentratie op kansrijke en beeldbepalende projecten. De bodem voor de bouwsector wordt pas voorzien voor 2011, waarna de productie weer zal aantrekken. ING Economisch Bureau verwacht dat de bouwproductie tot 2017 slecht zal blijven.

2.1.3 Daling van de inkomsten en stijging van de uitgaven

Terwijl de maatschappelijke en economische opgaven toenemen, nemen de inkomsten op korte en middenlange termijn af. In 2010 gaat het vooral om verminderde autonome inkomsten van de gemeente (minder inkomsten uit gronduitgiften, lagere dividenduitkeringen, minder toeristenbelasting, minder inkomsten uit leges). Na 2010 komen daar de gevolgen van de aangekondigde bezuinigingen op de rijksbegroting bij. De aangekondigde bezuinigingen zullen in de meicirculaire 2010 van het Gemeentefonds duidelijk worden. De impact zal dusdanig groot zijn dat, zelfs bij een gunstige economische ontwikkeling in de komende jaren, de druk op de gemeentelijke middelen blijft bestaan. Dit zal echt voelbaar worden in de meerjarenbegroting vanaf 2011.

De maatschappelijke gevolgen van de crisis leiden ook tot extra gemeentelijke uitgaven, waarvan de extra uitgaven vanwege toenemende uitkeringslasten Wet Werk en Bijstand (WWB) het meest pregnant zijn. Er is dus sprake van een dubbel, zichzelf versterkend effect. De doorwerking van de economische crisis leidt langjarig tot een daling van de autonome verdien capaciteit van de gemeente en de inkomsten van het Rijk. Tegelijkertijd stijgen de gemeentelijke uitgaven door de noodzakelijke crisismaatregelen en toenemende uitkeringslast.

De lagere inkomsten en de hogere uitgaven leiden, bij ongewijzigd beleid tot een groot tekort op de gemeentebegroting en vormen de directe aanleiding voor de heroverwegingsoperatie. In de volgende paragraaf wordt toegelicht hoe groot het verwachte tekort is in de volgende collegeperiode.

2.2 De financiële opgave

In de brief van 9 november 2009 is de financiële opgave voor de heroverwegingsoperatie aan de Raad kenbaar gemaakt. Daarin is een structurele opgave van € 245 miljoen en een incidentele opgave van € 375 miljoen opgenomen. In deze paragraaf wordt de financiële

opgave opnieuw met de meest recente gegevens berekend en aangevuld met de in november nog ontbrekende posten.

Voor de berekening van de financiële opgave is een aantal uitgangspunten geformuleerd. Deze zijn gelijk aan de uitgangspunten die jaarlijks bij de opstelling van het Financieel Meerjarenperspectief (FMP) worden gebruikt. De uitgangspunten zijn:

- De basis is de begroting 2010.
- Er wordt uitgegaan van de financiële ontwikkeling bij ongewijzigd beleid
- Er worden op voorhand geen onttrekkingen aan het weerstandsvermogen gedaan
- Beperking tot effecten voor de centrale stad
- Onderscheid tussen structurele en incidentele effecten
- Mee- en tegenvallers in het jaar 2009, worden meegenomen in het rekeningresultaat 2009
- Het betreft geen volledige doorrekening van de begroting, maar een verwachting van de wijzigingen op de belangrijkste begrotingsposten bepalend voor de structurele financiële ontwikkeling

2.2.1 Structureel

De berekening van de structurele opgave bestaat uit drie delen, die elk nader worden toegelicht.

- a) structurele veranderingen in de gemeentelijke financiën
- b) aanvullende korting gemeentefonds
- c) ruimte voor nieuw beleid

Ad a) structurele veranderingen in de gemeentelijke financiën

De structurele veranderingen in de gemeentelijke financiën voor de komende vier jaren worden jaarlijks berekend in het FMP. Elk voorjaar wordt het FMP ter kennisname aan de Raad gestuurd. Voor de berekening van de financiële opgave in de brief van 9 november 2009 is een schatting gemaakt van meest bepalende posten in het FMP. De effecten in de gemeentefondsuitkering en de uitkeringslasten waren toen het grootst. Dat is ook met de meest recente gegevens en het meenemen van alle posten van het FMP niet veranderd. Wel is er een lichte verschuiving van het tekort over de jaren. Het structurele tekort werd in november 2009 geschat op € 64 miljoen in 2011 oplopend tot € 128 miljoen vanaf 2014. Nu is dat € 80 miljoen in 2011 oplopend tot € 130 miljoen vanaf 2014.

<i>Bedragen x € 1 miljoen</i>	2011	2012	2013	2014	Schatting november
Gemeentefonds	-16,2	-31,9	-46,2	-56,2	-57
Uitkeringslasten Wet Werk en Bijstand (WWB)	-45,0	-52,7	-55,0	-55,0	-55
Effecten rente en afschrijvingen	-1	-2,1	-3,9	-4,7	-12
Afvalenergiebedrijf	-2	5	5	5	3
Belastingen	2	3,4	4,8	6,2	5
Haven	-5,8	-6,2	-4,8	-5,0	7
Erfpacht	-2,1	-3,0	-2,9	-5,1	0
Dividenden	-8,3	-5,7	-5,7	-5,7	1
Overige autonome ontwikkelingen	-1,1	0,2	-4,8	-9,8	-20
Totaal	-79,5	-93,0	-113,5	-130,3	-128

In vergelijking met de in de brief van 9 november opgenomen ramingen zijn de verwachtingen over het gemeentefonds en de uitkeringslasten nauwelijks gewijzigd. Dat geldt ook voor het resultaat van het Afvalenergiebedrijf en de belastingopbrengsten. Grotere verschillen doen zich voor bij de Haven, de erfpachtopbrengsten en de dividenduitkeringen. De effecten van de economische crisis zijn hier merkbaar. De berekening voor de effecten op rente en afschrijvingen is gecorrigeerd, wat positief uitpakt. In de overige autonome effecten zijn nu meer posten meegenomen dan in de berekening uit november. Onder andere het wegvallen van de kosten voor voorfinanciering van de personeelsvoorziening GVB van € 5,4 miljoen vanaf 2012 levert een positieve financiële bijdrage. Voor een uitgebreide toelichting op de raming wordt verwezen naar het FMP 2011-2014.

Een aanvullende opmerking over de raming van de uitkeringslasten WWB is op zijn plaats. Het Rijk heeft in het huidige bestuursakkoord met de gemeenten meerjarige budgetten afgesproken voor de jaren 2008 tot en met 2011. Daarmee ligt (grotendeels) vast hoeveel WWB-budget de gemeente van het Rijk krijgt en welk financiële risico de gemeente zelf loopt. Dit risico is maximaal € 55 miljoen. De verwachting is dat de uitkeringslasten het budget met meer dan € 55 miljoen overschrijden, maar boven dit bedrag biedt het Rijk weer financiële compensatie. Het bestuursakkoord loopt af in 2011. Voor 2012 en later moet opnieuw worden onderhandeld. Er is nog niet bekend welke afspraken het Rijk met gemeenten gaat maken. Hoe het nieuwe bestuursakkoord financieel uitpakt voor Amsterdam is van een aantal factoren afhankelijk: de vaststelling van het landelijk macrobudget, het verdeelmodel waarmee het macrobudget over alle gemeenten wordt verdeeld en de conjuncturele ontwikkelingen. Uiteindelijk kan dit zowel negatief als positief voor Amsterdam uitwerken. Gezien al deze onzekerheden en de verwachte stijging van de uitkeringslasten wordt in het FMP vooralsnog uitgegaan van de geraamde tekorten in de begroting 2010 (€ 55 miljoen per jaar). Er kan evenwel voor worden gekozen om de eventuele tekorten niet als structureel maar als (deels) incidenteel aan te merken.

Ad b) aanvullende korting gemeentefonds

In de brief van 9 november is gemeld dat de Tweede Kamer gesproken heeft over een mogelijke korting op het gemeentefonds van circa €3 miljard. Uitgaande van het Amsterdamse aandeel in het gemeentefonds en de verdeling gemeentefonds-stadsdeelfonds was een aanvullende korting van €154 miljoen berekend voor de centrale stad. Indien deze korting over zes jaar in gelijke porties wordt verdeeld vanaf 2012, is de opgave voor de jaren 2012-2014 €77 miljoen. Het Rijk heeft na 9 november niet méér zekerheid gegeven over deze aanvullende korting in het gemeentefonds. De signalen die de gemeente (in)formeel ontvangt, wijzen er wel op dat deze raming realistisch is. Vooralsnog zijn de ramingen voor dit onderdeel niet aangepast.

Anders dan de andere gemeenten ontvangen de vier grote steden (G4) sinds 1997 een vast bedrag bovenop de 'gewone' uitkering uit het gemeentefonds. Dit komt enerzijds omdat zij extra taken hebben die andere gemeenten niet hebben, zoals op het gebied van jeugd en veiligheid, en anderzijds omdat zij bepaalde taken intensiever moeten uitvoeren dan andere gemeenten. Hierbij valt te denken aan zaken als de hoge instroom van kansarmen, intensief wegonderhoud, extra investeringen in kunst en ontspanning en de opvang van dak- en thuislozen vanwege de landelijke centrumfunctie die de vier grote steden vervullen. In 2009 was het vaste bedrag voor Amsterdam €299 miljoen, op een totaal van €1.391 miljoen. Zowel de vier grote gemeenten als de Raad voor de financiële verhoudingen hebben eind januari gepleit voor een onderzoek naar de uitkeringen in het gemeentefonds. Een nader onderzoek moet recht doen aan zowel de financiële positie van de G4 in het gemeentefonds als aan die van de andere (grotere) gemeenten. Het moet leiden tot meer transparantie in de uitkeringen in het gemeentefonds. Mogelijk leidt dit onderzoek tot een aanpassing van de hoogte van de uitkering van het gemeentefonds voor Amsterdam. De uitkomsten zijn echter onzeker. Er is daarom in de berekening van de financiële opgave nog geen rekening gehouden met aanpassingen van het vaste bedrag in het gemeentefonds.

Ad c) ruimte voor nieuw beleid

Conform de brief van 9 november wordt jaarlijks €10 miljoen opgenomen voor nieuw beleid. In totaal is er in de periode 2011-2014 dus €40 miljoen beschikbaar voor nieuw beleid. Er is geen aanleiding dit bedrag aan te passen.

Totaal structurele opgave

De structurele opgave loopt voor het totaal van de drie onderdelen op van €90 miljoen in 2011 tot €248 miljoen vanaf 2014.

<i>Bedragen x € 1 miljoen</i>	2011	2012	2013	2014
Structurele veranderingen (FMP 2011-2014)	80	93	114	130
Aanvullende korting gemeentefonds		26	53	77
Ruimte voor nieuw beleid	10	20	30	40
Totaal structurele opgave	90	139	197	248

Overigens moet worden opgemerkt dat de berekening van het tekort / de financiële ruimte pas bij de begroting 2011 definitief wordt vastgesteld.

2.2.2 Incidenteel

Voor de berekening van de incidentele opgave is in november alleen gekeken naar de financieel meest risicovolle projecten in de gemeente: de Noord-Zuidlijn en het Vereveningsfonds. Er is op basis hiervan aan financiële opgave van € 375 miljoen berekend. Een verdeling naar project of een verdeling naar jaren is toen niet gegeven. De incidentele opgave had daardoor het karakter van een risicovoorziening. Dat heeft het nu nog. Inmiddels is wel meer bekend is over de berekeningen bij de Noord-Zuidlijn en de achtergronden bij de € 500 miljoen die de commissie Veerman heeft genoemd. Verder is relevant dat voor het Vereveningsfonds een apart heroverwegingstraject loopt dat het uitgangspunt heeft dat de oplossingen voor het tekort in het Vereveningsfonds in het fonds zelf gezocht worden (met name door heroverweging van plannen, zie ook hoofdstuk 4). Pas als een definitief besluit heeft plaatsgevonden over de 500 miljoen van de commissie Veerman en dekking van het tekort in het Vereveningsfonds kan het exact benodigd incidenteel bedrag bepaald worden. De onzekerheden over de incidentele opgave zijn daarmee anders, groter, dan die van de structurele opgave. De incidentele opgave voor de heroverwegingen wordt voornamelijk gehandhaafd op € 375 miljoen.

<i>Bedragen x € 1 miljoen</i>	2011 – 2014
Incidentele opgave	375

Aangezien bij het bepalen van de incidentele opgave in november alleen de risicovolle projecten zijn bekeken, waren de incidentele FMP-posten tot nu toe niet berekend. Voor de volledigheid worden de uitkomsten van de berekening in het FMP hier gepresenteerd. Tevens worden de toekomstige baten door de verkoop van de NUON-aandelen gegeven. Zowel de FMP-posten als de NUON-baten zijn niet betrokken bij de incidentele financiële opgave en zijn daarmee – binnen de al afgesproken kaders – vrij te bestemmen door het nieuwe gemeentebestuur.

Incidentele veranderingen in de gemeentelijke financiën (FMP-posten)

<i>Bedragen x € 1 miljoen</i>	2011	2012	2013	2014
Incidentele posten FMP	28,4 + PM	10,6	2,4	-7,5

De PM post in de tabel betreft het rekeningresultaat 2009. Voor een nadere toelichting op de raming wordt verwezen naar het FMP 2011-2014.

Investeringsfonds (NUON baten)

In 2009 zijn de aandelen van het Productie- en leveringsbedrijf van NUON verkocht. De verkoop levert de gemeente incidenteel € 741 miljoen op. Dit bedrag is gecorrigeerd voor de huidige boekwaarde van de aandelen, de kapitaallasten daarvan en de huidige structurele dividenduitkeringen conform de omgang met deze posten in het FMP 2011-2014. De baten komen verspreid over een aantal jaren binnen. In 2009 heeft de gemeente de eerste baten tot een bedrag van € 329 miljoen ontvangen. Conform de huidige gedragslijn valt dit bedrag in de rekening 2009 vrij en komt zodoende in 2011 voor bestedingen beschikbaar. In onderstaande tabel zijn de verwachte baten opgenomen.

<i>Bedragen x € 1 miljoen</i>	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
NUON baten	329,6	3,3	120,1	4,1	118,3	2,5	163

Tijdens de behandeling van de begroting 2010 is de voorkeur uitgesproken deze baten beschikbaar te houden voor een Amsterdams Investeringsfonds. De baten zijn daarom niet meegenomen in deze heroverwegingsoperatie.

2.3 Financiële opgave voor stadsdelen

Vanuit de gedachte van één Amsterdam is het goed om ook de financiële opgave voor de stadsdelen te schetsen. Zoals in de vorige paragraaf is opgenomen, vertaalt de terugloop van het gemeentefonds zich direct door naar het aandeel dat de stadsdelen van het fonds ontvangen. Dat geldt zowel voor de reguliere bijstellingen van het gemeentefonds, zoals in de septembercirculaire, als voor de aangekondigde aanvullende korting op het gemeentefonds. Met de uitgangspunten die in paragraaf 2.2.1 beschreven zijn, betekent dit een verlaging van het stadsdeelfonds van ruim € 19 miljoen per jaar vanaf 2012, voor de duur van zes jaren. In termijnen van bestuursperiodes bekeken, betreft het in 2010-2014 een structurele verlaging van €58 miljoen en de periode daarna wederom €58 miljoen. De stadsdelen zijn een eigen heroverwegingstraject gestart om zo de terugloop aan inkomsten op te kunnen vangen. Hoofdstuk 10 gaat nader in op de relatie tussen de heroverwegingsoperatie van de centrale stad en die van de stadsdelen.

3 Perspectief

3.1 Dubbele opgave: sterk uit de crisis en financiële tekorten opvangen

De gemeente staat voor de dubbele opgave om Amsterdam zo goed mogelijk door de crisis heen te loodsen en tegelijkertijd het financiële tekort op te vangen. Juist die dubbele opgave plaatst de gemeente voor de vraag hoe op taken bezuinigd kan worden, zonder de grote economische en sociale belangen te schaden. Een takendiscussie is noodzakelijk omdat het financiële tekort zo groot is dat niet kan worden volstaan met enkel een efficiency operatie. De uitdaging van de heroverwegingsoperatie is om een breed palet aan maatregelen in beeld te brengen, zodat er goede keuzes gemaakt kunnen worden, waarmee de aantrekkelijkheid van de stad overeind blijft en het gemeentelijke apparaat slagkracht behoudt.

De afgelopen jaren kende Amsterdam een hoogconjunctuur. De financiële middelen waren toereikend. Elk jaar was genoeg geld beschikbaar voor nieuwe initiatieven en voor een uitbreiding van taken. Met grote ambitie en een breed verantwoordelijkheidsgevoel heeft de gemeente zich op vele fronten ingezet. Daar waar de gemeente het nodig vond in te grijpen of te faciliteren, werden middelen gezocht en gevonden om dit te bekostigen. Amsterdam heeft daarmee een actieve rol gespeeld in het aanjagen van de maatschappelijke en de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de metropool Amsterdam. Zij heeft een vooruitstrevende rol gespeeld, in zaken als het onderwijsbeleid en de aanpak van misstanden op de Wallen. Amsterdam heeft zich daarmee op de kaart gezet en bijgedragen aan een attractief klimaat in de stad voor burgers, bezoekers en bedrijven.

Deze ontwikkelingen en de tijden van hoogconjunctuur hebben tot gevolg gehad dat de gemeente zich breder heeft ingezet dan waar strikt genomen haar verantwoordelijkheden liggen. De gemeente heeft aanvullend beleid ontwikkeld daar waar onder andere landelijke maatregelen niet de nodig geachte oplossingen boden voor de lokale problematiek. Gedwongen door de financiële realiteit zullen we nu een stap terug moeten doen. Een heroverweging van de taken van de gemeente Amsterdam is noodzakelijk, naast stappen die de gemeente kan nemen op het gebied van efficiency en inkomsten.

3.2 Heroverweging van taken: taken verminderen, maar vitaliteit van de stad behouden

De besparingsmaatregelen dienen allereerst de financiële opgave te dekken. Daarnaast is het van belang dat Amsterdam zo sterk mogelijk uit de crisis komt. De negatieve effecten van de maatregelen dienen daarom zo veel mogelijk beperkt te worden.

De volgende principes zijn leidend geweest bij het in kaart brengen van de mogelijkheden om taken af te stoten of te versoberen:

1. *Uitvoerbaar*

De maatregelen zijn uitvoerbaar. De besparingen zijn reëel en in de tijd haalbaar. Dat neemt niet weg dat in enkele gevallen afspraken met derde partijen gemaakt moeten worden, zoals bij maatregelen bij de Brandweer of het Amsterdamse Bos.

2. *Breed blikveld*

Alle uitgaven en inkomsten van de gemeente Amsterdam zijn geanalyseerd. Daarbij is gekeken naar de mogelijkheden om uitgaven te verlagen en inkomsten te verhogen bij zowel wettelijke taken als niet wettelijke taken. Op voorhand zijn geen beleidsterreinen of categorieën maatregelen uitgesloten. Dit vanwege het gegeven dat maatregelen in beeld worden gebracht voor een *nieuwe* coalitie. Om die zelfde reden zijn ook meer maatregelen in beeld gebracht dan nodig om het verwachte tekort te dekken.

3. *Taakzuiverheid*

Amsterdam heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd op terreinen die strikt genomen niet de verantwoordelijkheid van de gemeente zijn. In tijden van financiële krapte kan streng gekeken worden naar de rol van de verschillende overheden en private partijen en de verantwoordelijkheid daar (terug)gelegd worden waar die hoort. Zo zijn onderwijs (met uitzondering van de huisvesting) en inkomensbeleid een rijksverantwoordelijkheid. Amsterdam zou het Rijk daarop kunnen aanspreken zonder zich te laten verleiden zelf in te grijpen.

Analoog hieraan kan gekeken worden naar een scherpere taakafbakening tussen centrale stad en stadsdelen. Relevant is het onderzoek dat hiernaar gedaan wordt in het kader van de verbetering van het bestuurlijk stelsel.

4. *Rationalisatie van de uitvoering*

Gekeken is of bezuinigingen zijn te realiseren door taken meer gezamenlijk op te pakken (ook met andere overheden), door taken uit te besteden aan de markt, of door de taak anders uit te voeren. In beeld is gebracht welke mogelijkheden er zijn tot rationalisatie van processen.

5. *Voorzieningenniveau verlagen en tarifieren van plusvoorzieningen*

In de tijden van hoogconjunctuur heeft Amsterdam bovenop de minimaal benodigde basisvoorzieningen een aantal extra's gedaan. Het voorzieningenniveau kan naar beneden bijgesteld worden. Daarnaast kan voor 'extra's' een financiële vergoeding gevraagd worden.

6. *Behoud basisinfrastructuur*

Voor het functioneren van een stad als Amsterdam is een goede basisinfrastructuur zowel op sociaal maatschappelijk als op ruimtelijk economisch gebied essentieel. De maatregelen mogen geen afbreuk hierop doen. Wel kan gekeken worden naar verschil in beheersniveaus. Een concreet voorbeeld is het minder of minder frequent onderhoud aan wegen.

Het behoud van een basisinfrastructuur is van belang voor het herstelvermogen van de stad. Wanneer de conjunctuur aantrekt en de financiële situatie weer ruimte biedt, moet een snelle acceleratie mogelijk zijn zodat Amsterdam direct mee kan profiteren van gunstiger ontwikkelingen. Zonder het behoud van basisniveau aan kennis, expertise en 'know how', is dat niet mogelijk.

7. *Beperken toekomstige schadelast*

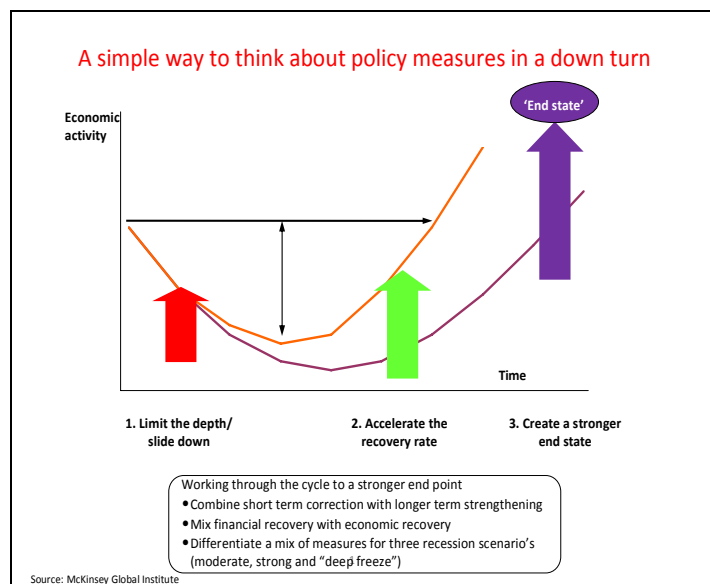
Zowel in het fysieke als sociale domein geldt het criterium: voorkomen is beter dan genezen. Blijvend investeren in gebouwen en infrastructuur is van belang om te voorkomen dat reparaties achteraf moeten plaatsvinden. In de praktijk is achteraf repareren vele malen duurder dan het uitvoeren van preventief onderhoud. Datzelfde geldt in het sociale domein: zo is het beter preventief te investeren in de jeugd, dan eenmaal ontspoorde jeugd weer op het rechte pad te brengen.

8. *Selectief investeren*

Het financiële tekort vereist bezuinigingen. Maar wil Amsterdam goed uit de recessie te voorschijn komen, dan zal ze selectief moeten investeren. Anti cyclisch investeren van de overheid is nodig om te zorgen dat andere partijen (bedrijven, bewoners en bezoekers) vertrouwen houden in Amsterdam en bereid zijn in Amsterdam te investeren.

De kunst is niet met de botte bijl te bezuinigen. Vitale activiteiten van de gemeente moeten overeind blijven. Bij het in beeld brengen van de mogelijkheden om te bezuinigen is die gedachte steeds in het achterhoofd gehouden. Dat betekent onder andere dat niet alle attractieve elementen van de stad als te stoppen activiteiten in beeld zijn gebracht. Attractieve zaken zijn cruciaal voor de leefbaarheid van Amsterdam. Evenzo is leefbaarheid van belang voor het welzijn van de burger en het vestigingsklimaat voor het bedrijfsleven.

Het overeind houden van vitale activiteiten impliceert niet dat op vitale taken geen kostenreducties en maatregelen mogelijk zijn. Die zijn ook in beeld gebracht. Het betekent wel dat tegelijkertijd met de kostenreducties ruimte moet worden gemaakt voor selectieve investeringen. Om die reden is in de opgave rekening gehouden met jaarlijks € 10 miljoen voor nieuw beleid. In de periode 2010-2014 is in totaal € 40 miljoen beschikbaar. Daarnaast is in dit rapport (als maatregel) in beeld gebracht welke mogelijkheden er in een aantal investeringsfondsen zijn voor heroverweging van de al voorgenomen investeringen, zodat de investeringen vervolgens gericht kunnen worden op de meest vitale activiteiten van de gemeente.

In het rapport zijn, met inachtneming van bovenstaande principes, de keuzemogelijkheden voor de heroverweging van taken aangegeven. Aangezien de keuze van maatregelen ook vaak een politieke keuze zal zijn, gaat dit rapport niet verder dan het aanbieden van verschillende

mogelijkheden. Om het politieke keuzeprocess te ondersteunen zijn de gevolgen van de maatregelen benoemd en zijn, waar mogelijk, scenario's in beeld gebracht. Er is dus geen voorstel voor het al dan niet overnemen van bepaalde maatregelen opgenomen. Het is aan de nieuwe coalitie om een pakket aan maatregelen te kiezen dat er voor zorgt dat Amsterdam enerzijds financieel gezond blijft en anderzijds - in de visie van de nieuwe coalitie - sterk uit de crisis komt.

3.3 Koers voor gemeentelijke organisatie: kleiner en uniformer

De dubbele opgave waar de gemeente voor staat, heeft gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. Hiervoor is geschetst hoe de tijden van hoogconjunctuur hebben geleid tot een brede taakopvatting in de gemeente. Deze brede taakopvatting heeft op haar beurt een grote gemeentelijke organisatie tot gevolg gehad. De omslag in conjunctuur dwingt de gemeente niet alleen tot het maken van keuzes in taken, ook vergt het een aanpassing en herinrichting van de ambtelijke organisatie. Duidelijk is dat de gemeentelijke organisatie fors zal moeten krimpen en dat deze soberder wordt. De koers richting een uniformer en kleiner apparaat met minder diensten is nu al ingezet. De organisatie wordt klaargezet voor de opgave waar zij voor staat.

Deze koers sluit aan op de ontwikkelingen in de afgelopen jaren. Gewezen kan worden op de benoeming van de gemeentesecretaris tot algemeen directeur van alle diensten en bedrijven, de vermindering van het aantal diensten (opheffing DAB, fusie dienst Zorg en Samenleven en dienst Wonen, voorbereiding fusie Waternet en dienst Binnenwaterbeheer), de toename van de samenwerking tussen diensten in de bedrijfsvoering (ontwikkelingsalliantie, sociale alliantie, culturele alliantie, opzetten van servicehuizen, centrale inkoop, dienst ICT). Hiermee is een belangrijke basis gelegd en deze ontwikkelingen zullen de komende jaren grootschaliger en omvangrijker worden doorgezet. Dit is noodzakelijk om tot grotere besparingen in de gemeentelijke organisatie te kunnen komen. Bovendien is het noodzakelijk de organisatie te herijken op de veranderde economische omstandigheden.

De kunst zal zijn om in de komende jaren met een aanzienlijk kleiner apparaat Amsterdam door de crisis heen te loodsen en datgene te doen wat nodig is om Amsterdam aantrekkelijk te houden voor bewoners, bezoekers en bedrijven. Dat kan alleen als het gemeentelijke apparaat in staat is snel mee te bewegen met de maatschappelijke opgaven en prioriteiten die zich voordoen.

Veranderingen in organisatie kosten doorgaans veel tijd. Daarom is een aantal organisatieontwikkelingen in voorbereiding genomen, zodat besluitvorming spoedig kan plaatsvinden. Het betreft onder andere de voorbereiding van een kleiner hoofdkantoor.

4 Werkwijze

4.1 Werkwijze

Een takendiscussie kan alleen goed en objectief gevoerd worden als de raad een compleet beeld heeft van taken die de gemeente uitvoert en de beïnvloedbare ruimte binnen de begroting voor die taken. Het in kaart brengen van deze taken en de beïnvloedbare ruimte is dan ook de eerste stap geweest in het heroverwegingstraject. Vervolgens zijn concrete maatregelen uitgewerkt en beschreven. Deze werkzaamheden zijn door vijf breed samengestelde ambtelijke werkgroepen uitgevoerd:

- Werkgroep sociaal, die zich richtte op het werkkterrein van de diensten DWI, DMO, DZS, GGD, Wonen en OOV (onderdeel van BDA).
- Werkgroep fysiek, die zich richtte op het werkkterrein van de diensten OGA, DiVV, DRO, EZ, Haven, AEB, PMB, Waternet, Dienst Zuidas, DMB, IBA en BBA
- Werkgroep Bestuur en Concern, die zich richtte op het werkkterrein van BDA (excl OOV), ACAM, SHP, O+S, DPG, DBGA, VGA, SBL, SAA, DFM, SHI, Stadstoezicht, Ombudsman, Rekenkamer en Raadsgriffie
- Werkgroep bedrijfsvoering, waarin concernbrede thema's zijn behandeld zoals ICT, Facilitair/huisvesting, Communicatie, Inkoop, Personeel en Dienstverlening
- Werkgroep Inkomsten, die de batenkant van de gemeentelijke begroting heeft bekeken, en specifiek invulling heeft gegeven aan de incidentele opgave.

De gemeentesecretaris en de directeur Financiën hebben leiding gegeven aan het proces om de ombuigings- en optimalisatiemogelijkheden in kaart te brengen. Zij zijn daarbij ondersteund door een stuurgroep van de directeuren DiVV, DMO, DWI, OGA, SB en de stadsdeelsecretaris Slotervaart die de stadsdelen vertegenwoordigt en een ambtelijke onafhankelijke toetsgroep. De toetsgroep lette specifiek op de financiële hardheid van de besparingen, overlap, samenhang en evenwichtigheid tussen de maatregelen en op een gedegen uitwerking van de gevolgen van de maatregelen.

Voor een exercitie van een zo grote omvang is reflectie op de aanpak van groot belang. Om die reden is een externe adviesgroep in het leven geroepen die drie keer in het proces feedback heeft gegeven over de aanpak, en geïnventariseerde maatregelen en het implementatieproces. De externe adviesgroep bestaat uit:

- Wim Kok (voormalig premier en oud minister van Financiën)
- Ad Scheepbouwer (CEO KPN)
- Rob Kuipers (Project DG ministerie van Binnenlandse Zaken)
- Marco Wilke (kroonlid van de Sociaal Economische Raad)

Op de in dit rapport opgenomen maatregelen heeft geen bestuurlijke toets plaatsgevonden. De reden hiervoor is dat de maatregelen in beeld worden gebracht voor een nieuw college, waarvan de samenstelling niet bekend is en daarmee in deze fase nog geen inhoudelijk oordeel kan worden betrokken.

4.2 Toelichting op de inventarisatie van maatregelen

In totaal is voor € 379 miljoen aan structurele maatregelen in beeld gebracht en € 1391 miljoen aan incidentele maatregelen.

In de volgende hoofdstukken wordt per domein (organisatie & bedrijfsvoering, ruimtelijke economisch domein, sociaal domein, belastingen) de mogelijkheden voor structurele maatregelen benoemd. In het daarna volgende hoofdstuk staan de incidentele maatregelen. In de bijlage is bovendien een overzicht van de maatregelen met meer informatie opgenomen.

Een aantal opmerkingen over de geïnventariseerde mogelijke maatregelen is vooraf op zijn plaats.

1. Het uitwerkingsniveau van de maatregelen verschilt. Sommige maatregelen zijn vrij gedetailleerd uitgewerkt, anderen vergen nadere uitwerking/onderzoek.
2. De nauwkeurigheid van besparings- of opbrengstenpotentieel verschilt. Voor sommige maatregelen kon het besparings- of opbrengstenpotentieel heel precies geraamd worden, voor andere was het tijdsbestek daarvoor te kort. Zo zijn bijvoorbeeld de personele gevolgen en frictiekosten nog niet voor alle maatregelen volledig in beeld gebracht. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om personele frictiekosten (als formatieve krimp niet via natuurlijk verloop kan worden opgevangen) en verplichte overgangstermijnen voor langlopende subsidierelaties. Ook weglekeffecten zijn niet altijd volledig in beeld gebracht.
3. De mate van uitvoerbaarheid van maatregelen verschilt. Sommige maatregelen zijn heel makkelijk uitvoerbaar en kennen weinig risico's en onzekerheden. Andere kennen meer onzekerheid omdat medewerking vereist is van anderen. In het rapport en de bijlagen zijn deze risico's en onzekerheden zoveel mogelijk geïdentificeerd.
4. Niet alle besparingen die in de maatregelen zijn opgenomen, kunnen zonder meer bij elkaar opgeteld worden. Bij de maatregelen op het gebied van bedrijfsvoering is uitgegaan van de huidige situatie. Wanneer het personeelsbestand van de gemeente krimpt als gevolg van efficiency of taakvermindering, nemen de opbrengsten van de maatregelen navenant af.

4.3 Aparte heroverwegingen voor het Vereveningsfonds

De baten en lasten van ruimtelijke projecten komen niet ten laste of gunste van de algemene dienst, maar van het Vereveningsfonds. Het principe van het fonds is dat het wordt gevoed door de ruimtelijke projecten met een winstgevende grondexploitatie (erfpacht- en andere baten zijn groter dan de lasten), waarmee dekking wordt gegenereerd voor de ruimtelijke projecten met een verliesgevende grondexploitatie (erfpacht- en andere baten zijn lager dan de lasten).

Amsterdam is geconfronteerd met ernstige tegenvallers in het Vereveningsfonds, waarmee de dekking van de ruimtelijke investeringen onder druk staat. Uit voorlopig onderzoek blijkt dat bij ongewijzigd beleid het Vereveningsfonds in 2012 een tekort zal kennen van circa € 307 miljoen². De oorzaak is deels conjunctureel van aard. Als gevolg van de crisis dalen de grondprijzen en vertragen de plannen. Er is ook een structureel probleem. Uit een eerste analyse blijkt dat stadsbreed een overmaat aan plannen bestaat, die niet alleen verklaard kan worden door de crisis.

Op 8 september 2009 heeft het College een bestuursopdracht aan het Ontwikkelingsbedrijf en Concern Financiën gegeven om oplossingsrichtingen te definiëren en uit te werken om het

---

² Raming Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam, januari 2010

Vereveningsfonds financieel weer op orde te brengen. Maatregelen worden in beeld gebracht langs drie lijnen: heroverweging van het programma, verlaging van de proceskosten door efficiencymaatregelen en stelselwijzigingen.

Op 17 december jl. heeft de Gemeenteraad besloten alle ruimtelijke plannen, ook waarvoor eerder al bestuurlijke goedkeuring is verleend, tegen het licht houden. Na zorgvuldige heroverweging zullen de dan nog overeind gebleven plannen worden voorgelegd aan het nieuw gekozen bestuur. Alle plannen worden heroverwogen, ook de Zuidas en de plannen van stadsdelen. Vooruitlopend op de heroverweging van plannen heeft de gemeenteraad het besluit genomen voorlopig geen nieuwe project- en investeringsbesluiten te nemen en voor investeringen in de lopende grondexploitaties het uitgangspunt te hanteren van 'nee, tenzij'. Investerings worden getoetst op:

- onvermijdelijkheid: bijvoorbeeld harde contractuele afspraken
- mogelijke schade voor gemeente: bijvoorbeeld het mislopen van substantiële subsidies en/of bijdragen van andere partijen, bestuurlijke afspraken met andere (overheids-)partijen
- gemiste kansen en unieke opportuniteiten: bijvoorbeeld het kunnen doen van aankopen grond/vastgoed waar de gemeente al jaren haar zinnen op heeft gezet en waarvoor ontwikkeling op korte termijn reëel is

Het mag duidelijk zijn dat bovenstaande ontwikkeling een grote impact heeft op de ruimtelijke sector. Veel diensten en bedrijven in de ruimtelijke sector (IBA, PMB, DRO en OGA) verrichten in aanzienlijke mate werk in opdracht voor de ruimtelijke projecten.

5 Organisatie en bedrijfsvoering; besparingsmogelijkheden en inkomsten verhogende maatregelen

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de structuur van de gemeentelijke organisatie en de wijze van bedrijfsvoering. Daarnaast zijn in dit hoofdstuk de bestuurs- en concerttaken beschreven. In beeld wordt gebracht welke mogelijkheden bestaan om structureel de uitgaven te reduceren of de inkomsten te verhogen.

5.2 Waar staat de gemeentelijke organisatie?

5.2.1 Één Amsterdam, één metropoolregio

Dit rapport gaat over de financiële opgave voor de centrale stad. Maar Amsterdam staat niet op zichzelf. Daarom wordt hier de context geschetst waarin de centrale stad opereert.

Amsterdam kent twee bestuurslagen, die van de centrale stad en die van de stadsdelen. Grofweg is de taakverdeling dat de centrale stad zich richt op specialistische taken en beleidstaken en de stadsdelen op de uitvoerende taken. De kracht van stadsdelen zit in het directe contact met de Amsterdammers. Daarnaast zijn stadsdelen sterk in de gebiedsgerichte uitvoering, de zorg voor een dagelijkse leefomgeving die schoon, heel en veilig is, maatwerk dichtbij de burger en kennis en bekendheid tot op straatniveau.

De kracht van de centrale stad ligt in het vermogen tot bundeling, het aanbrengen van samenhang en structuur, het benutten van schaalvoordelen en in de identiteit als centrumstad van de metropoolregio en als landelijk toonaangevende speler.

In 2009 is, onder de noemer één Amsterdam, besloten tot wijziging van het bestuurlijk stelsel. De schaal van stadsdelen wordt vergroot. Per 1 mei 2010 zijn er zeven stadsdelen in plaats van de huidige veertien. De stad moet als één geheel handelen; goede prestaties voor burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties staan hierbij voorop. Bovendien wordt de taakverdeling tussen de centrale stad en de stadsdelen op een aantal terreinen duidelijker afgebakend. Daartoe vinden op dit moment op de volgende terreinen onderzoek plaats: Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO, jeugdgezondheidszorg, inburgering & re-integratie, onderwijs en handhaving wonen. Het onderzoek naar de afbakening van taken en bevoegdheden tussen stadsdelen en centrale stad is overigens een continu proces, dat niet stopt na besluitvorming over de genoemde onderzoeken.

Ook op regionaal niveau is een beweging gaande richting één metropool. De naamswijziging die de regionale samenwerking de afgelopen periode heeft ondergaan, brengt deze beweging tot uitdrukking. De nieuwe naam is *Metropoolregio Amsterdam*. Voorheen werd deze aangeduid als 'samenwerkende overheden in de Noordvleugel van de Randstad'. Onder de metropoolvlag

maken de regionale partners afspraken over woningbouw, werkgelegenheid, infrastructuur en landschap. Partijen bundelen hun krachten met het oogmerk om van de Metropoolregio Amsterdam een internationaal concurrerende regio te maken.

Op regionaal niveau is verder de stadsregio Amsterdam van belang. De stadsregio heeft een aantal wettelijke taken van het Rijk toebedeeld gekregen, zoals het opdrachtgeverschap van het openbaar vervoer, het subsidiëren van regionale infrastructuur en het organiseren van de jeugdzorg. Voor een aantal van deze taken heeft de stadsregio langjarige beleidsplannen opgesteld, bijvoorbeeld economie (OPERA), wonen (Woonvisie) of mobiliteit (RVVP). De stadsregio verkrijgt jaarlijks ruim € 400 miljoen subsidie. Met name op het gebied van de exploitatie van het openbaar vervoer, de uitvoering van infrastructuurprojecten, de woningbouw en de jeugdzorg draagt de stadsregio zorg voor de verdeling van de subsidiegelden.

5.2.2 Centraal stedelijk apparaat

De centraal stedelijke organisatie kent een decentrale opzet. Op dit moment kent de gemeente 28 diensten en bedrijven. De afzonderlijke diensten kennen een grote mate van vrijheid bij de inrichting van hun organisatie en de inzet van middelen op het terrein van bedrijfsvoering en organisatie. De diensten zijn als gevolg daarvan zeer verschillend ingericht en worden verschillend bestuurd.

De afgelopen jaren heeft binnen de centraal stedelijke organisatie een ontwikkeling plaatsgevonden richting één Amsterdam: een algemeen directeur is aangesteld (te weten de gemeentesecretaris), een aantal diensten is samengevoegd, op sociaal en fysiek domein hebben de diensten allianties gevormd, gemeenschappelijke bedrijfsvoeringsprocessen worden gezamenlijk opgepakt met de dienst ICT, het Servicehuis Personeel en Antwoord.

De meeste diensten en bedrijven opereren op een specifiek beleidsterrein. Zij voeren de hoofdtaken van de gemeente uit. Op deze taken wordt in de volgende drie hoofdstukken nader ingegaan. Een deel van de diensten en bedrijven heeft geen beleidstaak, maar voert taken uit die ondersteunend zijn aan het bestuur of het concern. Dit hoofdstuk gaat in op de mogelijkheden tot het beperken van uitgaven voor deze taken of het verhogen van de inkomsten. Dat geldt ook voor een aantal uitvoerende taken die tot het primaire proces van de gemeente behoren.

Taken	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1 mln.)
ACAM accountancy en advies	8,7	9,3
Dienst Belastingen (DBGA)	43,8	189,4
Bestuur en Bestuursdienst (BDA)	91,4	33,8
Dienst Facilitair en Management (DFM)	45,3	30,1
Dienst Persoonsgegevens	28,6	4,6
Dienst Onderzoek en Statistiek (O + S)	5,2	3,0
Dienst Stadstoezicht (DST)	36,5	33,0
Servicehuis ICT (SHI)	44,7	43,0
Servicehuis Personeel (SHP)	19,6	16,4
Stadsarchief	14,7	2,3
Stadsbank van Lening (SBL)	11,0	11,6
VGA	4,3	3,6
Ombudsman	1,8	0,1
Raad	5,3	0,0
Raadsgriffie	1,7	0,0
Rekenkamer	1,6	0,7
Totaal	364,2	380,9

*Exclusief mutaties aan reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

5.3 Welke mogelijkheden heeft de gemeente om inzet van middelen te beperken of opbrengsten te verhogen.

5.3.1 Vooraf: organisatiestructuur centrale stad

In hoofdstuk 3 is aangegeven dat de omslag in conjunctuur de gemeente dwingt de ambtelijke organisatie aan te passen en opnieuw in te richten. Een transitie is nodig van een organisatie in hoogconjunctuur naar een sobere organisatie die past bij een laagconjunctuur.

In de ruimtelijke sector zijn de effecten van de conjunctuur merkbaar. Plannen vertragen en grondopbrengsten lopen terug. Het effect van de heroverwegingsoperatie komt daar straks bovenop. Er is minder geld, dus minder ruimte voor taken en zijn er minder mensen nodig (zie ook paragraaf 3.3).

In de afgelopen jaren is de weg ingezet richting kleiner, uniformer en richting metropoolvorming. Deze ontwikkelingen zullen de komende jaren grootschaliger en omvangrijker worden doorgezet. Dit is noodzakelijk om tot grotere besparingen in de gemeentelijke organisatie te kunnen komen en de organisatie te herijken op de economische ontwikkelingen. De organisatie zal ook soberder worden en het kostenbewustzijn groter.

Voorgesteld wordt deze organisatieverandering gefaseerd te laten plaatsvinden. Het is niet verstandig alles tegelijk te doen.

Voor de korte termijn zijn of worden de volgende acties in gang gezet:

- Kleiner hoofdkantoor. Bij een kleiner en uniformer ambtelijk apparaat past een kleinere bestuursdienst. In 2010 zal een herijking plaatsvinden van de rol en omvang van de bestuursdienst. Onderzoek wordt gestart naar de minimaal noodzakelijke omvang van bestuurlijke adviestaken en de concerttaken. De gedachte is dat bij een kleiner en

uniformer apparaat, met daarbinnen een aantal allianties, een deel van de integrale advies- en concerntaken op het hoofdkantoor niet langer noodzakelijk is.

- Heroriëntatie op de facilitaire organisatieonderdelen in het ruimtelijke domein die werk in opdracht verrichten voor de ruimtelijke projecten. Door de stagnerende ruimtelijke ontwikkeling en het tekort in het Vereveningsfonds neemt het opdrachtenpakket voor deze onderdelen af. Deze ontwikkeling roept de vraag op of het verstandig is deze bedrijven en onderdelen in de huidige vorm te laten voort bestaan of dat een andere organisatorische setting voor de hand ligt (zie verder hoofdstuk 6).
- Onderzoek naar de positionering van ruimtelijke orderings-, economische en milieufunctie in het gemeentelijke en regionale speelveld. De verwachting is dat deze diensten door de heroverwegingsoperaties onvoldoende kritische massa overhouden om zelfstandig en efficiënt te kunnen functioneren.
- Herijking van het organisatie- en besturingsprincipe. Deze herijking is nodig met het oog op de efficiency en flexibiliteit. In de volgende paragraaf wordt geschetst welke stappen mogelijk zijn op het gebied van efficiency. Voorwaarde is wel dat de organisatie en uitvoering uniformer wordt en dat de diensten een deel van de huidige autonomie opgeven. Herijking van het organisatie- en besturingsprincipe is nodig met het oog op de benodigde flexibiliteit om mee te bewegen met maatschappelijke opgaven. In de huidige organisatie wordt flexibiliteit vaak gecreëerd door het oprichten van een programmabureau. Het is de vraag of we de medewerkers niet anders kunnen organiseren of faciliteren, waardoor nieuwe maatschappelijke opgaven in de lijn, door de bestaande organisatie, kunnen worden opgepakt.

Bovenstaande organisatieontwikkelingen zijn de eerste stappen die nu al in gang gezet worden. Ook voor andere onderdelen van het ambtelijke apparaat zullen keuzes moeten worden gemaakt in de richting van kleiner en uniformer. Zodra duidelijk is op welke beleidsterreinen de nieuwe coalitie de inzet wil minderen, zullen de voorstellen hiervoor worden uitgewerkt. Voor de ontwikkeling richting een kleine, meer uniforme en sobere organisatie wordt een meerjarig programma opgesteld. Het streven is dit programma tegelijk met de begroting 2011 vast te stellen.

Tot slotte is het relevant te wijzen op het lopend onderzoek naar de mogelijkheden om het functioneren van de centrale diensten zowel op korte termijn als lange termijn te optimaliseren in het kader van de vernieuwing van het bestuurlijke stelsel. De uitkomsten van dit onderzoek (naar verwachting in het najaar gereed) en de uitkomsten van de onderzoeken naar de taak en bevoegdheidsafbakening tussen centrale stad en stadsdelen zullen uiteraard betrokken worden in de verdere uitwerking van organisatievoorstellen.

De in deze paragraaf genoemde organisatieontwikkelingen zullen leiden tot een kleiner en efficiënter gemeentelijke apparaat. Nader onderzoek is nodig voordat hier een besparingsbedrag aan gekoppeld kan worden.

Bedrijfsvoeringsbudget

Op verschillende plaatsen in het rapport komt het stroomlijnen van processen, uniformeren, standaardiseren en aanpassingen in organisatie en bedrijfsvoering aan de orde. Er zal de komende jaren veel in de gemeentelijke organisatie gaan veranderen onder druk van de gewijzigde economische situatie en de beperkte financiële ruimte. Deze veranderingen hebben enkel kans van slagen als vanaf het begin van het traject voldoende kennis in huis is, er voldoende budget is, en goede sturing plaatsvindt op het proces. Om dit te ondersteunen wordt voorgesteld 25% van de decentrale bedrijfsvoeringsbudgetten centraal te brengen om hiermee

de eerste (investerings)kosten die gepaard gaan met de veranderingen financieel af te dekken. Het betreft € 5 miljoen.

5.3.2 Mogelijkheden bedrijfsvoering concernbreed

In deze paragraaf staan de maatregelen centraal die organisatiebreed kunnen worden ingevoerd om te besparen op bedrijfsvoering. In de heroverwegingsoperatie zijn ook mogelijkheden naar voren gekomen om op specifieke terreinen besparingen op bedrijfsvoering en efficiency te realiseren. Die maatregelen komen aan de orde bij die specifieke terreinen, in hoofdstukken 6 en 7.

ICT

In 2009 is besloten het Servicehuis ICT om te vormen naar een dienst ICT die meer bevoegdheden krijgt op het gebied van invoeren van normen en standaards. Uit onderzoek³ is naar voren gekomen dat door de grote versnippering van het beleid en beheer de automatiseringskosten per werkplek veel hoger liggen dan bij andere gemeenten. Het verschil tussen de huidige kosten en de kosten op basis van benchmark gegevens zijn aangemerkt als het bezuinigingspotentieel. Het besparingspotentieel op de langere termijn worden ingeschat op € 35 miljoen. Forse voorinvesteringen zijn echter nodig om besparingen te kunnen realiseren. In de komende bestuursperiode zijn nog geen netto besparingen te verwachten. Eind februari heeft de dienst ICT een implementatieplan gereed, waarin wordt aangegeven welke investeringen nodig zijn de aangegeven besparingen op langere termijn te realiseren. Ook zal dat plan inzicht geven in de termijn waarop de besparingen worden gerealiseerd. De in deze rapportage opgenomen bedragen betreffen een eerste schatting.

Huisvesting

Op termijn valt op de totale huisvestingslasten veel te besparen door enerzijds meer regie en anderzijds meer eigentijdse werkconcepten (flexibiliteit, differentiatie naar soort werk). Door het toepassen van eigentijdse werkconcepten zijn minder vierkante meters nodig per werknemer. Door meer uniformering en standaardisering worden de gebouw gebonden kosten (schoonmaak, onderhoud etc.) lager. De besparingen worden echter pas op langere termijn zichtbaar, omdat die nauw verbonden zijn met een andere manier van werken die op een andere wijze gefaciliteerd dient te worden, fysiek (het gebouw en de inrichting), virtueel (de ICT software en hardware) en mentaal (cultuur en management).

Op kortere termijn is het mogelijk te besparen op huisvesting door simpelweg gebruik te maken van de huidige situatie op de kantorenmarkt. Het is nu mogelijk bestaande huurcontracten voor een langere periode te verlengen en daardoor een substantieel financieel voordeel te realiseren. Hoewel dit scenario op korte termijn financiële voordelen (€ 2,4 miljoen) biedt, is het op lange termijn onverstandig. Huurcontracten zullen na verloop van tijd weer duurder worden en bovendien wordt de weg afgesloten om aan andere gemeentelijke ambities te werken, zoals flexwerken, moderne huisvestingsconcepten en CO2 neutrale gebouwen. In onderstaande tabel is daarom uitgegaan van de maatregel (toepassing eigentijdse werkconcepten) die op de langere termijn meer voordelen biedt.

Zowel de ICT als de huisvestingsvoorstellen zijn ingrijpende voorstellen, die eerst een forse investering vergen, zowel in materiële als immateriële zin. De immateriële voorinvestering zit in zachtere en minder grijpbare componenten als cultuur, bereidheid tot samenwerken en over

---

³ Berenschot

grenzen van diensten en clusters heen kijken en bereidheid te veranderen. Het benodigde verandertraject valt in de Amsterdamse context niet zo eenvoudig te realiseren. Er is een lange historie van autonomie van diensten en bedrijven én een recente geschiedenis van moeizame pogingen tot uniformering en standaardisering. Het verandertraject kan alleen succesvol zijn als er bestuurlijk en ambtelijk commitment en doorzettingskracht aan de top voor deze aanpak is. De in paragraaf 5.3.1 genoemde herijking van de organisatie en besturingsprincipes is een belangrijke voorwaarde voor het welslagen van het traject.

Personeel

Op het gebied van personeel is vooral gekeken naar maatregelen op het terrein van beloning. De centrale stad gaf in 2008 €525 miljoen aan loonkosten uit. Amsterdam kent een aantal extra afspraken in de sfeer van beloning die boven de algemene Cao-afspraken uitstijgen. Hier valt op te besparen. Bedacht moet echter worden dat die besparing wel met de (Amsterdamse) bonden moeten worden overeengekomen.

Daarnaast is gekeken naar overige personele kosten (met name opleidingen en inactieven) en naar inhuur externen. In beeld is gebracht dat op een aantal onderwerpen strakker genormeerd kan worden. Dat impliceert overigens niet alleen het aanscherpen van de normen, maar ook handhaven en het uniformeren van begroting van diensten zodat handhaving mogelijk is. In 2008 gaf de gemeente € 92 miljoen uit aan externe inhuur⁴. Voor de externe inhuur is als mogelijkheid opgenomen de externe inhuur te maximeren op 13% van de loonsom. Nadeel van de maatregel is dat de organisatie minder flexibel wordt. Verder is van belang dat in sommige gevallen (bijvoorbeeld personeel in de lagere loonschalen) ingehuurd personeel goedkoper is dan personeel dat in dienst is.

Inkoop

Inkoopbesparingen zijn mogelijk door verdere bundeling van inkoopvolumes, door het afsluiten van meer gemeentebrede raamcontracten en het verplicht gebruik daarvan. Binnen de bestaande raamcontracten van Concern Inkoop wordt circa € 100 miljoen uitgegeven en dat is slechts een beperkt deel van alle uitgaven van de gemeente. Een (kleine) slag kan gemaakt worden door de deelname aan de (centraal afgesloten) raamcontracten verder te intensiveren. Die deelname is weliswaar groot, maar niet overal 100%.

Medio maart 2010 wordt de uitslag verwacht van een gemeentebrede analyse van de uitgaven. Aan de hand daarvan kunnen concrete voorstellen gedaan worden voor het afsluiten van nieuwe raamcontracten én het verder analyseren van besparingsmogelijkheden bij de inkoop van primaire processen.

Stelselwijziging rentetoerekening

De stelselwijziging in rentetoerekening aan reserves en voorzieningen betreft het overstappen van de korte rente naar de incidentele omslagrente (met een maximum van 4,5%). Dit heeft zowel incidentele en structurele baten. De maatregel wordt in hoofdstuk 9 incidentele opgave verder toegelicht. Hier zijn de structurele baten opgenomen.

---

⁴ Begroting 2010 pagina 441

Maatregelen bedrijfsvoering* (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
ICT ⁵	-11	-8	5	13
Huisvesting (eigentijds werkconcepten)	0	0,5	1	1,7
Afschaffen bovenlandelijk CAO-afspraken	0	6,6	7,1	7,6
Afname inactieven ⁶	0,5	1,5	3	5
Normeren externe inhuur (maximaal 13% van de loonsom)	6,6	6,4	9	9
Normeren specifiek budgetten (communicatie -10%, opleidingsbudget max. 2% loonsom)	4	4,5	5,1	5,1
Inkoop	2,8	3,7	4,6	5,5
Stelselwijziging rente toerekening ⁷	8,1	10,7	10,7	10,7
Totaal maatregelen	11,0	25,9	45,5	57,6

*De in de tabel opgenomen besparingen gaan uit van de huidige omvang van het gemeentelijke apparaat. Indien de organisatie krimpt als gevolg van het verminderen van taken, dan zijn de genoemde besparingen lager.

5.3.3 Mogelijkheden bestuur en concerttaken

De diensten binnen het cluster bestuur en concern zijn grotendeels ondersteunend aan de primaire processen. Mogelijkheden tot ombuigingen en besparingen kunnen gevonden worden in het anders organiseren van de ondersteuning of het met minder ondersteunen. Een beperkt deel van de taken bestaat uit wettelijke taken zoals de naleving van de Wet openbaarheid van bestuur, integriteitsbeleid, financiële functie, centrale werkgeversrol en het verzorgen van de basisregistraties. Deze taken kunnen niet gestopt worden.

In het cluster bestuur en concern lijken grote besparingen mogelijk bij verdere digitalisering (e-overheid) en uniformering van de gemeentelijke informatiehuishouding. De afgelopen jaren is landelijk hard gewerkt aan de voorbereiding van wat wel eens een van de meest ingrijpende operaties van de komende tien jaar voor gemeenten zou kunnen worden. Vanuit een gecombineerd perspectief van het verbeteren van de dienstverlening aan de burger, het verminderen van de administratieve lastendruk, het opbouwen van een stelsel van basisadministraties en het innovatief toepassen van ICT is al een zeer ambitieus vernieuwingsprogramma gestart bij Rijk en lagere overheden. Als daarbij ook de digitalisering van het gemeentelijke postsysteem en de archivering betrokken worden, kunnen, naast de aanzienlijke verbeteringen in de dienstverlening richting burger en het informatiesysteem, ook forse besparingen gerealiseerd worden. Op dit moment kan echter nog geen concreet besparingspotentieel voor de komende vier jaar aan deze maatregel gekoppeld worden. Nader onderzoek is nodig.

Voor deze fase zijn diverse kleinere maatregelen in beeld gebracht om over de gehele breedte efficiency (onder andere samenvoeging bedrijfsvoeringsfuncties) te vergroten of dienstverlening (onder andere openingstijden stadhuis en stadsarchief, aantal locaties stadsbank van lening en stemlocaties) te versoberen.

In paragraaf 5.3.1 is geschetst dat de bestuursdienst fors kleiner zal worden. Nader onderzoek wordt gestart om te bepalen wat de minimaal noodzakelijke omvang is. Op basis daarvan kan

⁵ NB in 2010 voorinvestering € -/-5 miljoen

⁶ NB in 2010 voorinvestering € -/-1 miljoen

⁷ NB in 2010 baten € 5 miljoen

het besparingspotentieel worden bepaald. Er is voor de Bestuursdienst een aantal mogelijke kleinere maatregelen in beeld gebracht, met een concreet besparingspotentieel.

Het Verzekeringsbedrijf doet voornamelijk gemeentelijke taken. In het verleden is diverse malen onderzocht of de NV afgestoten kan worden, waarbij steeds geconcludeerd werd dat dit niet verstandig is. Ook nu loopt een onderzoek. De uitkomst daarvan is op dit moment nog onbekend.

Er is geen onderzoek verricht naar besparingsmogelijkheden bij de raadsonderdelen (Ombudsman, Raadsgriffie en Rekenkamer). Het is aan de raad zelf om op dit punt de mogelijkheden in beeld te brengen. Overwogen kan worden om ook bij de raadsonderdelen te kijken naar mogelijkheden voor vergroting van de efficiency en vermindering van de taken. Een bezuiniging van 10% levert een besparing op van circa € 1 miljoen.

Maatregelen bestuur en concerttaken (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Efficiency bedrijfsvoering (efficiency)	0	4,0	4,0	4,0
Accountantscontrole en audits Acam (efficiency)	3,8	3,8	3,8	3,8
Bestuur en concern ondersteuning en advies (divers)	4,0	5,3	5,5	5,8
Facilitaire dienstverlening inclusief VGA	1,1	2,6	2,6	2,6
SHP	0	1,5	2,7	2,7
Informatievoorziening (DPG en O+S)	2,4	2,7	3,1	3,2
Dienstverlening (DPG/DFM/SAA/SBL)	3,9	3,4	3,4	4,5
Raadsonderdelen (Ombudsman, Raadsgriffie en Rekenkamer)	pm	pm	pm	pm
Totaal maatregelen	15,2	23,3	25,1	26,6

5.4 Totaalbeeld

Totaalbeeld maatregelen (in mln. euro's)	2011	2012	2013	2014
Bedrijfsvoering concernbreed ⁸	11,0	25,9	45,5	57,6
Bestuur en concern overig	15,2	23,3	25,1	26,6
Totaal	26,2	49,2	70,6	84,2

Nader uit te werken maatregelen:

- Opstellen meerjarig programma voor de ontwikkeling richting een kleinere, meer uniforme en sobere organisatie, inclusief een kosten en baten analyse. Een eerste financiële bijdrage in de kosten kan worden opgebracht door 25% van de decentrale bedrijfsvoeringsbudgetten bijeen te brengen in een centrale bedrijfsvoeringsreserve.
- Kleiner hoofdkantoor
- Heroriëntatie op de facilitaire organisatieonderdelen in het ruimtelijke domein
- Positionering van ruimtelijke ordenings-, economische en milieufunctie in het gemeentelijke en regionale speelveld.
- Verdere digitalisering van de overheid en uniformering van de gemeentelijke informatiehuishouding.

⁸ NB in 2010 voorinvestering €/-1 miljoen

6 Mogelijkheden om in het ruimtelijk-economische domein op uitgaven te besparen en inkomsten te verhogen

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft weer welke taken de gemeente uitoefent in het ruimtelijk- economische domein, wat de omvang is van het jaarlijks terugkerende budget voor die taken en welke mogelijkheden er zijn om op de budgetten te bezuinigen of om de inkomsten te verhogen. Om de mogelijke maatregelen in het vervolg van dit hoofdstuk te kunnen plaatsen, wordt eerst een beeld geschetst van de ruimtelijk-economische positie van Amsterdam.

6.2 Waar staat Amsterdam in ruimtelijk-economisch opzicht?

6.2.1 Economisch⁹

Al eeuwen is de welvaart van de regio Amsterdam verbonden aan haar positie als internationaal zaken- en handelscentrum. In de overall ranking van Europese vestigingssteden staat Amsterdam in 2009 op de 5e plaats. Uitgesproken sterk punt van Amsterdam is de derde positie bij het aantal nieuwe internationale vestigingen. Op de indicator economische groeiverwachting presteert Amsterdam beter dan de concurrentie en ook qua verwachte investeringsplannen scoort Amsterdam relatief goed. Wat leefkwaliteit betreft, staat Amsterdam op een stabiele vijfde plaats. Daar tegenover staat dat Amsterdam qua waardering voor het vestigingsklimaat twee plaatsen is gedaald van 6 naar 8. De concurrentie is groot. Stedelijke regio's als Barcelona en Madrid zijn Amsterdam gepasseerd.¹⁰

De gevolgen van de economische crisis worden in Amsterdam steeds duidelijker zichtbaar. Door de wegzakkende wereldhandel is het vrachtvervoer op Schiphol in 2009 met 18% gedaald en het aantal passagiers met 8%. In 2010 verwacht Schiphol een voorzichtig herstel. De totale omzetten van de Amsterdamse haven blijven relatief gezien nog op peil, mede als gevolg van het feit dat er sprake is van minder conjunctuurgevoelige vrachtstromen. Specifieke sectoren in de Amsterdamse haven hebben het echter wel moeilijk.

Door de slechte economische situatie bezoeken ook buitenlandse gasten Amsterdam minder vaak. Vooral de terugval van Amerikaanse, Engelse en Japanse toeristen is opvallend. Daarentegen zien we wel een stijging van het aantal Nederlandse toeristen in Amsterdam. Het jaar 2009 startte zeer slecht met een daling van het aantal hotelovernachtingen in Amsterdam, met in de loop van het jaar een licht herstel. Het eerste kwartaal is afgesloten met een daling van 10,2% van het aantal overnachtingen naar de stad, maar het tweede kwartaal is een redelijk goed kwartaal gebleken. Doordat er minder buitenlandse gasten naar de stad komen,

⁹ Dashbord en kwartaalrapportage oktober 2009 over de economische crisis; Dienst Economische Zaken Amsterdam; november 2009 en de voorlopige cijfers van de volgende kwartaalrapportage

¹⁰ Bron: Topstad eindmeting; Amsterdam; 2009.

hebben vooral de attracties in Amsterdam het zwaar. In het eerste kwartaal van 2009 nam het aantal museumbezoekers met 16% af en het aantal attractiebezoekers met bijna 20% ten opzichte van dezelfde periode in 2008. De bezoekersaantallen naar de musea zich in de loop van 2009 redelijk herstelt, waardoor het totale resultaat nu rond de nullijn ligt.

De totale werkgelegenheid in Amsterdam blijft, ondanks de crisis, vooralsnog redelijk op peil. Het aantal niet-werkende werkzoekenden loopt nog niet schrikbarend op. Van 7% op januari 2009 tot 7,8% naar op 1 september 2009, een gemiddelde stijging van 0,1%-punt per maand. Echter, de vooruitzichten voor 2010 zijn somber. SEO voorspelde eerder dat de Amsterdamse werkloosheid op kan lopen tot tussen de 9,8% en 14,3%.

Door de recessie staat ook de route naar ondernemerschap onder druk. De vooruitzichten voor ondernemers verslechtert, wat tot uitdrukking komt in een daling van het aantal starters en de toename van het aantal faillissementen en opheffingen.

6.2.2 Ruimtelijk¹¹

De bevolking in Amsterdam neemt toe en blijft toenemen. Het CBS voorspelt dat Amsterdam in 2015 circa ruim 30.000 inwoners meer telt dan op 1 januari 2009. In tegenstelling tot de landelijke trend daalt het aantal 65-plussers. Meer dan de helft van de huishoudens in Amsterdam bestaat uit één persoon en slechts een kwart uit een gezin met kinderen.

Vraag en aanbod op de woningmarkt zijn niet in evenwicht. Verhuishwensen van Amsterdammers worden vaak niet gerealiseerd. Een kleine woning is voor velen de aanleiding om te verhuizen, grote woningen zijn duur en schaars. Het verschil tussen verhuishwens en verhuisgedrag is groter dan in andere regio's. De woningvoorraad van Amsterdam bestaat voor 51% corporatiewoningen, 22% particuliere huur en 27% koopwoningen (cijfers 2007).

De verslechterende conjunctuur heeft zijn weerslag op de woningmarkt en de kantorenmarkt. Er staan 1,6 maal zo veel woningen te koop als in dezelfde periode een jaar geleden en de huizenprijzen vertonen een dalende trend. De productie van nieuwbouwwoningen in Amsterdam is sinds 2005 sterk toegenomen, maar stagneert door de crisis. Op de kantorenmarkt zien we dat de leegstand toeneemt en de huurprijs per m² daalt.¹² De crisis heeft effect op de grondprijzen. De voeding van het Vereveningsfonds loopt sterk terug door de instortende vastgoedmarkt.

Het woon-werkverkeer zorgt voor grote verkeersstromen rondom Amsterdam: 89.000 Amsterdammers hebben een baan buiten de stad en dagelijks komen 189.000 mensen naar Amsterdam om te werken.¹³ Het fietsgebruik groeit. In de periode 2005-2008 pakten Amsterdammers gemiddeld 0,89 keer per dag de fiets, 0,84 keer de auto en 0,55 het openbaar vervoer. De fiets wordt hiermee voor het eerst vaker gebruikt dan de auto¹⁴.

De luchtkwaliteit voldoet niet op alle plekken aan de normen voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀). In de meest recente cijfers¹⁵ is sprake van een verbetering. De CO₂ uitstoot van Amsterdam stijgt. De uitstoot wordt voor ongeveer een derde veroorzaakt door bedrijven, een derde door huishoudens en een derde door verkeer en vervoer.

---

¹¹ Tenzij anders vermeld zijn de gegevens afkomstig uit: Staat van de stad V; Dienst Onderzoek en Statistiek (O+S); Amsterdam; oktober 2009,

¹² Dashbord en kwartaalrapportage oktober 2009 over de economische crisis; Dienst Economische Zaken Amsterdam; november 2009.

¹³ Bron: O+S Amsterdam, 2009.

¹⁴ Bron: O+S Amsterdam; 2009 .

¹⁵ Bron berekeningen luchtkwaliteit Amsterdam 2007, mei 2009, DIVV/DMB

6.3 Welke taken oefent de gemeente uit?

6.3.1 Taken economie en haven

Taken	Lasten (* € mln.)	Baten (*€1 mln.)
Economisch beleid en programma's	20,6	2,1
Kapitaallasten economie	0,5	0,5
Haven	100,4	134,8
Totaal	121,5	137,4

*Exclusief mutaties aan reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

Economie

De centrale stad spant zich in gevestigde bedrijven vast te houden, te laten groeien en bedrijven van buiten Amsterdam aan te trekken. Het gaat grotendeels om niet-wettelijke taken. Samen met andere overheden in de metropoolregio en partners als Kamer van Koophandel en MKB Amsterdam ontwikkelt Amsterdam beleid om de economische structuur te versterken. De belangrijkste opgave op dit moment is Amsterdam goed door crisis heen loodsen. Met het oog daarop initieert en ondersteunt de gemeente diverse initiatieven die bijdragen aan het vestigings- en ondernemersklimaat van Amsterdam. Daarnaast is in de afgelopen periode veel aandacht en incidenteel geld uitgegaan naar het vestigingsklimaat voor internationale bedrijven, met als doel Amsterdam terug te brengen in de top-5 van Europese vestigingssteden (Topstadprogramma). Naast de aandacht voor de internationale bedrijven, is ook aandacht voor de meer lokale bedrijvigheid, zoals voor het versterken van de wijkeconomie, dienstverlening aan ondernemers, het versterken van het midden- en kleinbedrijf, het versterken van de kennisindustrie en de overdracht van kennis uit de kennisinstellingen naar het midden- en kleinbedrijf. Voor het economische beleid zijn naast de in de tabel genoemde structurele middelen, de afgelopen jaren ook veel incidentele middelen ingezet. De doeluitkering van het Rijk is per 2010 weggevallen.

Haven

De economische bedrijvigheid in de havenregio is een belangrijke bron van werkgelegenheid en inkomsten. Met het oog daarop ontwikkelt, exploiteert en beheert de gemeente de haventerreinen. Daaronder valt de aanleg en het onderhoud van de infrastructuur in het havengebied. Verder bevordert de gemeente een vlotte, veilige en milieuverantwoorde afwikkeling van het scheepvaartverkeer van 12 mijl buiten de kust bij IJmuiden tot aan de Oranjesluizen. De exploitatie van de haven is geen wettelijke taak, beheer en onderhoud van de infrastructuur en afwikkeling van het scheepvaartverkeer wel.

Haven Amsterdam krijgt zijn inkomsten via zee- en binnenhavengeld van schepen die de haven aandoen; kadegeld voor het gebruik van gemeentelijke kaden; huren en pachtsommen in ruil voor uitgegeven haventerrein. Het bedrag dat resteert na aftrek van de kosten komt ten goede aan de algemene dienst.

Belangrijke beleidsmatige ontwikkelingen zijn:

- nieuwe vastgestelde Havenvisie 2008-2020 die gecombineerde doelstellingen heeft voor werkgelegenheid en milieu;
- lopend onderzoek naar de verzelfstandiging van de Haven. Voordelen van verzelfstandiging zijn dat de Haven meer bedrijfsmatig wordt aangestuurd, dat de samenwerking met andere verzelfstandigde havens beter wordt en dat er meer transparantie komt tussen de haven en

de gemeente. Nadelen zijn dat de binding met de stad kleiner kan worden en dat de financieringslasten mogelijk omhoog gaan.

- de komst van een Tweede Zeesluis is dichterbij gekomen. Met Rijk en regio is een convenant gesloten over de financiering van de Tweede Zeesluis.

6.3.2 Taken ruimtelijke ontwikkeling

Taken	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1 mln.)
Ruimtelijk beleid, visies en plannen	7,9	0,3
Groen en openbare ruimte	17,8	1,9
Kapitaallasten groen en openbare ruimte	2,7	0
Financiële regie, toetsing en advies	12,0	1,1
Werk in opdracht (DRO, OGA, PMB, IBA ¹⁶)	81,9	84,2
Grondbank en bodemcoördinatie	4,6	3,6
Proceskosten grootstedelijke en coalitieprojecten ¹⁷	84,4	83,9
Zuidas Dok	7,3	7,3
Bouw en woningtoezicht (BWT)	12,7	9,9
Beheer Vastgoed	10,7	11,1
Erfpacht	51,6	97,4
Monumenten archeologie	5,4	1,1
Totaal	299,2	301,9

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De centrale stad stelt de kaders op voor de ruimtelijke ontwikkeling van Amsterdam, werkt daarbij samen met de regio, voert projecten uit in grootstedelijke en coalitiegebieden en werkt in opdracht van stadsdelen aan stadsdeelprojecten (betaalde dienstverlening).

De ruimtelijke projecten worden gedekt uit het Vereveningsfonds, dat gevoed wordt door inkomsten uit gronduitgifte (veelal via erfpacht). Het principe van het fonds is dat het wordt gevoed door de ruimtelijke projecten met een winstgevende grondexploitatie, waarmee dekking wordt gegenereerd voor de ruimtelijke projecten met een verliesgevende grondexploitatie. Amsterdam is in 2009 geconfronteerd met ernstige tegenvallers in het Vereveningsfonds, waarmee de dekking van toekomstige ruimtelijke investeringen in het geding is. In hoofdstuk 4 is daarop ingegaan. Daarin is beschreven dat voor het Vereveningsfonds een apart onderzoek is gestart naar mogelijkheden het tekort (€307 miljoen) te dekken.

Naast de algemene dienst en erfpachtinkomsten zijn middelen uit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Het laatste fonds wordt betrokken bij het traject voor het Vereveningsfonds en blijft in dit kader dus buiten beschouwing. Het bouw- en woningtoezicht wordt voor een belangrijk deel gedekt uit de leges.

Naast de dekking van het tekort in het Vereveningsfonds zijn andere belangrijke opgaven waaraan wordt gewerkt:

- een wettelijk verplichte structuurvisie die een lange termijnvisie (periode 2030-2040) geeft op de ruimtelijke ontwikkeling en een toetsingskader bevat voor het beleid van de

¹⁶ PMB en IBA: inclusief projectmanagement en ingenieurstakingen op andere terreinen dan gebiedsontwikkeling

¹⁷ Proceskosten is deels dubbeltelling met werk in opdracht.

stadsdelen en een uitvoeringsstrategie voor de periode 2010-2020. Besluitvorming zal plaatsvinden door het nieuwe College.

- De opzet van een ruimtelijke investeringsstrategie en investeringsagenda (gekoppeld aan deze structuurvisie).
- Maken van definitieve keuzes over het ontwerp van de Zuidas.
- Ontwikkelen van een kantorenstrategie.

6.3.3 Taken bereikbaarheid

Taken	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1 mln.)
Uitgaven uit het Mobiliteitsfonds	57,1	44,0
Beheer en onderhoud stedelijke infrastructuur	42	4,7
Beheer en onderhoud railinfrastructuur	107,7	107,7
Sociale veiligheid OV	11,1	0
Exploitatie pont en Noordzee-kanaalveren	18,5	11,3
Exploitatie parkeergebouwen en Parkeren (betaald parkeren gehele stad, parkeerbeheer, exploitatie parkeergebouwen)	213,3	212,7
Materiaaldienst	22,7	23,0
Openbaar Vervoer projecten	12,1	0
Fietsenstallingen en subsidie	0,5	0
Kapitaallasten	77,5	15
Overig	5,2	0
Totaal	567,7	418,4

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De centrale stad richt zich op behoud en verbeteren van het openbaar vervoer, verbeteren luchtkwaliteit, verbeteren bereikbaarheid en verbeteren verkeersveiligheid. Met het oog daarop ontwikkelt de centrale stad beleid en kaders en voert zij projecten uit. De centrale stad beheert de stedelijke infrastructuur. Dit is een wettelijke taak. Amsterdam is eigenaar van railinfrastructuur en voert het beheer en onderhoud daarvan uit.

Ook de stadsdelen en de stadsregio voeren taken uit op het gebied van verkeer en vervoer. Grosso modo is de taakverdeling tussen centrale stad en stadsdelen dat de centrale stad verantwoordelijk is voor de doorgaande routes (de hoofdnetten) en de stadsdelen voor het onderliggende wegennetwerk. De stadsregio verdeelt de subsidiegelden van het Rijk en is opdrachtgever voor het openbaar vervoer in Amsterdam en de rest van de stadsregio. De gemeente werkt nauw samen met de regio bij het vormgeven voor het verkeer en vervoersbeleid.

Naast de algemene dienst zijn de parkeeropbrengsten een belangrijke bron van inkomsten. De parkeeropbrengsten voor de stad als geheel zijn voor 2010 geraamd op €155 miljoen¹⁸.

De parkeeropbrengsten (incl. naheffingsaanslagen) worden verdeeld tussen stad en stadsdelen. De centrale stad brengt haar aandeel onder in het Mobiliteitsfonds en de stadsdelen betalen van hun aandeel de handhavingskosten en doteren de rest in een stadsdeelparkeerfonds. Het Mobiliteitsfonds is door de gemeenteraad geormerkt voor

- Het behoud en het verbeteren van het openbaar vervoer;

¹⁸ Overigens blijken de extra opbrengsten die waren geraamd vanwege de nieuwe tariefstructuur hierbij te hoog ingeschat. In werkelijkheid blijken de parkeeropbrengsten te zijn gestegen naar ruim €143 miljoen.

- Een betere luchtkwaliteit in de stad;
- Een betere verkeersveiligheid;
- Een betere bereikbaarheid ten dienste van stad en regio met dien verstande dat activiteiten met een mogelijk autoverkeer aantrekkende werking alleen van dekking worden voorzien indien deze activiteiten tevens bijdragen aan de doelstellingen op het gebied van openbaar vervoer dan wel luchtkwaliteit dan wel verkeersveiligheid.”

Naast deze middelen zijn er middelen beschikbaar vanuit de stadsregio en het Rijk, voornamelijk voor grote projecten.

Belangrijke opgaven waaraan gewerkt wordt zijn:

- de realisatie van de Noord-Zuidlijn en projecten die daarmee verweven zijn zoals het busstation Stationseiland en AMSYS (aanschaf metromaterieel);
- verhogen van de kwaliteit van de taxi's;
- uitvoeren van het plan Voorrang voor een Gezonde Stad met als doel het verminderen en schoner maken van het autoverkeer in Amsterdam;
- verbeteren van de verkeersveiligheid;
- behouden van de bereikbaarheid in de stad door het verbeteren van de doorstroming en adequaat beheer;
- beïnvloeden van de besluitvorming op regionale en landelijke dossiers zoals de A6/A9 en betaald rijden.

6.3.4 Taken milieu

Taken	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1 mln.)
Bodemsanering	37,9	44,9
Klimaatprogramma	0,5	0
Wettelijke milieutaken	15,4	7,5
Wettelijke milieutaken stadsdelen ¹⁹	5,5	0
Milieu overig	1,6	0,1
Afvalenergiebedrijf	237,7	243,2
Totaal	298,6	295,8

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

Op milieugebied heeft de gemeente een aantal wettelijke taken die voortvloeien uit de wet milieubeheer en de wet- en regelgeving op het gebied van bodem. De taken betreffen vergunningverlening, geven van beschikkingen, toezicht en handhaving en verslaglegging. De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor bodemsaneringen en ontvangt daarvoor via het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing middelen van het Rijk. Bodemsanering is vaak aan de orde in gebieden waar functieverandering plaatsvindt, waaronder de grote stedelijke gasfabrieksterreinen. Ook in nazorg en onderhoud wordt geïnvesteerd. Voor de komende jaren staat de sanering van het terrein van de Zuidergasfabriek gepland.

Het milieubeleid richt zich met name op het verbeteren van de luchtkwaliteit en vermindering van de CO₂ uitstoot. Voor de luchtkwaliteit gelden wettelijke grenswaarden, waaraan Amsterdam niet overal in de stad voldoet. Voor zowel luchtkwaliteit als klimaat is een

¹⁹ Deze post is een dubbeltelling met de post erboven en is in de begroting opgenomen om het stadsdeelbudget inzichtelijk te maken.

programma opgesteld waarvoor vooral incidentele middelen ter beschikking zijn gesteld. Het Rijk draagt financieel bij aan de uitvoering van het Programma Luchtkwaliteit.

Een belangrijke ontwikkeling is de komst van een regionale uitvoeringsdiensten (RUD), waarin gemeenten en provincie samen werken op het gebied van toezicht, handhaving en vergunningverlening. Aan de oprichting van de regionale uitvoeringsdienst in 2012 wordt gewerkt.

Het Afval Energie Bedrijf (AEB) verwerkt afval tot duurzame energie, warmte en bruikbare materialen. Hiermee levert het AEB een grote bijdrage aan de CO₂ reductie van de gemeente. Door de crisis staan de opbrengsten van het AEB onder druk, want het aanbod van bedrijfsafval neemt af. Het AEB heeft een moeilijke tijd achter de rug. In 2007 is de nieuwe Hoogrendement Centrale (HRC) in bedrijf genomen, maar deze heeft veel tegenslag gekend (gebroken as en niet goed functionerende turbine). Dit leidde tot hogere kosten en lagere opbrengsten. Eind 2008 heeft de gemeenteraad een rendabel krediet verleend van € 30 miljoen om de noodzakelijke herstelwerkzaamheden uit te voeren.

6.3.5 Taken water

Taken	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1 mln.)
Beheer binnenwater	12,3	3,9
Drinkwater	111,6	110,0
Riolering	62,3	64,6
Grondwater en overig	6,5	0
Totaal	192,7	178,5

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De taken op het gebied van water worden uitgevoerd door Waternet en de dienst Binnenwaterbeheer. Het huidige college heeft het voornemen de beide diensten te fuseren. De taken die Waternet uitvoert zijn grotendeels wettelijke taken die voor het merendeel gedekt worden door heffingen en tarieven. Een andere belangrijke inkomstenbron is het binnenhavengeld.

6.4 Welke mogelijkheden heeft de gemeente om inzet van middelen te beperken of opbrengsten te verhogen.

6.4.1 Vooraf

In de volgende paragrafen worden per werkveld de mogelijke maatregelen in beeld gebracht. Voorafgaand daaraan geven we in deze paragraaf een algemene kenschets van het pakket.

In paragraaf 3.2 is beschreven dat bij het opstellen van maatregelen een aantal principes is gehanteerd, die voortkomen uit de gedachte dat, ondanks forse bezuinigingen, de stad vitaal en aantrekkelijk moet blijven. Getracht is maatregelen in beeld te brengen waarmee het tekort kan worden gedekt, maar die zo min mogelijk afbreuk doen aan de vitaliteit en aantrekkelijkheid van de stad. Met het oog op de vitaliteit en aantrekkelijkheid van de stad is het van belang niet alleen uitgaven te reduceren, maar tegelijkertijd te investeren in de vitale onderdelen van de

stad. Investerings van de gemeente zijn nodig om te zorgen dat andere partijen vertrouwen houden in Amsterdam en zelf ook in Amsterdam investeren.

De investeringen van de gemeente lokken investeringen van anderen uit. Om een voorbeeld te geven: investeringen van gemeente in gebiedsontwikkeling, leiden tot een veelvoud van investeringen van marktpartijen en corporaties in vastgoed. De initiële investeringen van de gemeente leiden daarmee tot extra inkomsten voor Amsterdam zelf (onder andere erfpacht, OZB) en voor het Rijk (onder andere BTW, loon- en inkomstenbelasting, winstbelasting).

Door selectief te investeren, blijft Amsterdam niet stilstaan en kan zij sterk uit de crisis komen. Met het oog daarop is in kaart gebracht welke vrije ruimte kan worden gecreëerd in het Mobiliteitsfonds en het ISV door voorgenomen activiteiten en projecten te heroverwegen. In de voorgestelde maatregelen gaat het om een bedrag van €62 miljoen in het Mobiliteitsfonds en € 18 miljoen in het ISV. Hierbij zijn de bestaande verhoudingen met de stadsdelen beperkt aangepast. De vrije ruimte in Mobiliteitsfonds en ISV kan vervolgens deels aangewend worden voor het dekken van het tekort dat ontstaat onder andere als gevolg van het ruimte maken voor nieuw beleid en deels voor investeringen die er voor zorgen dat Amsterdam zich goed herstelt uit de crisis.

Over de gehele breedte van het ruimtelijk-economische domein worden mogelijke besparingen in beeld gebracht op de capaciteit voor beleidsontwikkeling en in mindere mate regietaken. Voorgesteld wordt een basisinfrastructuur aan beleid en regietaken overeind te houden. Om te zorgen dat Amsterdam zijn aantrekkelijkheid behoudt, blijft het immers nodig te investeren in de stad, daar plannen voor te ontwikkelen en regie te voeren op de uitvoering van de plannen. Een basisinfrastructuur voor beleid en regietaken blijft dus belangrijk. Deze basisinfrastructuur voor beleid en regie zal echter niet op alle werkerreinen dezelfde organisatorische vormgeving hebben als nu. Vooral voor de planologische/stedenbouwkundige, economisch en milieubeleidsfunctie geldt dat de kritische massa te klein dreigt te worden bij substantiële besparingen, zeker in combinatie met het inkrimpen van de betaalde opdrachten en de ontwikkeling naar een regionale uitvoeringsdienst voor milieu en BWT-taken. Om die reden start, vooruitlopend op de besluitvorming over de heroverwegingsoperatie, een onderzoek naar een nieuwe organisatorische inbedding van deze functies. Onderzocht zal worden of een beweging binnen de gemeente het meest voor de hand ligt of dat regionalisering uitzicht biedt op slagvaardige en efficiënte organisatie.

Het toepassen van het principe van taakzuiverheid heeft in het ruimtelijk-economische domein tot één substantieel besparingsmogelijkheid geleid, te weten het terugleggen van een groot deel van de verantwoordelijkheid voor een veilig OV bij de stadsregio.

Het hanteren van het principe van 'plusvoorzieningen op tarief' leidt er toe dat wordt voorgesteld tarieven in te voeren dan wel te verhogen naar een kostendekkend niveau voor diverse voorzieningen die niet tot de categorie basisvoorziening behoren.

In de uitvoerende taken zijn aanzienlijke besparingen mogelijk door (tijdelijk) het beheer en onderhoud te verlagen naar een sober niveau. Een verdere teruggang naar minimum is mogelijk, maar lijkt onverstandig. De stad functioneert dan nog enigszins maar met grote moeite. Bovendien is het risico groot dat de uitgaven in de toekomst dan groter zijn dan de besparingen nu.

Verder zijn op een groot aantal terreinen grotere en kleinere efficiëncymaatregelen in beeld gebracht. Vooral door een betere samenwerking zijn grote kostenreducties mogelijk. Een voorbeeld hiervan is het samenvoegen van twee contracten voor de pontveren en deze te laten uitvoeren door één partij. Door schaalvoordelen kan naar verwachting circa € 2,5 miljoen jaarlijks bespaard worden.

6.4.2 Mogelijkheden Economie en Haven

Samen met andere overheden in de metropoolregio en partners als Kamer van Koophandel en MKB Amsterdam ontwikkelt de gemeente beleid om de economische structuur te versterken en initieert en ondersteunt de gemeente diverse initiatieven die bijdragen aan het vestigings- en ondernemersklimaat van Amsterdam.

Vanuit de gedachte dat de gemeente over de gehele breedte een stap terug moet doen wordt als mogelijke maatregel voorgesteld om een aantal van de structurele activiteiten vanuit het Topstadprogramma stop te zetten zoals middelen Amsterdam Partners, Toerisme & Promotie en het evenementenloket (€ 1,7 miljoen). Daarnaast kan de inzet op overige taken 50% verminderd worden (€ 4,5 miljoen) zoals beperken van regietaken en inzet op MKB managers, bedrijvenmanagers en veiligheidsmanagers, verminderen compensatie ondernemer en inzet winkelstraatmanager, verminderen bijdragen aan acquisitie en onderzoek en subsidie ATCB. Het is goed te realiseren dat in de afgelopen jaren op het terrein van economie tijdelijk extra geld is ingezet om programma's te financieren waarvoor binnen het normale budget geen ruimte was. Het ging in 2010 om een bedrag van € 7 miljoen. Dat betekent dat er los van de heroverwegingsoperatie ook al sprake is van een aanzienlijke taakvermindering.

Evident is dat de voorgestelde maatregelen beleidsmatige gevolgen hebben en partners in de stad raakt maar dat de basisinfrastructuur voor de versterking van de economische structuur overeind blijft.

De haven bestaat voor het grootste deel uit bedrijfsmatige onderdelen die een rentabiliteitsdoelstelling hebben van 7,5%, die leidt tot een winstafdracht aan de gemeente van € 45 miljoen per jaar. Voor de haven zijn in totaal voor € 5,2 miljoen aan maatregelen geïdentificeerd op het gebied van efficiency (totaal € 1,4 miljoen), taakvermindering (totaal € 3,1 miljoen) en inkomsten (€ 1 miljoen).

In beeld is gebracht dat de gemeente de middelen ter ondersteuning van duurzaamheidsinitiatieven van bedrijven in de haven kan afbouwen. Jaarlijks wordt € 2 miljoen in de reserve Duurzaamheid en Innovatie gestort. In beeld is gebracht dat deze reserve in vier jaar tijd afgebouwd kan worden. De basisinfrastructuur (het fonds) blijft daarmee wel intact, maar op een lager niveau.

Onderzocht is of integratie van de erfpachtactiviteiten van de haven met die van het OGA tot meer efficiency zou kunnen leiden. Dit lijkt niet het geval. De voordelen van integratie van beide erfpachtprocessen wegen niet op tegen de nadelen van de loskoppeling van het erfpachtproces van het primaire proces in de haven. Wel is een aantal diverse andere kleinere efficiency maatregelen geïdentificeerd. De efficiencymaatregelen omvatten ook een maatregel op de grens van efficiency en taakvermindering: half miljoen besparing op de agentschappen (stoppen van de agentschappen in Duitsland en de VS en het agentschap in China). De Chinadesk is overigens niet structureel gedekt in de begroting. De belangrijkste inkomstenverhogende maatregel is het inboeken van variabele inkomsten uit bestaande en nieuw te plaatsen windmolens (in totaal € 0,7 miljoen).

Maatregelen economie en haven (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Economisch beleid (taken)	3,7	5,0	5,5	6,2
Haven efficiency	0,9	0,7	1,2	1,5
Haven inkomsten	0,2	0,2	1,4	0,9
Haven taken	0,8	1,4	2,1	2,7
Totaal maatregelen	5,6	7,3	10,2	11,3

6.4.3 Mogelijkheden Ruimtelijke ontwikkeling

Het werkveld ruimtelijke ontwikkeling beslaat grofweg werk in opdracht voor ruimtelijke projecten en beleid en regietaken ten behoeve van ruimtelijke projecten. De besparingsmogelijkheden worden hieronder toegelicht.

Het werk in opdracht voor de ruimtelijke projecten wordt verricht door het Ingenieursbureau Amsterdam (IBA), het Projectmanagementbureau (PMB) en de facilitair werkende onderdelen van de Dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) en het Ontwikkelingsbedrijf (OGA). Zij werken voor een groot deel (circa 95%) op tarief in opdracht van gemeentelijke projecten die grotendeels gedekt worden uit het Vereveningsfonds. Eerder in dit rapport is ingegaan op het grote tekort in het Vereveningsfonds (€307 miljoen) en het aparte heroverwegingstraject dat loopt om dit tekort te dekken. Dit traject is niet afgerond. Duidelijk is echter dat het hoe dan ook zal leiden tot een substantiële daling van het opdrachtenpakket van IBA, PMB en de facilitair werkende onderdelen van DRO en OGA. Personele inkrimping is een onontkoombaar gevolg. Deze ontwikkeling roept de vraag op of het verstandig is deze bedrijven en onderdelen in de huidige vorm te laten voortbestaan of dat een andere organisatorische setting voor de hand ligt. Onderzocht moet worden welke competenties de gemeente intern wil behouden, welke taken beter en goedkoper door externe partijen kunnen worden uitgevoerd, hoe groot diensten moeten zijn om een kritische massa te behouden en welke bedrijven/diensten beter kunnen fuseren of regionaliseren om effectief en efficiënt te blijven. De optie om de samenwerking met de stadsdelen te versterken en facilitaire taken in gezamenlijkheid te organiseren komt daarbij aan orde.

De facilitaire bedrijven en onderdelen hebben een beperkte relatie met de begroting van de algemene dienst. De relatie is dat taakstellend een geraamde winstafracht in de meerjarenbegroting is opgenomen. De rest van de winst gaat naar de bedrijfsreserve.

Om de winstafracht aan de algemene dienst te verhogen kan aan drie knoppen gedraaid worden, te weten:

- Sturen op brutomarge (kosten/baten);
- Vergroten marktaandeel en/of aanboren nieuwe markten;
- Minder reserveren in de bedrijfsreserve.

Vooralsnog worden geen mogelijkheden gezien om de bruto marges te vergroten. Tarieven verhogen leidt tot het verschuiven van het probleem naar een andere plek in de gemeente. Bovenop de acties waaraan vanuit het Vereveningsfonds gedacht wordt, te weten forse reductie in het planaanbod en efficiency in de proceskosten, lijken verdere kostenreducties niet mogelijk, zonder gelijktijdig effect op de kwaliteit van het geleverde product. Om zeker te zijn dat geen besparingsmogelijkheden over het hoofd worden gezien, wordt voorgesteld een externe partij de mogelijkheden voor kostenreducties te onderzoeken.

Naar mogelijkheden om het marktaandeel te vergroten wordt al gezocht. IBA en PMB zijn zich aan het oriënteren op markten buiten Amsterdam, of andere opdrachtgevers (Rijk en Prorail) Op dit moment is circa 95% van het opdrachtenpakket afkomstig van Amsterdamse opdrachtgevers. Deze strategische heroriëntatie wordt in het kader van de heroverwegingen verbreed naar een strategische heroriëntatie op alle facilitaire onderdelen en valt samen met het hierboven genoemde onderzoek naar de organisatorische vormgeving van de bedrijven en onderdelen die werk in opdracht verrichten. Ten aanzien van de bedrijfsreserves is in hoofdstuk 4 al een maatregel opgenomen, te weten gemeentebreed alle decentrale bedrijfsreserves met 25% te verlagen en bijeen te brengen in een centrale bedrijfsvoeringsreserve, ter dekking van de aanloopkosten voor het kleiner en uniformer maken van de gemeentelijke organisatie.

Voor de ruimtelijke ontwikkeling is de nodige capaciteit beschikbaar voor beleid- en regietaken. In principe kan de gemeente nagenoeg al deze middelen anders inzetten.

Het volledig of tot een minimum beperken van de beleids capaciteit lijkt onverstandig. Het zal leiden tot stilstand van de ruimtelijke ontwikkeling van Amsterdam, en stilstand is achteruitgang. Om te zorgen dat Amsterdam zijn aantrekkelijkheid behoudt, blijft het nodig te investeren in de stad en daar ook plannen voor te ontwikkelen en regie te voeren op de uitvoering van de plannen. Capaciteit voor beleid en regie blijft noodzakelijk.

Bij het in kaart brengen van mogelijke maatregelen is onderscheid gemaakt tussen beleid en regietaken. Beleidstaken kunnen worden heroverwogen, regietaken kunnen over het algemeen alleen efficiënter worden uitgevoerd. Met het schrappen of zeer sterk verminderen van regietaken verliest het bestuur overzicht en sturing op de uitvoering van door haar vastgestelde programma's en loopt het financiële risico's. Evident is dat het oplossen van het tekort op het Vereveningsfonds en het vervolgens gezond houden van het fonds, om de nodige regiecapaciteit vraagt. Om die reden zijn voor de beleidstaken grotere besparingen opgevoerd dan voor de regietaken.

Naast beleidstaken zijn er ook beperkte beheertaken. Op het beheer van het gemeentelijk onroerend goed kan bespaard worden door het onderhoudsniveau te verlagen en de kostendekkendheid te verhogen. Bij het erfpachtbeheer zijn besparingen mogelijk door de inzet op taken die niet noodzakelijk zijn te verminderen. Ook wordt voorgesteld de "4%-regeling erfpacht" af te schaffen (€ 0,65 miljoen), deze regeling houdt in, dat de centrale stad van iedere canonverhoging als gevolg van canonherziening einde tijdvak jaarlijks structureel 4% afdraagt aan het betreffende stadsdeel. Dus als in 2002 in Oud-West een canonverhoging van € 1.000 gerealiseerd werd, gaat ieder jaar (ten laste van het erfpachtresultaat) € 40 (= 4%) naar het stadsdeel Oud-West. Vanwege het cumulatieve karakter neemt het hiermee gemoeide bedrag jaarlijks toe, momenteel is dit ongeveer € 650.000 per jaar. Hiervan gaat ongeveer 85 à 90% naar Stadsdeel Zuid, omdat tot nu toe de meeste herzieningen in Oud-Zuid en ZuiderAmstel hebben plaatsgevonden. De ratio achter het instellen van de 4%-regeling was: de canonstijgingen worden mede veroorzaakt door waardestijging als gevolg van investeringen (openbare ruimte, beheer, enz.) door het stadsdeel. De 4%-regeling was bovendien een stok achter de deur om het erfpachtbeheer goed uit te voeren. Tot 2009 deden de stadsdelen zelf het erfpachtbeheer (per 1-7-2009 gecentraliseerd).

Het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing verdient aparte aandacht. Er van uitgaande dat het Rijk de wijziging van gebundelde doeluikering naar decentralisatieuitkering per 2011 doorzet, is het ISV-budget vanaf 2011 vrij besteedbaar. Na correcties voor geoormerkte middelen op het gebied van gasfabrieken, bodem en geluid, kunnen de middelen anders aangewend worden dan in de huidige begroting tot en met 2014. Circa € 30 miljoen is in principe vrij besteedbaar vanaf 2011, als decentralisatieuitkering. De middelen van het rijksbudget ISV worden nu besteed aan opgaven voor stedelijke vernieuwing. Een deel van het budget wordt rechtstreeks versleuteld naar de stadsdelen (2010: € 20 miljoen). Andere projecten (begroting 2010) zijn: gasfabrieken (€ 6,3 miljoen), openbare ruimte Zuidelijke IJ-oevers (€ 5,4 miljoen), sanering verkeerslawaaï (€ 5 miljoen), bodemsanering (€ 2,5 miljoen), monumenten (€ 2 miljoen), woningverbetering (€ 1 miljoen), broedplaatsen (€ 1 miljoen) en groen (€ 0,8 miljoen). Heroverweging van deze inzet is mogelijk. Het anders inzetten van ISV-middelen zal op tal van beleidsterreinen gevolgen hebben. De stadsdelen ontvangen jaarlijks een substantieel bedrag als sleutelgeld uit het ISV (in 2009 en 2010 was dat € 20 miljoen). Van de circa € 30 miljoen vrij besteedbaar, wordt voorgesteld 40% te handhaven voor de stadsdelen (normale verhouding stadsdeelfonds), te weten circa € 12 miljoen en de inzet van de rest, te weten circa € 18 miljoen te heroverwegen.

Maatregelen ruimtelijke ontwikkeling (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Ruimtelijk beleid (taken, waaronder rode loper)	3,8	3,8	4,0	4,1
Gebiedsontwikkeling, vastgoed en grondzaken (efficiency)	1,2	1,2	1,2	1,2
Gebiedsontwikkeling, vastgoed en grondzaken (taken en inkomsten)	3,2	3,2	3,2	3,2
Monumenten en archeologie (minder voorlichting en efficiency)	0,8	0,8	0,8	0,8
Zuid-as verminderen bestuurlijke begeleiding	0,4	0,4	0,4	0,4
Ruimte vrijmaken ISV	16,3	17,3	17,3	17,9
Totaal maatregelen	25,7	26,7	26,9	27,6

6.4.4 Mogelijkheden Bereikbaarheid

Op het gebied van bereikbaarheid heeft de centrale stad diverse taken: beleidsontwikkeling, projecten, beheer en onderhoud, exploitatie en overige uitvoerende taken. Het mobiliteitsfonds is een belangrijke bron van dekking van zowel de beleidsontwikkeling als de concrete projecten. De mogelijkheden om ruimte te creëren binnen dat fonds komen als eerste aan bod in deze paragraaf. Daarna komen achtereenvolgens de mogelijke maatregelen aan de orde op het gebied van beheer en onderhoud, exploitatie en overige uitvoerende taken.

Mobiliteitsfonds

In het Mobiliteitsfonds kan een aanzienlijke vrij besteedbare ruimte worden gecreëerd door voorgenomen activiteiten en projecten te heroverwegen. OOp dit moment zijn de middelen van het Mobiliteitsfonds geoormerkt voor mobiliteitsbeleid om op die manier draagvlak voor het heffen van parkeerbelasting te creëren. De gemeenteraad kan besluiten om het hek om het Mobiliteitsfonds weg te halen. De effecten van het weghalen van het hek rondom het Mobiliteitsfonds is in dit rapport niet als mogelijke maatregel in beeld gebracht.

Voor het Mobiliteitsfonds zijn vergaande keuzes mogelijk. Een uitgebreide beschrijving van deze keuzes staan beschreven in de notitie *Ruimte maken* van DIVV. De keuzes vallen in de volgende hoofdcategorieën:

1. Heroverwegingen binnen de bestaande reserveringen in het fonds (€ 12 miljoen in de periode 2010-2014)²⁰. Heroverwegingen binnen de bestaande reserveringen betekenen onder andere dat huidige ambities voor de programma's fiets, verkeersveiligheid en verkeersmanagement worden bevroren en projecten zonder go besluit ter heroverweging aangeboden worden zoals de fietsenstalling Leidseplein, beperking nieuwe P+R en OV programma, stoppen autoloze zondag en de Stop/Go.
2. Een verandering in de verdeling van de parkeeropbrengsten tussen stad en stadsdelen, beperkte afroming met een voorstel tot andere verdeling tussen stadsdelen (€ 10 miljoen). Een dergelijke keuze heeft financiële gevolgen voor de stadsdelen als totaal en tussen stadsdelen onderling. Argumenten voor een andere verdeling kunnen gevonden worden in enerzijds de onderuitputting van budgetten bij de stadsdelen²¹ en anderzijds de uitkomsten

²⁰ Voor deze berekening is er van uitgegaan dat de centrale stad de tegenvallende parkeeropbrengsten VGS voor haar rekening neemt. Op het totaal voor stad en stadsdelen bleven de opbrengsten met € 12,5 miljoen achter bij de ramingen. Indien de tegenvaller volledig voor rekening van de stadsdelen komt, dan is de vrije ruimte voor de centrale stad € 75 miljoen. Er zijn geen structurele afspraken gemaakt met de stadsdelen over de verdeling van deze pijn. Dit zal in de nieuwe bestuursperiode moeten gebeuren.

²¹ In 2007 is ruim € 13 miljoen door de stadsdelen 'gespaard' en in 2008 ruim € 8 miljoen. De algemene reservevorming bij de stadsdelen is ultimo 2008 ruim € 87 miljoen. Daarnaast zijn er specifieke reserves voor onder andere de bouw van ondergrondse parkeergarages. Er zijn weinig middelen structureel belegd.

van onderzoek van de Raad voor de Stadsdeelfinanciën uit najaar 2009²². De raad concludeert dat de huidige methodiek van verdeling leidt tot een te grote ongelijkheid tussen stadsdelen, dat er meer centrale regie nodig is en dat een verdeling op basis van objectieve maatstaven gewenst is. De huidige allocatie van middelen leidt mogelijk niet tot een optimale besteding.

3. Opbrengst parkeervergunningen verdubbelen door tariefsverhoging met 20% per jaar (€ 27,1 miljoen).

Noord-Zuidlijn

Het stoppen van de Noord-Zuidlijn is niet als maatregel in beeld gebracht omdat dit naar verwachting geen geld oplevert.

Kosten bij stopzetten Noord-Zuidlijn

Kosten²³ (€ miljard)

Betaald door Gemeente	0,6
Terugbetalen Rijks- en regio bijdragen	0,7
Afkopen aangegane verplichting, lopende claims / meer & minderwerk	0,3
Herinpassing/slopen reeds gebouwde infrastructuur	0,3
Totaal kosten gemeente Amsterdam bij stopzetten Noord-Zuidlijn	2,0

Totale kosten Gemeente Amsterdam doorgaan Noord-Zuidlijn **1.8**

(=Totale kosten € 2,6 miljard plus € 0,5 miljard geraamd door Commissie Veerman minus rijksbijdrage en overige bijdragen)

NB Alle bedragen behoudens betaal- en verplichtingenstanden zijn indicatief.

Bovenstaande gegevens zijn een actualisatie van de gegevens die eerder door de commissie Veerman zijn opgenomen in haar rapport over de toekomst van de Noord-Zuidlijn²⁴. De kosten van stoppen liggen inmiddels 200 miljoen hoger dan ten tijde van het rapport Veerman doordat het werk aan de Noord-Zuidlijn is doorgegaan en dus meer uitgaven zijn gedaan en meer verplichtingen zijn aangegaan.

De commissie Veerman heeft in haar rapport ook een raming gemaakt wat het kost om alleen de Noordlijn aan te leggen. Daaruit bleek dat het scenario Noordlijn 200 á 300 miljoen meer kost dan volledig stoppen, doordat in dat scenario extra kosten moeten worden gemaakt voor de aanleg van de Noordlijn.

Beheer en onderhoud

Het is mogelijk het niveau van onderhoud van de infrastructuur te verlagen. In de vastgestelde nota *Beheren op Niveau* is een viertal niveaus voor het onderhoud van de stedelijke infrastructuur geformuleerd. Het niveau minimum is de onderkant van deze niveaus. Op dit moment wordt het beheer en onderhoud uitgevoerd op ongeveer het niveau Verzorgd. Als mogelijke maatregel wordt voorgesteld het verlagen van het onderhoud naar het niveau sober. Dit levert een besparing van ruim € 2 miljoen per jaar. Dit is inclusief een vermindering van de coördinatie van de uitvoering. Een verdere teruggang naar een minimum is mogelijk (en levert nog ruim € 6 miljoen extra op), maar is niet wenselijk. De stad functioneert dan nog enigszins

²² Evaluatie stadsdeelfonds 2003 -2008. Raad voor de Stadsdeelfinanciën, 8 oktober 2009

²³ Bron: Projectbureau Noord-Zuidlijn, Cijfers Q4 2009

²⁴ Bouwen aan Verbinding. Advies van de Commissie Veerman over de toekomst van de Noord-Zuidlijn te Amsterdam, juni 2009

maar met grote moeite. Bovendien is het risico groot dat de extra uitgaven in de toekomst dan groter zijn dan de besparingen nu.

Op het beheer en onderhoud van de railinfrastructuur zijn geen besparingen voorgesteld, omdat kostenreducties direct terugvloeien naar de stadsregio.

Exploitatie

Amsterdam verzorgt van oudsher een aantal veerverbindingen over het IJ. Sinds twee jaar is Amsterdam ook verantwoordelijk voor het opdrachtgeverschap van de veren over het Noordzeekanaal. De IJveren worden verzorgd door GVB-veren en de Noordzeekanaalveren door Connexion. Door samenvoeging van beide contracten en deze te laten uitvoeren door één partij kunnen veel besparingen (circa € 2,5 miljoen) worden gerealiseerd door schaalvoordelen bij materieel, brandstof, huisvesting en management.

Vanuit de gedachte dat basisvoorzieningen gratis zijn en voor plusvoorzieningen een tarief wordt gevraagd aan de burger kan overwogen worden om de pontverbindingen op tarief te zetten. De IJveren zijn op dit moment gratis terwijl op de NZK-veren voor (vracht)auto's een laag tarief wordt geheven. Door het invoeren van een tarief voor (brom)fietsers op de IJveren van € 1,- en het tarief op de NZK-veren voor (vracht)auto's te verhogen naar een meer marktconform tarief kunnen extra inkomsten worden gerealiseerd van circa € 6 miljoen.

Een laatste categorie waar het principe 'plusvoorzieningen op tarief' zou kunnen worden toegepast zijn de P+R terreinen. Op dit moment zijn de P+R-tarieven laag waardoor een ongewenste concurrentie ontstaat met het regionale OV en de trein. Hierdoor kunnen bezoekers gestimuleerd worden met de auto naar een P+R-terrein te reizen in plaats van dat ze met het regionale OV of de trein komen. Overwogen kan worden de tarieven te verhogen. Door het tarief te verhogen kan de exploitatie kostendekkend gemaakt worden. Een eerste indicatie duidt erop dat een tarief van € 10 à € 12 per dag hiervoor voldoende is. Dat is gelijk aan ruim twee uur parkeren in het centrum.

De centrale stad beheert ook enkele bestemmingsstallingen. Het strategisch beheer en de directievoering wordt uitgevoerd door DIVV. De dagelijkse exploitatie wordt gedekt uit het Mobiliteitsfonds. Het strategisch beheer en de directievoering worden echter gedekt uit de algemene middelen. Door deze taken ook te dekken uit het Mobiliteitsfonds ontstaat financiële ruimte in de algemene dienst en biedt het meer helderheid in de totale kosten van het exploiteren van de stallingen.

Uitvoerende taken

De gemeente draagt substantieel bij in de financiering van de handhaving van de sociale veiligheid in het openbaar vervoer. Dit is historisch gegroeid, niet veel gemeenten in Nederland nemen deze taak zo serieus als Amsterdam. Grofweg wordt de bijdrage als volgt ingezet:

- € 8 miljoen aan het Veiligheidsteam Openbaar Vervoer (VOV), waarbij de bijdrage grotendeels wordt aangewend voor toezichthouders van DST;
- € 3 miljoen als bijdrage aan de Stadsregio Amsterdam voor conducteurs op de tram.

Het budget kent ruimte vanwege efficiency als gevolg van oprichting VOV. Deze ruimte is nog niet structureel ingevuld. Deze ruimte kan worden afgeroomd in plaats van het verder uitbreiden van het VOV.

Vanuit het principe van taakzuiverheid kan geredeneerd worden dat de stadsregio verantwoordelijk is voor de sociale veiligheid in het openbaar vervoer en dus ook de kosten voor haar rekening moet nemen. Het zorgen voor sociale veiligheid in het openbaar vervoer is

een wettelijk taak, maar niet van de gemeente. Voorgesteld wordt de Amsterdamse bijdrage met de helft te verminderen.

Het beperken van de bijdrage zal, indien de stadsregio geen middelen ter beschikking stelt, naast de personele gevolgen bij DST ook de politie voor problemen zetten. De €8 miljoen bestaat, naast de inhuur bij DST, ook uit huisvesting, bedrijfsmiddelen voor het gehele VOV (dus inclusief politie), zoals vervoermiddelen, portofoons etc. en onderzoek/monitoring. De Stadsregio zal het verlies van deze bijdrage in een integrale afweging moeten plaatsen in het gehele OV-aanbod. Het recente PvE voor het OV in Amsterdam komt daarmee wellicht op losse schroeven te staan.

Maatregelen bereikbaarheid (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Ruimte creëren Mobiliteitsfonds	28,7	41,1	53,4	62,1
Pontveren fusie en tarifiering	5,7	5,7	5,2	8,2
Sociale Veiligheid in Openbaar vervoer (taken)	1,0	5,4	5,4	5,4
Fietsbeleid (stallingen en subsidies)	0,5	0,5	0,5	0,5
Verkeer en Vervoer inkomsten divers	2,4	2,9	3,4	3,4
Beheer stedelijke infrastructuur en coördinatie (taken)	0,8	1,7	2,3	2,3
Verkeer en Vervoer efficiency	0,3	1,2	1,3	1,3
Totaal maatregelen	39,4	58,5	71,5	83,2

6.4.5 Mogelijkheden Milieu

Op milieugebied heeft de gemeente een aantal wettelijke taken die voortvloeien uit de wet milieubeheer en de wet- en regelgeving op het gebied van bodem. Taakvermindering is om die reden beperkt mogelijk. Wel zijn efficiency maatregelen in beeld gebracht. Door samen te werken in toezicht, anders omgaan met taken met lage milieurelevantie en door minder vooroverleg is een structurele besparing mogelijk van € 0,5 miljoen. Een andere mogelijke substantiële besparing ligt bij de nazorg en onderhoud van bodemsaneringslocaties. In het budget daarvoor zit ruimte die kan vrijvallen (€ 1 miljoen). Zoals aangegeven worden over de gehele linie van het ruimtelijke economische domein voorstellen gedaan om beleidsbudgetten te verminderen. Ook bij de milieutaken. Het is goed te realiseren dat in de afgelopen jaren op het terrein van milieu tijdelijk extra geld is ingezet om het lucht- en klimaatprogramma's te financieren waarvoor binnen het normale budget geen ruimte was. Dat betekent dat, los van de heroverwegingsoperatie, er sprake is van een aanzienlijke taakvermindering en taakbeëindiging. In 2010 is €4,5 miljoen incidenteel ingezet voor klimaatbeleid.

Het Afvalenergiebedrijf (AEB) heeft te maken met moeilijke marktomstandigheden. Door de snel verslechterde economische situatie is het afvalaanbod zowel in Nederland als in de omliggende landen in korte tijd sterk teruggelopen. Het gevecht om afval is in alle hevigheid losgebarsten. Marktprijzen voor de verwerking van afval zijn zo'n 60% gedaald. Op dit moment is verkoop van het AEB geen goede optie. Verkoop zou leiden tot contractopenbreking en daarmee tariefdaling. De contractueel afgesproken tarieven liggen namelijk hoger dan de huidige marktprijs. De huidige winsttaakstelling is €5,4 miljoen en loopt op tot €10 miljoen.

Maatregelen milieu (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Milieutaken (efficiency en taken)	2,5	2,7	2,9	2,9
Totaal maatregelen	2,5	2,7	2,9	2,9

6.4.6 Mogelijkheden water

De belangrijkste maatregel die in beeld is gebracht bij het binnenwaterbeheer, is het verhogen van de binnenhavengelden voor pleziervaart. Op dit moment liggen de tarieven voor pleziervaart ver onder het landelijke gemiddelde. Als de tarieven van de pleziervaart verhoogd worden met 250%, dan komen de prijzen meer in de buurt met de rest van het land. Dit levert ongeveer €2 miljoen op.

Bij het beheer van het binnenwater is verder een besparing mogelijk van ongeveer €0,5 miljoen door deze taken samen te voegen met de taken van Waternet. Voorstellen hiervoor worden al uitgewerkt.

De gemeentelijke taken van Waternet hebben voor een groot deel betrekking op rioleringen en drinkwatervoorziening. Beide taken zijn op tarief. De tariefsberekening is aan wettelijke randvoorwaarden gehouden. Schrappen van kostenposten in de begroting leidt tot evenredige inkomstenverlaging door wettelijk verplichte tariefsverlaging. Vermindering van het voorzieningenniveau leidt dan eventueel tot lastenvermindering van de burger, maar niet tot besparing in de gemeentebegroting. Maatregelen om het voorzieningenniveau te verlagen zijn daarom niet opgenomen. Er zijn voor € 1,2 miljoen aan heroverwegingsmogelijkheden gevonden, met name door de maximale ruimte in de tarieven te benutten (€ 1 miljoen) en daarnaast door kwaliteitsvermindering van het drijfvuilvissen in de grachten. Van belang is verder dat door de werkgroep maatregelen dekking ruimtelijke sector (Vereveningsfonds) wordt voorgesteld de eerste aanleg van rioleringen ten laste van het rioolrecht te brengen en niet meer te betalen uit de grondexploitatie. Dit leidt tot lastenverzwaring van de burger, maar het verkleint het probleem van het Vereveningsfonds.

Maatregelen water (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Binnenwaterbeheer (Fusie en inkomsten)	2,0	2,0	2,6	2,6
Waternet (met name inkomsten)	1,2	1,2	1,2	1,2
Totaal	3,2	3,2	3,8	3,8

6.5 Totaalbeeld

Totaalbeeld maatregelen (in mln. euro's)	2011	2012	2013	2014
Economie en haven	5,6	7,3	10,2	11,3
Ruimtelijke ontwikkeling	25,7	26,7	26,9	27,6
Bereikbaarheid	39,4	58,5	71,5	83,2
Milieu	2,5	2,7	2,9	2,9
Water	3,2	3,2	3,8	3,8
Totaal	76,4	98,4	115,3	128,8

Nader uit te werken maatregelen:

- Strategische heroriëntatie facilitaire bedrijven en onderdelen, inclusief onderzoek naar tarieven en positionering
- Positionering ruimtelijke ordenings-, economische en milieufunctie binnen gemeentelijke/regionale speelveld.

7 Taken in het sociale domein, besparingsmogelijkheden en inkomsten verhogende mogelijkheden

7.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft weer welke taken de gemeente uitoefent in het sociaal-maatschappelijk domein, wat de omvang is van het jaarlijks terugkerende budget voor die taken en welke mogelijkheden er zijn om op de uitgaven te besparen of om de inkomsten te verhogen.

Om de mogelijke maatregelen in het vervolg van dit hoofdstuk te kunnen plaatsen, wordt eerst een beeld geschetst van hoe Amsterdam ervoor staat in sociaal maatschappelijk opzicht.

7.2 Waar staat Amsterdam in sociaal - maatschappelijk opzicht?

De economische voorspoed van de afgelopen jaren heeft bij veel inwoners in de stad voor vooruitgang gezorgd. De Staat van de Stad 2009 toont aan dat de gemiddelde leefsituatie van vrijwel alle groepen Amsterdammers vooruit is gegaan. Het gemiddeld besteedbare inkomen van de Amsterdamse huishoudens is de afgelopen jaren gestegen en het aantal uitkeringen is sterk gedaald. De vooruitgang die Amsterdam de afgelopen jaren heeft geboekt, betekent dat Amsterdam een relatief sterke uitgangspositie heeft (gehad) bij de aanvang van de economische crisis.

De geboekte vooruitgang neemt niet weg dat er groepen sociaal zwakkeren in de stad zijn. Zo moet bijna één op de vijf huishoudens in Amsterdam rondkomen van het minimum. Iedere Amsterdammer zal de komende jaren de gevolgen van de economische crisis merken, maar vooral sociaal zwakkeren. De economische crisis die zich voordoet, zal juist die groep het eerst en het hardst treffen. Het aantal cliënten in de schuldhulpverlening neemt al jaren toe, van ruim 7.000 aanmeldingen in 2003 tot 12.000 aanmeldingen in 2009. Naar verwachting zullen de komende jaren geen verandering in dit beeld brengen.

Vooralsnog lijkt een *extreme* toename van het aantal uitkeringsgerechtigden zich niet voor te doen. Ook de eerdere sombere ramingen van het CPB zijn naar een wat gunstiger beeld bijgesteld. Het is echter te prematuur om nu de ramingen van de groei van het aantal uitkeringsgerechtigden bij te stellen. De arbeidsmarkt reageert vertraagd op de economische ontwikkeling. In financieel opzicht betekent een bijstelling van het aantal uitkeringsgerechtigden ook niet automatisch minder lasten voor de gemeente, aangezien in de meerjarenbegroting rekening is gehouden met een aanvullende uitkering van het Rijk. Wanneer de stijging van het klantenaantal meevalt, zal allereerst het beroep op deze aanvullende uitkering afnemen. Bovendien moet er rekening mee worden gehouden dat bij een wat minder tegenvallende conjunctuur het Rijk zijn conjuncturele bijstelling zal verlagen. Voor een nadere toelichting op de uitkeringslasten wordt verwezen naar het FMP 2011-2014.

Op dit moment is het Amsterdamse re-integratiebeleid erop gericht elke uitkerings-gerechtigde in aanmerking te laten komen voor deelname aan een re-integratie- of participatietraject. Dat

geldt ook voor de mensen die in aanmerking komen voor een inburgeringstraject. Dit heeft er mede voor gezorgd dat de participatiegraad van veel groepen Amsterdammers is toegenomen. Bij de verwachte toename van het aantal uitkeringsgerechtigden en tegelijkertijd de terugloop van het participatiebudget van het Rijk, zal het huidige beleid echter financieel gezien niet meer vol te houden zijn. De komende jaren zal een keuze vergen van de inzet van beschikbare middelen voor re-integratie, participatie en inburgering.

Overigens wordt in de Staat van de Stad 2009 geconcludeerd dat de (ervaren) gezondheid sterk samenhangt met de mate van participatie in de maatschappij. Naast de gezondheidsrisico's zelf is het toenemende overgewicht, vooral onder de jeugd, ook in dit opzicht een zorgelijke ontwikkeling.

Op het gebied van onderwijs zijn veel partijen actief, die allen streven naar een verbetering van het onderwijs. Toch is er nog steeds sprake van een tweedeling in het onderwijs, zowel in termen van kwaliteit als langs etnische en sociaal economische scheidslijnen. Daarnaast loopt een deel van de in Amsterdam geboren jongeren onderwijsachterstand op. Aanvullende maatregelen als de voorschool, waar inmiddels een derde van alle peuters in Amsterdam aan deelneemt, moeten hun waarde nog bewijzen.

Tot slot is veiligheid een belangrijk ingrediënt voor de ervaren leefsituatie en leefbaarheid in de stad. Hoewel de afgelopen jaren de criminaliteit, zowel in aantallen aangiften als in de beleving van Amsterdammers, is gedaald, neemt het aantal meldingen van overlast (door jongeren) en het aantal geweldsincidenten toe. De gemeente dient alert te zijn op mogelijke negatieve gevolgen van de economische crisis. De ervaring leert dat werkloosheid, armoede en schulden, uitzichtloosheid en ontevredenheid een voedingsbodem vormen voor criminaliteit en maatschappelijke onrust.

7.3 Welke taken oefent de gemeente uit?

De in dit hoofdstuk gepresenteerde cijfers zijn exclusief enkele incidentele budgetten en doeluitkeringen, zoals die voor Koers Nieuw West, Grote Stedenbeleid en de Wijkaanpak, omdat ze geen bijdrage kunnen leveren aan dekking van de structurele opgave.

7.3.1 Taken inkomen en armoede

Taken inkomen en armoede	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1mln.)
Inkomensverstrekkingen	585,4	534,6
Armoedevoorzieningen	47,3	1,9
Uitvoeringskosten inkomen en armoede	81,2	-
Totale lasten	713,9	536,5

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De gemeente verstrekt inkomensuitkeringen en toetst op de rechtmatigheid ervan. Als gevolg van de economische crisis zal het aantal uitkeringsgerechtigden de komende jaren toenemen. In het door de Raad vastgestelde *meerjarenbeleidsplan Inkomen en armoede* is opgenomen hoe de gemeente de inkomensverstrekkingen vorm geeft en welke specifieke aandachtspunten zij daarbij heeft. Ook wordt in dit beleidsplan jaarlijks de verdeling van de armoedemiddelen vastgesteld. Het totaal beschikbare budget voor armoedebestrijding is de afgelopen jaren, mede door extra uitkeringen van het Rijk, toegenomen. Amsterdam voert met dit geld diverse

armoederegelingen uit, van kwijtschelding van lokale belastingen tot een PC-regeling voor minima-kinderen en een stadspas met kortingsregelingen voor bepaalde doelgroepen. Daarnaast wordt een belangrijk deel van het beschikbare budget besteed aan schuldhulpverlening.

7.3.2 Taken werk, inburgering, educatie en jeugd

Taken werk, inburgering, educatie en jeugd	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1 mln.)
Sociale Werkvoorziening	76,9	74,0
Re-integratie en participatie	224,2	219,5
Uitvoeringskosten werk	60,8	-
Inburgering	60,7	52,0
Volwasseneneducatie	13,1	12,2
Overig educatie, waaronder leerplicht	28,7	6,6
Onderwijshuisvesting	42,9	10,8
Ouderkindcentra	16,4	7,7
Overig jeugd, inclusief apparaatskosten	18,7	1,6
Leerlingenvervoer	10,8	3,9
Sociaal structuurplan	5,9	4,4
Totale lasten	559,1	392,7

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De gemeente begeleidt via re-integratie en participatietrajecten Amsterdammers naar werk en deelname in de maatschappij. Voor de mensen die (nog) niet in aanmerking komen voor een reguliere arbeidsplaats, voert de gemeente de Wet Sociale Werkvoorziening uit. Nieuwkomers zijn verplicht een inburgeringstraject te volgen.

Voorts is de gemeente verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting, de ouderkindcentra, het leerlingenvervoer en controle op de leerplicht. Voor de ouderkindcentra ontvangt Amsterdam een rijksbijdrage van € 7,7 miljoen. De gemeente draagt zelf € 8,6 miljoen bij.

7.3.3 Taken zorg

Taken zorg	Lasten (* €1 mln.)	Baten (*€1 mln.)
Jeugdgezondheidszorg	45,4	39,8
Infectieziekten	30,8	26,7
Spoedeisende medische hulp	20,2	17,2
Openbare geestelijke gezondheidszorg	21,0	11,1
Overige taken GGD	24,5	16,2
Maatschappelijke opvang en drugshulpverlening	70,7	49,9
WMO: Hulp bij huishouden (HbH)	57,7	41,7
WMO: Voorzieningen vervoer en woning	53,0	35,1
Overige (zorg)taken, inclusief apparaatskosten	46,6	10,4
Totale lasten	369,9	248,1

*De rijksmiddelen WMO (€68 miljoen) zijn 50%/50% verdeeld naar HbH en voorzieningen vervoer en woning

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De gemeente zet zich in voor het behoud en de bevordering van de gezondheid van alle Amsterdammers en de preventie van gezondheidsproblemen bij met name de jeugd. Het

streven is dat alle Amsterdammers, als zij dat willen, zelfstandig kunnen wonen en kunnen participeren in de Amsterdamse samenleving.

De GGD voert in opdracht van de gemeente wettelijke taken uit op het gebied van onder andere de openbare geestelijke en jeugdgezondheidszorg. Het betreft taken op het gebied van infectie- en ziekte bestrijding, preventie activiteiten, steunpunt seksueel geweld en drugshulpverlening. Daarnaast voert zij ook niet-wettelijke taken uit, zoals de spoedeisende medische hulpverlening (ambulancediensten) en infectietaken.

Vanaf 2007 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de WMO (hulp bij huishouden en voorzieningen voor vervoer en woningen). Voor 2007 werden deze zorg- en welzijnstaken door het Rijk uitgevoerd via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De gemeente heeft verder de wettelijke zorgplicht voor zwakkeren in de samenleving; dak- en thuislozen, verslaafden en zwerfjongeren. Bovendien heeft Amsterdam een centrumfunctie voor maatschappelijke opvang, verslavingszorg en vrouwenopvang. Onder de overige taken valt ook het ouderenbeleid.

7.3.4 Taken veiligheid

Taken veiligheid	Lasten (* €1mln.)	Baten (* €1 mln.)
Crisisbeheersing en brandweezorg	77,6	2,1
Bestrijden criminaliteit	15,4	2,4
Veiligheidsplan	19,7	6,9
Totale lasten	112,7	11,4

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De handhaving van de openbare orde en veiligheid is een wettelijke taak van de burgemeester. De gemeente voert taken uit op het gebied van de brandweer, bestrijding van (jeugd)criminaliteit en uitvoering van het veiligheidsplan. De lopende hoofdmaatregelen van het veiligheidsplan Amsterdam zijn de aanpak van jeugdcriminaliteit, jeugdoverlast, veelplegers en probleemgebieden, de bestrijding van mensenhandel en huiselijk geweld en toezicht en handhaving in het openbare domein.

7.3.5 Taken wonen, kunst en cultuur, sport en diversiteit

Taken wonen, kunst en cultuur, sport en diversiteit	Lasten (* €1 mln.)	Baten (* €1 mln.)
Wonen	49,0	24,3
Kunstenplan	111,1	8,8
AFK, overige kunst en cultuur	14,2	1,2
Bibliotheken	18,9	3,0
Lokale media	3,0	2,2
Artis, Hortus, Amsterdamse Bos, dieren	14,2	0,3
Sport	16,0	1,7
Diversiteit	8,7	-
Totale lasten	235,1	41,5

*Exclusief mutaties in reserves en voorzieningen. Cijfers zijn gebaseerd op de rompbegroting 2010, exclusief structurele prioriteiten 2010.

De taken op het gebied van wonen zijn voor € 5,5 miljoen wettelijke taken (bezwaar en beroep procedures, uitvoering rijksregelgeving, kosten voormalig personeel, etc.). Deze kosten zijn slechts voor een zeer beperkt deel beïnvloedbaar. De overige taken op het gebied van wonen

betreffen vooral het verlenen van subsidies volkshuisvesting, stedelijke vernieuwing en woonbeleid, vergunningverlening, indicatiestellingen en communicatie activiteiten.

Voor de overige taken in dit cluster geeft de gemeente veelal subsidies en is zij dus niet zelf de uitvoerende partij. In het Kunstenplan 2009-2012 is de jaarlijkse subsidie tot en met 2012 aan diverse kunst- en cultuurinstellingen vastgelegd. Daarnaast is er in het Kunstenplan een aantal 'stelposten' opgenomen waarvan de exacte besteding nog niet vastligt. De jaarlijkse subsidie aan de bibliotheek is geen onderdeel van het Kunstenplan. Naast deze subsidies geeft de gemeente jaarlijks ruim € 10 miljoen aan het Amsterdams Fonds voor de Kunst (binnen het kader van het Kunstenplan) en € 3 miljoen aan media instellingen.

De gemeente geeft eveneens jaarlijks subsidie aan Artis en de Hortus. Het onderhoud en beheer van het Amsterdamse Bos is een gemeentelijke taak.

Wat betreft sport heeft de gemeente een aantal sportvoorzieningen in beheer, zoals de sporthallen-zuid. Zij bevordert de deelname aan sportactiviteiten en topsport voornamelijk door het verlenen van diverse subsidies. Kader voor de uitgaven is het Sportplan 2009-2012.

Op het gebied van diversiteit bevordert de gemeente de sociale cohesie in Amsterdam en de aanpak van discriminatie. Dit zijn geen wettelijke taken, de beleidsvrijheid van de gemeente is groot.

7.4 Welke mogelijkheden heeft de gemeente om inzet van middelen te beperken of opbrengsten te verhogen?

7.4.1 Vooraf

Bij de inventarisatie van besparingsmogelijkheden is het van belang te realiseren dat veel activiteiten in het sociaal-maatschappelijke domein, zoals delen van het armoedebeleid, de Wijkaanpak, Koers Nieuw West, Jong Amsterdam / Kinderen Eerst, Programma Maatschappelijk Investeren, in 2010 gefinancierd worden met incidentele middelen. Het gaat om een bedrag van circa € 75 miljoen. Dit geld zal vanaf 2011 geheel of gedeeltelijk wegvallen. Daarmee zal er al, los van de heroverwegingsoperatie, sprake zijn van een aanzienlijke taakvermindering en taakbeëindiging. De incidentele middelen zijn niet meegenomen in de hiervoor gepresenteerde lasten. Met het wegvallen van de incidentele middelen is bij onderstaande maatregelen al rekening gehouden.

Zoals in paragraaf 3.2 is beschreven, is er een aantal principes gehanteerd bij het opstellen van de maatregelen. Achtergrond daarbij is de gedachte dat, ondanks forse bezuinigingen, de stad vitaal en leefbaar moet blijven en de zwakste groepen gespaard moeten blijven. In het sociale domein wordt dat gekenmerkt door het behoud van een basisinfrastructuur, die voor terreinen als de maatschappelijke opvang, kunst en cultuur, sport, onderwijs, re-integratie, armoede, gezondheid, veiligheid, etc. overeind moet blijven. Voor het niveau van een basisinfrastructuur is een inschatting gemaakt. Het is mogelijk om, waar bijvoorbeeld subsidies met 25% worden verlaagd, een andere mening te zijn toegedaan en het percentage naar wens aan te passen.

Taakzuiverheid

Het sociaal-maatschappelijke domein wordt gekenmerkt door de vele spelers op het veld. Het project *systeem in beeld* heeft dit vorige jaar op het gebied van de jeugd duidelijk gemaakt. Een aantal maatregelen komt voort uit het besef dat de focus terug moet naar de lokale verantwoordelijkheid, naar daar waar de gemeente ook daadwerkelijk verantwoordelijk voor is. Dat betekent terugtrekken op de taken die bij het Rijk en andere overheden of private partijen liggen en sterk maken op de taken die de gemeente ook het beste kán en behoort uit te voeren. Binnengemeentelijk geldt dit ook voor de taakafbakening van centrale stad en stadsdelen. Overigens betekent dit eveneens dat partijen die hun rol niet naar behoren uitvoeren door de gemeente aangesproken zullen moeten worden en dat heldere afspraken over rolverdeling essentieel zijn. Waar zaken desondanks spaak lopen en de gemeente daar nadelige effecten van ondervindt, kan overwogen worden om voor te stellen de rol, taken én bijbehorende budgetten over te nemen. In deze analyse zijn dergelijke voorstellen niet opgenomen. De taakzuiverheid is een belangrijk principe in het sociaal-maatschappelijke domein.

Sociale alliantie

In het kader van de taakzuiverheid moet niet alleen naar partijen buiten de gemeente gekeken worden. Voor een sterke uitvoering van haar taken, dient de verantwoordelijkheid ook door alle partijen *binnen* de gemeente ten volle gevoeld en gedragen te worden. De burger staat centraal en moet met zo min mogelijk bureaucratie vanuit de gemeente geconfronteerd worden. Een goed voorbeeld in dit kader zijn de indicatiestellingen waarmee burgers geconfronteerd worden om toegang te krijgen tot bepaalde verstrekkingen en voorzieningen. Uit oogpunt van efficiency en dienstverlening naar de burger zouden overlappingen in indicatiestellingen voorkomen moeten worden.

Binnen de sociale alliantie is er een aantal processen, zoals de indicatiestellingen, dat gestroomlijnd kan worden. Hier is winst te behalen, zowel in de kwaliteit van dienstverlening als in financieel opzicht. De sociale alliantie zal belangrijke knelpunten of overlappingen in werkzaamheden identificeren en zich inzetten om op een deze onderdelen de samenwerking en afstemming tussen verschillende onderdelen van de gemeente te verbeteren.

Subsidies

In het huidige sociaal maatschappelijk beleid van de gemeente valt de veelheid aan subsidies op. Op vrijwel alle hiervoor beschreven taakvelden, worden jaarlijks diverse subsidies beschikt. Niet al deze subsidies houden verband met de wettelijke taken die de gemeente heeft. Waar dit niet het geval is, zijn de subsidies in de heroverwegingen betrokken. Waar mogelijk wordt beëindiging voorgesteld, waar dit de stad te zeer schaadt, is een verlaging van het subsidieniveau voorgesteld. Daarbij is de achterliggende gedachte dat instellingen waar mogelijk 'zelf meer hun broek op moeten houden'. Het is van belang te realiseren dat het beëindigen van een subsidierelatie kan leiden tot frictiekosten, die per instelling nader bekeken zullen moeten worden.

Overigens is een flinke verbetering mogelijk in het subsidiebeleid gemeentebreed. Elke dienst heeft zijn eigen aanpak, methodiek en beleidsregels rond subsidie(verordeningen), uiteraard wel binnen het kader van de gemeentelijke Algemene Subsidieverordening Amsterdam. Voor ontvangende partijen presenteert de gemeente zich hiermee uitermate divers. Zowel in presentatie als in regelgeving kunnen subsidies verschillen. In antwoord op de motie van raadslid van Drooge (zie bijlage, motie 939) kan gesteld worden dat er niet snel sprake is van overlap, aangezien subsidies verschillende inhoudelijke doelen dienen. Er kan echter wel een vermindering van verschillen in regelgeving en bureaucratische componenten worden bewerkstelligd. Daarbij wordt ook de eenduidigheid in verantwoordings- en aanvraaggegevens van instellingen betrokken. De voordelen hiervan worden als 'no regret' maatregel nog dit jaar

onderzocht. Bijkomend aspect is dat een structureel totaal inzicht gevormd kan worden van de activiteiten en organisaties aan wie de gemeente subsidie verstrekt.

Nadere uitwerking maatregelen

De nadere uitwerking van maatregelen en implementatiefase is van belang voor het bepalen van de exacte personele gevolgen van belang. Ook zal in die fase beter zicht komen op eventuele frictiekosten. Die zijn nu niet overal goed meegenomen.

Daarnaast is bij een eventuele keuze van maatregelen aandacht voor overlap en cumulatieve effecten van belang. Vooral in het sociale domein kunnen door een stapeling van maatregelen bepaalde doelgroepen (ongewild) zwaar geraakt worden. Ook de weglekeffecten naar stadsdelen, vooral op het terrein van zorg, behoeven de aandacht.

7.4.2 Mogelijkheden inkomen en armoede

De gemeente kan geen invloed uitoefenen op de hoogte van uitkeringen aan rechthebbenden. Wel heeft de gemeente een zekere mate van vrijheid in de wijze waarop uitkeringen aan cliënten verstrekt worden en op de handhavingstaken. De inning van terug te vorderen of te verhalen bedragen kan efficiënter, mogelijk via uitbesteding van bepaalde taken. Daarnaast kunnen huisbezoeken in het kader van rechtmatigheid selectiever worden ingezet. Dit leidt tot een besparing op de personeelslasten (max. 80 fte).

Inkomensbeleid is een rijkstaak. In het kader van de taakzuiverheid kan de gemeente Amsterdam zich op dit gebied terughoudender opstellen. Dat vertaalt zich in een beperking van het aantal en de reikwijdte van de armoedeverorzieningen. De kwijtscheldingen van de afvalstoffenheffing en de woonkostenbijdrage kunnen worden heroverwogen. Het pakket aan categorale regelingen, voor zover niet wettelijk verplicht, kan worden beperkt voor een totaalbedrag van € 17,4 miljoen. Het gevolg is dat mensen op het minimum zelf meer initiatief zullen moeten nemen om in aanmerking te komen voor tegemoetkomingen, bijvoorbeeld op grond van de Bijzondere Bijstand. De laagdrempeligheid van het Amsterdamse armoedebeleid verandert hierdoor.

Ook op het gebied van de (preventieve) schuldhulpverlening kan de gemeente haar diensten beperken tot een minimaal niveau (€ 5,6 miljoen). Dit kan leiden tot een toename van de druk op de dienstverlening door stadsdelen.

Naast de categorale regelingen en de activiteiten met betrekking tot schuldhulp kunnen bijdragen en subsidies aan (particuliere) organisaties en flankerend bijstandsbeleid verlaagd worden (tot een bedrag van € 1,6 miljoen in 2014).

Een andere invalshoek is de doelgroep voor gemeentelijke armoedeverorzieningen te verkleinen naar burgers op het bijstandsniveau (van 110% naar 100%). Als dit de enige maatregel op het gebied van armoede is, levert dit een besparing van € 5 miljoen op. Ervan uitgaande dat de armoedeverorzieningen deels versoberd zullen worden, is in onderstaande tabel voorzichtigheidshalve de helft als besparingspotentieel opgenomen.

Tot slot zijn er enkele kleinere besparingen mogelijk op het gebied van de stadspas en de stichting bijzondere noden.

Aangezien een aanzienlijk bedrag, € 16,7 miljoen aan armoedemiddelen jaarlijks incidenteel door onze gemeente wordt gedekt en dit bedrag bij bovenstaande inventarisatie is meegeteld, is dit bedrag in onderstaande tabel als correctie op de mogelijke maatregelen opgenomen.

Maatregelen inkomen en armoede (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Herijking uitvoering handhavingstaken	-	1,0	2,5	4,0
Kwijtschelding afvalstoffenheffing (aandeel centrale stad)	3,7	3,7	3,7	3,7
Woonkostenbijdrage	5,0	5,0	5,0	5,0
Beperking aantal en reikwijdte armoedevorzieningen	15,3	17,4	17,4	17,4
Versoberen schuldhulpverlening	4,7	5,6	5,6	5,6
Versobering armoedebeleid	1,2	1,5	1,6	1,6
Beperking doelgroep armoedevorzieningen	2,5	2,5	2,5	2,5
Overige besparingen armoedebeleid	0,1	0,5	0,5	0,5
Correctie incidentele dekking armoedemiddelen	-16,7	-16,7	-16,7	-16,7
Totaal maatregelen	15,8	20,5	22,1	23,6

7.4.3 Mogelijkheden werk, inburgering, educatie en jeugd

De gemeente kan met het gevoerde re-integratiebeleid (beperkt) invloed uitoefenen op de groei van het aantal uitkeringsgerechtigden. Door de huidige formatie klantmanagers en het re-integratiebudget gericht in te zetten op de kansrijke klanten, kan mogelijk een kleinere toename van het aantal uitkeringsgerechtigden gerealiseerd worden. In paragraaf 7.2 is toegelicht dat dit niet direct tot minder gemeentelijke lasten hoeft te leiden. De twee belangrijkste bepalende factoren voor een effect op de gemeentelijke middelen zijn de afspraken die met het Rijk worden gemaakt over de macrobudgetten Wet Werk en Bijstand in een nieuw bestuursakkoord vanaf 2012 en de conjuncturele ontwikkelingen. Wegens deze onzekerheden is deze wijziging in beleid niet vertaald in een maatregel met financiële effecten. Wel is het van belang de komende periode te gebruiken om scenario's uit te werken voor de inzet van de re-integratiemiddelen en klantmanagers. Bij een nieuw bestuursakkoord kan dan snel, indien nodig, een keuze worden gemaakt over de inzet van de formatie en budgetten.

Een alternatief is het terugbrengen van het aantal klantmanagers. Dit leidt ertoe dat niet elke klant meer actief begeleid wordt in re-integratie of participatietrajecten. Klanten zullen meer op eigen kracht moeten doen. Risico is dat het aantal klanten met uitstroompotentieel omlaag gaat. Uiteindelijk zal zich dit vertalen in een groter en langer beroep op de uitkering. Afgezien van de sociaal-maatschappelijke effecten, is het de vraag of dat uiteindelijk financieel gezien het gunstigst is. Gezien deze risico's is geen maatregel opgenomen voor het terugbrengen van het aantal klantmanagers.

De middelen die de gemeente zelf jaarlijks bijlegt voor flankerende voorzieningen in het kader van werkgelegenheid kunnen worden beëindigd. Het betreft de

- stelpost werk, waaruit onder andere het Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs (5 fte) betaald wordt;
- subsidies aan werkgevers die voormalig ID-ers in dienst hebben genomen via de zogeheten 'Sargentini' regeling;
- exploitatiebijdrage aan Pantar voor de uitvoering van de WSW. Met deze bijdrage wordt op dit moment extra geïnvesteerd in de begeleiding en doorstroommogelijkheden van SW-ers naar werkplekken buiten de beschermde werkomgeving, waaronder detachering of begeleid werken bij reguliere werkgevers. Ook worden extra middelen ingezet om SW-medewerkers in het gemeenteapparaat, bijvoorbeeld bij het Stadsarchief, in te zetten.

In totaal kan een bedrag van ruim € 7 miljoen hierdoor bespaard worden.

Met een minimaal niveau van uitvoering van de Wet Inburgering kan slechts € 60.000 bespaard worden op de kinderopvang van inburgeraars. De mogelijkheden voor kostenverlagingen op het gebied van inburgering zijn zeer beperkt. Dit komt omdat het terugbrengen van het huidige kostenniveau van uitvoering hoe dan ook nodig is om de komende jaren binnen het beschikbare budget te blijven.

In het kader van onderwijs en educatie staat in de begroting een aantal stelposten waaruit subsidies aan diverse instellingen betaald worden. Deels kunnen de stelposten en subsidies als 'extra' uitgaven worden aangemerkt die in tijden van laagconjunctuur een heroverweging rechtvaardigen. Niet alleen omdat het onderwijs in principe geen gemeentelijke taak is (taakzuiverheid), maar ook omdat in deze tijd gekozen kan worden het voorzieningenniveau op deze onderdelen iets terug te brengen. Vanuit dit oogpunt zijn voorstellen opgenomen om subsidies te verlagen of te beëindigen. Het betreft subsidies en stelposten in het kader van volwasseneneducatie, cultuureducatie, brede school activiteiten, kwaliteit onderwijs, schoolveiligheid, schooltelevisie en segregatie. Hiermee is een bedrag geïnventariseerd van € 5,8 miljoen vanaf 2014.

Ook in het kader van taakzuiverheid kan de invulling van de leerplichtcontrole heroverwogen worden. Wanneer de ROC's hun verzuimbeleid in 2014 op orde hebben, kan de uitvoering van het Bureau Leerplicht Plus teruggebracht worden tot de wettelijke taak en de inzet op jongeren ouder dan 18 jaar vervallen.

Op dit moment heeft de gemeente het streven *elk* kind vanaf 2,5 jaar leerrecht te geven in de vorm van een kosteloos voorschools aanbod van 4 dagdelen per week. Dit streven kan worden heroverwogen omdat dit buiten het wettelijke kader van de gemeente valt. Daarnaast is een efficiëncyslag mogelijk op onderdelen van het nieuwe stedelijk onderwijsprogramma zoals de schakelklassen, kwaliteit speciaal onderwijs, beroepsonderwijs, monitoring, etc. (€ 3,8 miljoen). Een risico hierbij zijn de convenantafspraken met het Rijk die samenhangen met de toekenning van rijksmiddelen.

Het leerlingenvervoer is sinds 2010 gecentraliseerd, maar verschilt in uitvoering nog per stadsdeel. Op onderdelen stelt de gemeente voorwaarden die ruimer zijn dan landelijk voorgeschreven wordt. Met het uniformeren van het beleid kan de wettelijke grensafstand worden ingevoerd en de indiceringseisen worden aangescherpt en zodoende tot € 1,65 miljoen bespaard worden op de uitgaven.

Ook op het gebied van jeugd heeft de gemeente in de financieel gunstige jaren veel gedaan aan het stimuleren van de participatie van jongeren in het kader van sociaal cultureel werk, stedelijk jeugd- en jongerenwerk en welzijnsvoorzieningen. De subsidiebedragen en stelposten die de gemeente nu jaarlijks beschikbaar heeft, kunnen (deels) heroverwogen worden. Het gaat om een bedrag van € 5,1 miljoen. Daarin is onder andere de beëindiging van de XXX's-Card opgenomen.

Voor wat betreft de ouderkindcentra is een besparing mogelijk door een effectievere inzet van het personeel, een gereduceerd basispakket en een wijziging in de organisatiestructuur. Zodoende kan de gemeentelijke bijdrage met € 2,3 miljoen teruggebracht worden. Ook is het mogelijk het budget te decentraliseren naar het stadsdeelfonds.

Maatregelen werk, inburgering, educatie en jeugd (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Beëindiging voorzieningen werkgelegenheid	3,5	5,4	6,4	7,1
Verminderen kinderopvang inburgeraars	0,1	0,1	0,1	0,1
Verlagen en beëindigen subsidies educatie en onderwijs	1,3	2,8	4,0	5,8
Bureau Leerplicht Plus			0,2	1,0
Diverse maatregelen (nieuw) onderwijs	1,0	2,8	2,8	3,8
Versoberen leerlingenvervoer		0,7	1,7	1,7
Verlagen en beëindigen subsidies jeugd	0,9	4,5	4,6	5,1
Ouderkindcentra	1,0	1,5	2,3	2,3
Efficiency apparaat	0,2	0,4	0,8	0,8
Totaal	8,0	18,2	22,9	27,7

7.4.4 Mogelijkheden zorg

De WMO kent een wettelijke compensatieplicht voor de gemeenten. Dat wil zeggen dat de gemeente mensen met een beperking moet compenseren opdat zij kunnen meedoen aan de samenleving. Het voorzieningenniveau van de Hulp bij Huishouden (HbH) wordt mede bepaald door jurisprudentie en de jarenlang gegroeide praktijk in de AWBZ, die beleidbepalend en beeldbepalend is geweest voor de WMO in Amsterdam. De nadruk ligt nu bij het aanbesteden op goede kwaliteit en goede kwaliteit heeft zijn prijs. Bij de volgende aanbesteding (medio 2010) kan de prijs zwaarder meewegen in de selectieprocedure en de kwaliteit lichter, zodat naar verwachting € 5 miljoen bespaard kan worden. Overigens is het niet mogelijk de eigen bijdrage aan de HbH te verhogen, omdat Amsterdam het door de minister van VWS vastgestelde maximum-bedrag hiervoor al hanteert.

In het kader van de compensatieplicht van de WMO hebben mensen met een medische indicatie recht op aanvullend openbaar vervoer (AOV). In Amsterdam mogen op dit moment ook bewoners ouder dan 65 jaar zonder beperking gebruik maken van het AOV. In het kader van 'tarifieren en versoberen van plusvoorzieningen' wordt voorgesteld alleen AOV aan te bieden aan mensen met een indicatie. Tevens wordt voorgesteld de eigen bijdrage voor AOV met € 1 per rit te verhogen. Wat betreft de indicatiestellingen kunnen de kosten verlaagd worden door een efficiëncyslag bij het samenvoegen van de indicatiestellingen voor de verschillende zorggebieden.

In de categorie 'heroverwegen plusvoorzieningen' valt ook de verhuiskostenvergoeding of vergoeding voor woningaanpassing voor inwoners ouder dan 65 jaar. Naar verwachting valt deze vergoeding buiten de compensatieplicht van de gemeente en kan heroverwogen worden.

Op het gebied van maatschappelijke zorg kent de gemeente subsidies aan diverse instellingen. De instellingen zijn van grote waarde voor de inwoners van Amsterdam, maar ook bij deze instellingen mag in de huidige tijd verlangd worden dat streng gekeken wordt naar de meest rendabele en effectieve inzet van de gemeentelijke middelen. Subsidies worden daarom verlaagd en/of beëindigd bij instellingen binnen de werkvelden wonen-zorg-dienstverlening, inclusief vrouwenopvang, patiënten- en consumentenbeleid en prostitutiebeleid. Overigens kunnen niet alle subsidies geheel beëindigd worden omdat via deze subsidies de gemeente een aantal verplichte taken uitvoert, bijvoorbeeld op het gebied van het betrekken van consumenten bij het beleid.

Voor de opvang van bijzonder problematische doelgroepen zijn drie scenario's mogelijk. In het eerste scenario wordt de gehele gemeentelijke bijdrage (€ 17,8 miljoen) 'teruggehaald' en de maatschappelijke opvang alleen gefinancierd op basis van de rijksinkomsten. Dit is een drastische maatregel, waarin het aantal opvangplaatsen teruggebracht wordt, de huidige ketenaanpak en recente investeringen onder druk staan. In scenario 2 hoeven geen opvangplaatsen gesloten te worden, maar wordt teruggegaan naar minimale vorm van zorg ('bed-bad-brood'). In scenario 3 kan het huidige beleid worden gehandhaafd, maar worden dure, grote voorzieningen (op termijn) vervangen door lichtere. In onderstaand overzicht is scenario 3 als besparingsmaatregel opgenomen.

Tot slot kan op het gebied van de medische hulpverlening het voorzieningenniveau teruggebracht worden zonder de basisinfrastructuur aan te tasten. Het betreft het verlagen van het uitvoeringsniveau van de wettelijke taken infectieziektebestrijding en luchtmeetnet, het verlagen van het dienstverleningsniveau, het waar mogelijk overdragen van de financiering naar de zorgverzekeraar of andere partijen, het meer gebruik maken van bestaande en goedkopere voorzieningen, het stopzetten van voorlichting van migrantengroepen in de eigen taal en het bundelen van activiteiten. In totaal gaat het hier op termijn over een bedrag van € 4,7 miljoen. Daarnaast kan in het kader van tarifiering van de plusvoorzieningen de tarieven van ambulancedienst, bijvoorbeeld bij evenementen, verhoogd worden. Tegelijkertijd is het mogelijk het NRGa aan te passen voor het personeel. Een financieel gunstige meevaller is dat de vergoeding van de FLO-kosten, die zelf niet beïnvloedbaar is, zo ruim is dat hiervan zonder problemen € 0,8 miljoen ten gunste kan worden gebracht van de algemene dienst.

Maatregelen zorg (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Kwaliteitsniveau WMO	5,0	5,0	5,0	5,0
Aanvullend openbaar vervoer WMO	1,8	1,8	1,8	1,8
Verlaging overige uitgaven WMO		0,45	0,45	0,45
Efficiency indicatiestellingen		0,3	0,3	0,3
Beëindigen verhuisvergoeding / woning-aanpassing inwoners > 65 jaar	8,0	8,0	8,0	8,0
Verlagen en beëindigen subsidies maatschappelijke zorg	-	5,2	8,5	8,5
Bijzonder problematische groepen, scenario 3		1,0	3,0	6,0
Medische hulpverlening en gezondheidsvoorlichting	1,4	2,4	3,7	5,5
Totaal	16,2	24,2	30,7	35,6

7.4.5 Mogelijkheden veiligheid

De brandweezorgnorm is maatgevend voor het aantal mensen dat de brandweer in dienst heeft. De norm bepaalt binnen welke tijd de brandweer waar in de gemeente ter plaatse dient te zijn. De norm kan worden verlaagd, waardoor een besparing van € 2,75 miljoen mogelijk is. Uiteraard dienen hierbij de veiligheidsaspecten goed afgewogen te worden.

In het kader van het verlagen van het voorzieningen- en uitvoeringsniveau kunnen de niet-wettelijke taken heroverwogen worden. Het betreft dan bijvoorbeeld minder diagnostiek in detentie, minder *aanvullende* preventie- en screeningstrajecten voor speciale doelgroepen als licht verstandelijk beperkten, maar ook verlagen van subsidies voor buurtbemiddeling, veiligheidsmanagers en specifieke probleemgebieden. Ook het verminderen van het aantal straatcoaches en het aantal trajecten voor de criminele jeugd zijn inzet van de heroverwegingen.

Amsterdam financiert door de politie aangestuurde medewerkers voor toezicht en veiligheid. De gemeente heeft hierin geen wettelijke taak. In het kader van taakzuiverheid wordt voorgesteld de financiering af te bouwen. Mogelijkheden om andere partijen (regio) de financiering over te laten nemen, zouden onderzocht moeten worden. Het 27 fte bij de dienst Stadstoezicht.

Tot slot is een aantal kleinere besparingen in kaart gebracht op strategische aankopen van panden buiten het centrum en scholings- en onderzoeksbudgetten en efficiency in het apparaat.

Maatregelen veiligheid (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Brandweezorgnorm		0,9	1,9	2,8
Verlagen subsidies	0,6	0,9	0,9	0,9
Verminderen straatcoaches, trajecten criminele jeugd	1,6	2,1	2,1	2,1
Stoppen financiering medewerkers Toezicht en Veiligheid	1,0	1,9	1,9	1,9
Overige kleinere besparingen	0,4	0,5	0,6	0,6
Efficiency apparaat	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal	3,7	6,4	7,5	8,4

7.4.6 Mogelijkheden wonen, kunst en cultuur, sport en diversiteit

De investeringen die de gemeente doet voor het behoud van de aantrekkelijkheid van de stad om er te wonen, werken, leven, bezoeken en te verblijven, hebben in veel gevallen de vorm van een subsidie. Er zijn maatregelen opgenomen voor verlaging van subsidies (veelal met 25%) en enkele beëdigingen.

Amsterdam kent anders dan sommige andere grote gemeenten een systeem van sturing en bescherming op de woningmarkt middels de huisvestingsverordening en daaraan gerelateerde convenanten. Achtergrond daarvan is dat Amsterdam één van de meest gespannen woningmarkten van het land heeft. Met de sturing worden zwakkeren op de woningmarkt (lage inkomens, ouderen en gehandicapten, (ex) daklozen, ex delinquenten, studenten) beschermd. Handhavingsactiviteiten bestrijden misstanden bij huisvesting. De gemeente kan volledig stoppen met deze handhavingsactiviteiten op gemeentelijke verordeningen, zoals de huisvestingsverordening. Dat levert een besparing op van circa €11 miljoen.

Er zijn ook minder vergaande maatregelen. Zo kan de gemeentelijke bemoeienis met het vergunningplichtige deel van de particuliere woningmarkt gestaakt worden. Handhaving is dan ook niet meer nodig. Dit levert een besparing op van €1,2 miljoen.

Daarnaast zijn diverse financieel kleinere maatregelen in kaart gebracht, waaronder het verlagen van en stoppen met bijdragen aan Amsterdams Steunpunt Wonen, woonbootbewoners, meldpunt ongewenst verhuurgedrag en wijksteunpunten wonen (totaal €1,75 miljoen). Daarnaast is het mogelijk de beleidsinzet met €0,8 miljoen te verlagen. Aan de inkomstenkant kan gedacht worden aan het kostendekkend maken van de activiteiten in het kader van boedelbeheer (€0,26 miljoen) of een verhoging van de leges van huisvestingsverordeningen (€1,3 miljoen). Uiteraard kan de laatst genoemde maatregel niet samengaan met het afschaffen van de verordening(en).

De gemeentelijke bijdragen voor kunst en cultuur worden grotendeels via subsidies aan instellingen in de stad toebedeeld. Op de beïnvloedbare budgetten is 25% besparing opgenomen. Dat geldt ook voor de bijdrage aan bibliotheken en lokale media. Hiermee blijft een basisinfrastructuur voor kunst en cultuur beschikbaar, maar herschikking van middelen zal

nodig zijn. Het eerstvolgende moment van (grotere) subsidieaanpassingen is bij vaststelling van een nieuw Kunstenplan in 2013.

Net als bij kunstinstanties zijn maatregelen opgenomen voor de verlaging van exploitatiebijdragen aan instellingen op het gebied van groen, sport en recreatie. Het betreft gemeentelijke bijdragen aan Artis, Groene Plantage en Hortus en uitgaven aan het Amsterdamse Bos. Aanpassingen in toegangsprijzen, openingstijden, dienstverlening en bedrijfsvoering en het genereren van meer inkomsten zullen door de instellingen onderzocht moeten worden om exploitatietekorten in de toekomst te voorkomen. De gemeente zal nader onderzoek kunnen doen naar het betaald parkeren in het Amsterdamse Bos.

Ook op het gebied van sport kent de gemeente een aantal subsidierelaties en bijdragen die heroverwogen kunnen worden. Mensen die dat kunnen, zouden ook moeten betalen voor het gebruik van sportvoorzieningen. Op het gebied van topsport, sportstimulering van jongeren, sportevenementen, de Sportraad en sportbeleid zijn mogelijkheden in beeld gebracht. In totaal is een bedrag van € 1,6 miljoen in kaart gebracht.

In het kader van emancipatie en diversiteit worden de thans beschikbare budgetten teruggebracht naar het bedrag dat nodig voor een minimale uitvoering van diversiteitsbeleid. Het betreft terugbrengen van bijdragen op specifieke terreinen van emancipatie, bijdragen aan maatschappelijke zelforganisaties (SIP) en het Servicepunt Emancipatie.

Maatregelen wonen, kunst en cultuur, sport en diversiteit (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Stoppen handhavingstaak gemeentelijke verordeningen				11
Beëindigen vergunningsplichtige deel woningmarkt	0,3	0,6	0,9	1,2
Kostendekkend maken leges*	(1,3)	(1,3)	(1,3)	(1,3)
Diverse kleinere maatregelen wonen	1,8	2,1	2,4	2,7
Verlagen (subsidie)budget Kunstenplan	0,2	0,2	23,3	23,3
Verlagen subsidie AFK en Uitburo, Kunstraad		0,1	1,4	2,7
Verlagen en beëindigen subsidies lokale media		0,4	0,5	0,5
Verlagen subsidie Bibliotheken	0,8	1,7	2,5	3,3
Verlagen subsidies/bijdragen groen		1,4	1,6	1,6
Efficiency en inkomsten Amsterdamse Bos	0,2	0,9	1,5	1,6
Diverse maatregelen sport	0,1	0,1	0,3	1,6
Terugbrengen bijdragen diversiteitsbeleid	0,1	0,3	1,2	1,9
Efficiency apparaat	0,1	0,1	0,2	0,5
Totaal	3,6	7,9	35,8	51,9

* kan niet samengaan met afschaffen verordeningen, daarom niet in telling meegenomen

7.5 Totaalbeeld

Totaalbeeld maatregelen (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Inkomen en armoede	15,8	20,5	22,1	23,6
Werk, inburgering, educatie en jeugd	8,0	18,2	22,9	27,7
Zorg	16,2	24,2	30,7	35,6
Veiligheid	3,7	6,4	7,5	8,4
Wonen, kunst en cultuur, sport en diversiteit	3,6	7,9	35,8	51,9
Totaal	47,3	77,2	119,0	147,2

Nader uit te werken maatregelen:

- Stroomlijnen processen sociale alliantie: identificeren en oplossen van knelpunten en overlappingsen, verbeteren aansluiting.
- Stroomlijnen en uniformeren subsidiesproces
- Uitwerken scenario's beleidswijzigingen inzet van de re-integratiemiddelen en klantmanagers mede met oog op nieuw bestuursakkoord.

8 Belastingen

In dit hoofdstuk worden de mogelijkheden voor inkomstenverhogingen via de gemeentelijke belastingen in beeld gebracht. Het gaat om de OZB, de toeristenbelasting, de hondenbelasting en de vermakelijkheidsretributie.

OZB

Met ingang van 1 januari 2008 kent de wet geen maximumtarieven voor de Onroerendzaakbelasting (OZB). Wel geldt de zogenoemde macronorm om een ongelimiteerde stijging van de lastendruk te voorkomen. Deze macronorm is een norm die het Rijk hanteert en die het Rijk de mogelijkheid biedt om in te grijpen via het Gemeentefonds als de norm door de gezamenlijke gemeenten wordt overschreden. De norm geldt dus niet per gemeente. Gelet op het relatief grote aandeel (5%) van Amsterdam in de landelijke OZB-opbrengsten (circa € 2,9 miljard), kan Amsterdam de OZB niet ongelimiteerd verhogen.

De macronorm voor het jaar 2010 is 4,30%. Op voorhand is niet aan te geven wat de macronorm voor de jaren 2011 en verder zal worden. Uitgaande van de macronorm voor 2010 is alleen een vergelijking van de tariefvoorstellen met de macronorm mogelijk. De opbrengst OZB is voor 2010 met de verwachte nominale ontwikkelingen van 0,7% verhoogd. Dit is exclusief areaaluitbreidingen. Bij de vaststelling van de tarieven wordt ook rekening gehouden met de waardeontwikkelingen. De totale opbrengst is in de begroting 2010 € 1,4 miljoen hoger dan in de begroting 2009; dit is een verhoging van 1,01%. Ten opzichte van de macronorm is er dus een marge van 3,29%. Voor 2011 is deze verhoging als mogelijke maatregel in beeld gebracht. Voor de volgende jaren is uitgegaan van een reële trendmatige groei van 2%. Dit leidt tot een inkomstenverhoging van € 4,6 miljoen in 2011 oplopend tot € 13,5 miljoen in 2014.

Indien andere gemeenten niet maximaal verhogen, kan Amsterdam de OZB met een groter percentage verhogen zonder dat de macronorm wordt overschreden. Bij een verdubbeling van het percentage, verdubbelt ook de opbrengst. Voor de volledigheid worden in onderstaande tabel de toename aan inkomsten voor het jaar 2011 gegeven bij aantal verschillende percentages. Grofweg betekent 1% verhoging van het OZB-tarief € 1,4 miljoen extra inkomsten (in het eerste jaar). Benadrukt moet worden dat de extra OZB-inkomsten voor Amsterdam afhankelijk is van de macronorm en de OZB-verhogingen in andere gemeenten.

Verhoging OZB-tarief	2011	2012	2013	2014
Jaarlijks 1%	1,4	2,8	4,2	5,6
Jaarlijks 5%	7,0	14,4	22,2	30,4
Jaarlijks 10%	14,1	29,6	46,6	65,4
Jaarlijks 20%	28,2	62,0	102,6	151,3

Het tarief van de toeristenbelasting is thans 5% van de overnachtingsvergoeding en kan verhoogd worden. In beeld is gebracht wat een eenmalige verhoging met 20% op zou leveren (€ 4,8 miljoen per jaar). Een ander percentage is ook mogelijk, opbrengsten stijgen navenant.

Het tarief van de hondenbelasting kan op basis van een tariefvergelijking met Rotterdam en Den Haag met 15% worden verhoogd. Vanwege grotere kans op belastingontduiking zal er

relatief meer controle nodig zijn, waardoor de perceptiekosten stijgen. Het netto effect wordt geraamd op € 0,2 miljoen.

De gemakkelijksretributie wordt geheven van rondvaarten (€ 0,60) en van waterfietsen (€ 0,30). Het is mogelijk beide of één van beide heffingen te verhogen. Dit is niet gelimiteerd. De gemeente hoeft alleen aan te tonen dat er kosten worden gemaakt. In beeld is gebracht wat een verhoging van de tarieven met circa 20% betekent. Vanwege de afronding op hanteerbare tarieven komt dit neer op een tarief van € 0,70 voor rondvaarten en € 0,35 voor waterfietsen.

Maatregelen belastingen (* €1 mln.)	2011	2012	2013	2014
Verhoging OZB (3,29% in 2011, daarna 2%)	4,6	7,6	10,6	13,5
Verhoging toeristenbelasting (20%)	4,8	4,8	4,8	4,8
Verhoging hondenbelasting (15%)	0,2	0,2	0,2	0,2
Verhoging gemakkelijksretributie (20%)	0,3	0,3	0,3	0,3
Totaal	9,9	12,9	15,9	18,8

9 Mogelijkheden incidentele opgave

De analyse van de gemeentelijke taken en uitgaven heeft in de voorgaande hoofdstukken geleid tot structurele besparingsmogelijkheden en inkomstverhogende maatregelen. De gemeente staat echter ook nog voor een *incidentele* opgave van €375 miljoen. In dit hoofdstuk zijn de mogelijkheden voor dekking van deze opgave opgenomen. De inventarisatie van de mogelijkheden heeft geleid tot de conclusie dat er twee soorten maatregelen zijn:

- verkoop van gemeentelijk bezit;
- maatregelen met betrekking tot reserves en voorzieningen.

In totaal is voor € 1,4 miljard aan mogelijkheden geïnventariseerd voor de periode 2010-2014. Het is niet mogelijk op voorhand de baten uit verkoop goed te verdelen naar een bedrag per jaar, omdat het moment van verkoop afhankelijk is van derde partijen. Een nadere verdeling naar jaren voor de verkoopopbrengsten is daarom niet opgenomen. De baten uit de maatregelen met betrekking tot reserves en voorzieningen zijn wel verdeeld naar jaren.

9.1 Verkoop gemeentelijk bezit

Gemeentelijke deelnemingen

De gemeente is aandeelhouder van ongeveer veertig bedrijven, die zeer uiteenlopend van grootte en financiële omvang zijn. De financieel grootste zijn Schiphol en netwerkbedrijf Alliander. Gemeenschappelijke deler is dat de gemeente als aandeelhouder een publiek belang behartigt. Het publiek belang is echter geen statisch gegeven. De vraag of en zo ja, hoe het publieke belang nog vertegenwoordiging van de gemeente verlangt, is de uitkomst van een politieke weging. Deze weging is in de inventarisatie van mogelijk te verkopen aandelen *niet* gemaakt. De invalshoek is een zuiver financiële geweest, waarbij een ondergrens van circa € 1 miljoen is gehanteerd.

De verkoop van aandelen kunnen (forse) incidentele baten opleveren. De kanttekening die hierbij geplaatst moet worden is dat structurele inkomsten wegvallen, doordat jaarlijkse dividenduitkeringen in de jaren na verkoop niet meer ontvangen worden. In de berekeningen is hiermee ten dele rekening gehouden: een afbouw van het structurele dividend in 10 jaar is verdisconteerd in de opbrengst. Daarnaast is in de opbrengst rekening gehouden met het afboeken van de boekwaarde van de deelnemingen. Men dient zich desalniettemin te realiseren dat het zelfstandig eigen inkomsten genererende vermogen van de gemeente in het algemeen afneemt door de verkoop van aandelen.

Vanwege het gevoelige en vertrouwelijke karakter van de informatie over deelnemingen, zijn in dit rapport geen gegevens opgenomen over de verkoopwaarde van aandelen van individuele deelnemingen. In totaal vertegenwoordigen de aandelen die geschikt zijn voor verkoop een geschatte waarde van € 748 miljoen.

Bij dit bedrag en de verkoop van aandelen in het algemeen dient nog de volgende opmerkingen geplaatst te worden. Er is in een aantal statuten opgenomen dat de aandelen slechts aan bepaalde partijen, mede-aandeelhouders, verkocht mogen worden. Indien deze partijen niet geïnteresseerd zijn, zal verkoop niet op korte termijn mogelijk zijn. Daarnaast is er een

algemeen risico bij de verkoop van aandelen dat geen geschikte koper gevonden wordt of dat het beoogde bedrag niet geboden wordt.

Een alternatief voor de verkoop van aandelen is het herfinancieren van de bedrijven. Wanneer bedrijven een groot eigen vermogen hebben, is het mogelijk een deel vreemd vermogen aan te trekken en een superdividend aan de aandeelhouders uit te keren. Uiteraard onder de voorwaarde dat alle aandeelhouders hiermee akkoord gaan. Op deze manier is een incidentele bate van circa € 15 miljoen mogelijk. Dit alternatief kan uitdrukkelijk *niet* samengaan met de verkoop van de aandelen van het betreffende bedrijf.

Grondverkoop

De gemeente geeft sinds het begin van de 20^e eeuw gronden uitsluitend in erfpacht uit. Hiervoor ontvangt zij canons en/of afkoopsommen. Dit erfpachtstelsel zorgt ervoor dat de waardestijging van de grond ten goede komt van de gemeenschap, grondspeculatie wordt tegengegaan en de gemeente invloed houdt op het gebruik van de grond.

Overwogen kan worden om een deel van de erfpachtgrond te verkopen. Een algehele verkoop is niet realistisch aangezien erfpachters niet gedwongen kunnen worden om hun grond te verkopen en het om diverse redenen van belang is dat de gemeente nog enige invloed houdt op het gebruik en de prijs van de gronden (bijvoorbeeld bij sociale woningbouw).

Het deel dat in aanmerking komt voor verkoop, zijn de gronden voor functies die naar verwachting niet meer veranderen, waar een marktconforme grondprijs van toepassing is, waarvoor geen grote herontwikkelingen verwacht worden en de gemeente geen invloed meer nodig acht. Te denken valt aan erfpachtrechten met particuliere koopwoningen en met kantoor-, hotel- en winkelbestemmingen.

De incidentele opbrengst uit verkoop is moeilijk in te schatten, aangezien verkoop alleen vrijwillig plaatsvindt en de omvang afhankelijk is van de voor verkoop vrij te geven bestemmingscategorieën. Uitgaande van verkoop van 10% van de gemeentelijke erfpachtgrondwaarde, wordt voor circa 1 miljard grond verkocht. Met deze opbrengst moeten de boekwaarde bij OGA, de met deze rechten corresponderende schuld bij het Leningfonds en de al betaalde en afgedragen erfpachtsommen verrekend worden. Er resteert daarna rond de € 625 miljoen.

Net als bij de verkoop van aandelen leidt grondverkoop tot eenmalige verkoopopbrengsten, maar ook tot structurele daling van de erfpachtinkomsten door dat canoninkomsten, canonstijgingen en erfpachtafkoopsommen vervallen. Bij verkoop van € 1 miljard aan grond bedraagt de structurele derving € 10 miljoen per jaar. De structurele derving wordt groter naarmate de tijd verloopt vanwege gederfde toekomstige canonstijgingen. Over de periode 2010-2030 bedraagt de derving ongeveer € 150 miljoen. De derving in de jaren daarna gaat door, maar is niet in de berekening meegenomen. De uitvoeringskosten bedragen circa 5 miljoen per jaar. Uiteindelijk is de netto opbrengst van de verkoop van € 1 miljard circa € 470 miljoen.

Gronduitgifte is een stadsdeeltaak. Indien gekozen wordt voor grondverkoop verdient het aanbeveling dit vanuit één centraal uitvoeringspunt te doen en niet vanuit de verschillende stadsdelen te regelen.

Eeuwig durende erfpachtafkoop

De gemeente kent voortdurende erfpacht met 50-jarige tijdvakken. Iedere 50 jaar wordt de canon geactualiseerd. Deze 50-jarige herzieningen vormen voor de gemeente een terugkerende bron van inkomsten. Afkoop van een canon is in Amsterdam alleen mogelijk voor de duur van het tijdvak. In andere steden zoals Den Haag en Utrecht, is eeuwigdurende afkoop mogelijk: de erfpachter betaalt éénmalig een fors bedrag, en is daarvoor voor altijd, dus eeuwigdurend, gevrijwaard van canonstijging, tenzij hij de bestemming van zijn erfpachtrecht wil wijzigen. Eeuwigdurende afkoop leidt tot éénmalige afkoopinkomsten, maar leidt over 50 jaar tot een derving van het erfpachtresultaat, omdat er dan geen canonherziening plaatsvindt.

Net als bij de grondverkoop is de incidentele opbrengst bij eeuwigdurende afkoop moeilijk in te schatten, omdat eeuwigdurende afkoop alleen vrijwillig plaatsvindt. Stel dat voor € 100 miljoen wordt afgekocht, waartegenover een historische grondwaarde van € 30 miljoen (rentelast € 1,35 miljoen) en een canoninkomst van € 3 miljoen staat. Dan leidt eeuwigdurende afkoop tot een structurele derving van € 1,5 tot € 2 miljoen per jaar. Omgerekend voor de periode 2010-2030 is de derving circa € 25 miljoen. De derving gaat in de jaren daarna door, maar daarmee is in de berekening geen rekening gehouden. Op termijn (vanaf 2060) leidt eeuwigdurende afkoop zelfs tot een forse inkomstenderving voor de algemene middelen van de gemeente. De uitvoeringskosten bedragen circa € 0,5 miljoen. Bij afkoop van € 100 miljoen, wordt de netto opbrengst zodoende op € 69,5 miljoen berekend.

Verkoop vastgoed

De gemeente heeft veel vastgoed in bezit, om verscheidene redenen. Al het vastgoed in de gemeente is bekeken met het oog op mogelijke verkoop. Daaruit is een selectie gemaakt van panden die in aanmerking komen voor verkoop. Vervreemding van panden is alleen zinvol als er marktvraag voor is en als de verkoop daadwerkelijk geld voor de gemeente oplevert. Dat wil zeggen dat de verkoopopbrengst hoger is dan de boekwaarde en het gedeerde resultaat, de exploitatiekosten minus de opbrengsten (bijvoorbeeld van verhuur van het pand), bij elkaar.

In totaal komen zes panden in aanmerking voor verkoop. Daarbij moet worden opgemerkt dat vanwege de economische crisis verkoop op dit moment relatief weinig opbrengt. Gegeven de slechte vastgoedmarkt is het niet aannemelijk dat al het geïnventariseerde vastgoed (op korte termijn) verkocht kan worden. Een realistisch verkoopresultaat in de periode 2010-2014 wordt geschat op € 3 tot € 4 miljoen.

Maatregelen verkoop gemeentelijk bezit	*€1 mln.
Verkoop aandelen	748
Herfinanciering bedrijven*	(15)
Grondverkoop	470
Eeuwig durende erfpachtafkoop	69,5
Verkoop panden	3,5
Totaal	1.291

*Kan niet samengaan met de verkoop van aandelen van deze bedrijven.

9.2 Reserves en voorzieningen

Op het gebied van reserves en voorzieningen zijn twee maatregelen geformuleerd. Ten eerste is gekeken naar de mogelijke vrijval van reserves en voorzieningen en ten tweede naar een stelselwijziging in de rentetoerekening aan de reserves en voorzieningen.

Vrijval reserves en voorzieningen

De analyse van mogelijke vrijval heeft een bedrag van € 54,3 miljoen opgeleverd dat in de rekening 2009 vrij zou kunnen vallen. Een deel van deze vrijval is eerder gemeld in de 9-de maandsrapportage. Besluitvorming over de rekening 2009 kan nog effect hebben op het definitieve bedrag van de vrijval. Dit bedrag is exclusief de € 5,2 miljoen bedrijfsreserves die in paragraaf 5.3.1 is genoemd ten behoeve van aanpassingen in de gemeentelijke organisatie. De vrijval betreft de reserves en voorzieningen:

- Amsterdams Science Park (€ 0,5 miljoen);
- Fonds ontwikkelingsmaatschappij EZ (€ 3,6 miljoen);
- Liquidatiesaldo stichting Voertuigbeheer (€ 5,6 miljoen);
- Voorziening Rode Loper (€ 4,9 miljoen);
- Voorziening juridische risico's (€ 15 miljoen);
- Egalisatiereserve splitsingsunit OGA (€ 2 miljoen);
- Reserve Laarderhoogtweg (€ 0,7 miljoen);
- Diverse privatiseringsvoorzieningen SHP (€ 8,3 miljoen);
- Reserves vakantiegeld (€ 13,7 miljoen).

De vrijval is vrij te besteden met uitzondering van € 5,6 miljoen, vrijval naar aanleiding van de liquidatie van Stichting Voertuigbeheer. Dit bedrag moet besteed worden aan het gemeentelijk wagenpark. Een deel ervan (€ 3,3 miljoen) wordt geclaimd door de stadsdelen. Het overige deel staat ter beschikking aan de centrale stad. Voorgesteld wordt om het deel van de stadsdelen niet in de totaalstelling mee te nemen en de mogelijke vrijval in totaal vast te stellen op € 51 miljoen.

De vrijval betreft voor een deel reserves en voorzieningen die een bedrijfsvoeringmatige achtergrond hebben, zoals de vakantiegeldreserves, de voorzieningen voor privatiseringen, de egalisatiereserve en de reserve huisvesting Laarderhoogtweg. De suggestie wordt hier meegegeven om deze vrijval achter de hand te houden voor het dekken van de kosten die samen hangen met organisatieverbeteringen en frictie bij heroverwegingsmaatregelen.

Overigens bestaan er beleidsmatige reserves die sterk samenhangen met in dit rapport geformuleerde besparingsmogelijkheden. Daar waar taken verminderd worden, kunnen de met deze taken samenhangende reserves eveneens heroverwogen worden. Mogelijk leidt dit bij de definitieve keuze van maatregelen nog tot extra vrijval.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het rekeningresultaat normaliter twee jaar later beschikbaar komt voor nieuw beleid, in dit geval 2011. De vrijval zou in het rekeningresultaat 2009 geoormerkt moeten worden voor de heroverwegingsoperatie.

Stelselwijziging in rentetoerekening

De stelselwijziging in rentetoerekening aan reserves en voorzieningen betreft het overstappen van de korte rente naar de incidentele omslagrente (met een maximum van 4,5%). Hierdoor zijn de schommelingen in de rentekosten voor het leningfonds veel lager, waardoor de omvang van het rente-egalisatiefonds kan worden verlaagd van € 123 miljoen naar € 60 miljoen. Met deze € 60 miljoen kan 4 jaar lang een extra procent korte en lange rente worden opgevangen. Dit is vergelijkbaar met een rente-egalisatiefonds ter grootte van € 140 miljoen bij interne rentetoerekening aan reserves en voorzieningen op basis van korte rente. Ander effect is dat de structurele opbrengst eigen financieringsmiddelen stijgt omdat de incidentele omslagrente de komende jaren hoger is dan de prognose van de korte rente. Dit effect is, bij stelselwijziging in 2010, berekend op € 5 miljoen in 2010 oplopend tot € 10,7 miljoen vanaf 2012. Omdat dit hoofdstuk alleen de incidentele posten in kaart brengt, zijn de structurele effecten opgenomen in de totaal tabel van hoofdstuk 5.

De verlaging van het rente-egalisatiefonds levert een incidentele vrijval op van € 63,3 miljoen. Ruim 23% (€ 14,8 miljoen) hiervan komt ten gunste van de stadsdelen en Waternet. Een bedrag van € 48,5 miljoen komt ten gunste van de algemene dienst.

Maatregelen reserves en voorzieningen	*€1 mln.
Vrijval reserves en voorzieningen	51,0*
Stelselwijzigingen rentetoerekening	48,5
Totaal	99,5*

*Waarvan € 2,3 miljoen beperkt besteedbaar is.

9.3 Totaalbeeld

Maatregelen incidenteel	*€1 mln.
Verkoop gemeentelijk bezit	1291
Reserves en voorzieningen	99,5*
Totaal	1390,5*

*Waarvan € 2,3 miljoen beperkt besteedbaar is.

10 Tot slot

10.1 Relatie met bezuinigingen bij Rijk en stadsdelen

10.1.1 Relatie met rijksbezuinigingen

In hoofdstuk 2 is aangegeven dat het Rijk forse bezuinigingen heeft aangekondigd. Een deel hiervan vertaalt zich direct door in een verlaging van de gemeentefondsuitkering. Het Rijk heeft hierover nog geen definitieve uitspraken gedaan en om de totale financiële opgave voor Amsterdam te bepalen, is hiervoor in paragraaf 2.2.1 een aanname gedaan: circa € 26 miljoen minder inkomsten uit het gemeentefonds gedurende zes jaar. De bezuinigingen van het Rijk hebben niet alleen financiële gevolgen voor Amsterdam, ze hebben ook gevolgen voor de burgers, gebruikers en bedrijven in Amsterdam. Op het moment van schrijven is nog niet bekend waar de bezuinigingsmaatregelen van het Rijk precies neerslaan. Het Rijk heeft meer tijd om mogelijke maatregelen in kaart te brengen, mede doordat de Tweede Kamer verkiezingen een jaar later plaatsvinden dan de gemeenteraadsverkiezingen. De verwachting is dat er op zijn vroegst medio 2010 meer duidelijkheid ontstaat over de rijksmaatregelen en de omvang, maar mogelijk ook pas na de landelijke verkiezingen. Er zal dan bekeken moeten worden of bepaalde doelgroepen in de stad niet gelijktijdig en onevenredig zwaar getroffen worden door zowel bezuinigingen en beleidswijzigingen van het Rijk als van de gemeente. Vanuit dit oogpunt is zorgvuldigheid geboden bij de keuze van de verschillende maatregelen, het moment van implementatie en de onomkeerbaarheid ervan.

Onzekerheid over de hoogte van de korting op het gemeentefonds is een aspect waar rekening mee moet worden gehouden. De korting kan hoger of lager zijn dan waar de gemeente vanuit gaat. Een hogere of lagere korting op het gemeentefonds leidt vanaf 2012 tot een hogere of lagere opgave, op de opgave van € 90 miljoen in 2011 heeft deze geen effect. De opgave voor 2011 staat daarmee vast.

10.1.2 Relatie met stadsdelen

Deze heroverwegingsoperatie heeft betrekking op de centrale stad. Stadsdelen zijn hun eigen heroverwegingstraject gestart, omdat het teruglopend gemeentefonds zich bij ongewijzigd beleid ook vertaalt in een teruglopend stadsdeelfonds. Het opvangen van de verwachte korting op het stadsdeelfonds (totaal circa € 116 miljoen oplopend vanaf 2012) is een grote opgave omdat de stadsdelen middenin een fusieproces zitten waarbij het aantal stadsdelen wordt teruggebracht van 14 naar 7. Op 1 mei starten de nieuwe stadsdelen.

In de vorige paragraaf is gewezen op de mogelijke cumulatieve-effecten van de rijks- en gemeentelijke heroverwegingen. Deze effecten kunnen ook optreden bij centrale stad en stadsdelen. Denkbaar is dat centrale stad en stadsdelen een heroverwegingsakkoord sluiten om te zorgen dat er geen ongewenste cumulatieve-effecten optreden. Om deze effecten in beeld te brengen is bij de uitwerking van de maatregelen expliciet ingezoomd op eventuele financiële en niet financiële gevolgen voor de stadsdelen. Met name op de volgende terreinen zijn maatregelen in beeld gebracht die grote gevolgen kunnen hebben voor de stadsdelen:

- Ruimte creëren in mobiliteitsfonds en het ISV, Bij deze maatregelen wordt onder andere voorgesteld de financiële verhoudingen tussen centrale stad en stadsdelen aan te passen.
- Afschaffing van de "4%-regeling erfpacht" (€ 0,65 miljoen), leidt tot een inkomstendaling bij het nieuwe stadsdeel Zuid. De 4% regeling houdt in, dat de centrale stad van iedere canonverhoging als gevolg van canonherziening einde tijdvak jaarlijks structureel 4% afdraagt aan het betreffende stadsdeel.
- De vermindering van zorgvoorzieningen vanuit de centrale stad kan leiden tot een hoger beroep op de welzijnsvoorzieningen bij stadsdelen.
- Het verlagen van de gemeentelijke bijdrage aan het Amsterdams Steunpunt Wonen en de wijksteunpunten heeft gevolgen voor de huurteams die in de stadsdelen actief zijn en de wijkontwikkeling in samenwerking met de Wijksteunpunten Wonen van de stadsdelen.
- In enkele gevallen is een gezamenlijk beleidsplan vastgesteld, zoals het Sportplan 2009-2012. In die gevallen kan een verlaging van de bijdragen van de centrale stad de plannen van de stadsdelen raken.
- Waar uitvoering van taken deels door de stadsdelen wordt gedaan, zal een verlaging van het stedelijk budget ook doorvertaald worden naar de stadsdelen, bijvoorbeeld op het gebied van ouderkindcentra, onderwijs en jeugd.
- Als het kwijtscheldingsbeleid afvalstoffenheffing wordt heroverwogen kan dit gevolgen hebben voor tarieven afvalstoffenheffing van de stadsdelen. Een voordeel als de stadsdelen ook stoppen met kwijtschelden, een nadeel als de stadsdelen de wegvallende bijdrage van de centrale stad compenseren.
- De stelselwijziging in de rentetoerekening aan reserves en voorzieningen maakt een vrijval van het rente-egaliseringsfonds mogelijk van € 63,3 miljoen. Hiervan komt € 14,8 miljoen ten gunste van de stadsdelen (zie hoofdstuk 9.2)

10.2 Totaalbeeld mogelijke maatregelen

Hieronder wordt het financiële totaalbeeld gegeven van de geïnventariseerde maatregelen.

Totaalbeeld maatregelen (in mln. euro's)	2011	2012	2013	2014
Bedrijfsvoering concernbreed ²⁵	11,0	25,9	45,5	57,6
Bestuur en concern overig	15,2	23,3	25,1	26,6
Subtotaal organisatie en bedrijfsvoering	26,2	49,2	70,6	84,2
Economie en haven	5,6	7,3	10,2	11,3
Ruimtelijke ontwikkeling	25,7	26,7	26,9	27,6
Bereikbaarheid	39,4	58,5	71,5	83,2
Milieu	2,5	2,7	2,9	2,9
Water	3,2	3,2	3,8	3,8
Subtotaal ruimtelijk-economisch domein	76,4	98,4	115,3	128,8
Inkomen en armoede	15,8	20,5	22,1	23,6
Werk, inburgering, educatie en jeugd	8,0	18,2	22,9	27,7
Zorg	16,2	24,2	30,7	35,6
Veiligheid	3,7	6,4	7,5	8,4
Wonen, kunst en cultuur, sport en diversiteit	3,6	7,9	35,8	51,9
Subtotaal sociaal - maatschappelijk domein	47,3	77,2	119,0	147,2
Subtotaal belasting verhoging	9,9	12,9	15,9	18,8
Totaal structureel	159,8	237,7	320,8	379
Verkoop gemeentelijk bezit				1291,0
Reserves en voorzieningen*				99,5
Totaal incidenteel*				1.390,5

*Waarvan € 2,3 miljoen beperkt besteedbaar is.

Niet aan alle maatregelen kan nu al een concreet besparingsbedrag worden gekoppeld. Voor een aantal maatregelen moet eerst nader onderzoek of uitwerking plaatsvinden. Deze maatregelen zijn daarom niet opgenomen in bovenstaande tabellen.

Effecten van de maatregelen in de stad

Bij het samenstellen van het pakket aan maatregelen is het van belang de effecten van de maatregelen in de stad, voor de burger, voor bezoekers en bedrijven goed te doorgronden. Door stapeling van maatregelen kunnen bepaalde doelgroepen (ongewild) zwaar geraakt worden. In grote lijnen zijn de effecten voor de burger en bedrijven in de bijlagen beschreven. De exacte gevolgen zijn echter pas aan te geven wanneer duidelijk is welke keuzes in maatregelen gemaakt zijn.

²⁵ NB in 2010 voorinvestering €/1 miljoen.

10.3 Implementatie

10.3.1 Uitvoeringsprogramma en monitoring

Dit rapport is slechts een eerste stap in het heroverwegingstraject. De tweede stap is de keuze van de nieuwe coalitie en de derde stap de implementatie. De komende maand(en) zal de gemeentelijke organisatie klaargezet worden voor de implementatiefase. Het streven is in de begroting 2011 het totaalpakket aan maatregelen, ook meerjarig, op te nemen en vast te stellen. Dat is inclusief het in paragraaf 5.3.1 genoemde meerjarenprogramma voor de organisatieontwikkeling. Het is van belang een zekere snelheid in het proces te behouden, want voorbereiding en implementatie kost tijd en in 2011 lopen de gemeentelijke financiële middelen fors terug. De voortgang van alle heroverwegingsmaatregelen zal via de gebruikelijke P&C-cyclus worden gemonitord.

Ondertussen is het belangrijk het jaar 2010 niet verloren te laten gaan. Nu al kunnen maatregelen in uitvoering genomen worden, die de politiek en het bestuur minder raken. Deze maatregelen zijn te kwalificeren als 'no regret' maatregelen. Voor de 'no regret' maatregelen wordt ingeschat, dat:

- niet politiek gevoelig,
- direct uitvoeringbaar,
- en concreet uitgewerkt zijn.

Deze maatregelen zullen de komende maand worden geïdentificeerd, zodat besluitvorming snel kan plaatsvinden. Ingeschat wordt dat dit veelal financieel technische en bedrijfsvoeringsmaatregelen betreffen. Dat geldt ook de ontwikkeling van bepaalde beheersingsmaatregelen, zoals het normeren van budgetten.

Overigens zal een ieder de komende maanden alert moeten zijn op nieuwe initiatieven en uitgangspunten die strijdig zijn of overlappen met in dit rapport opgenomen heroverwegingsmaatregelen. Het is zowel bestuurlijk als financieel gezien niet wenselijk dat nu nog besluiten worden genomen die enige tijd later teruggedraaid moeten worden in het kader van de heroverwegingen.

10.3.2 Personele aspecten

De in het rapport in beeld gebrachte maatregelen hebben grote personele gevolgen. Ongeacht welke maatregelen de nieuwe coalitie gaat kiezen, zullen de personele gevolgen aanzienlijk zijn. Schattingen variëren tussen de 500 en 800 fte voor de centrale stad, afhankelijk van welke maatregelen gekozen worden. Ook stadsdelen zullen te maken krijgen met een personeelskrimp. Vanuit het oogmerk van goed werkgeverschap (optimale herplaatsing mobiliteitskandidaten) en om financiële lasten van boventallige medewerkers in de toekomst te voorkomen heeft het huidige college een (selectieve) vacaturestop ingevoerd.

Deze vacaturestop houdt in dat een directeur, bij het ontbreken van een interne kandidaat, alleen kan besluiten tot externe openstelling van de vacature, indien sprake is van een specialistische, een kritische of startersfunctie of een managementfunctie die bij uitstek vervuld kan worden met een diversiteitskandidaat. Een toetsingscommissie toetst hierop.

De gevolgen van de vermindering van taken dienen aandachtig bekeken te worden in een gemeentebrede strategische personeelsplanning. Dit garandeert een goed zicht op de

benodigde capaciteit, boventaligheid en benodigde versterking van de inzetbaarheid, flexibilisering en mobiliteit. Het streven is boventaligheid zo veel mogelijk te voorkomen en de personeelskrimp waar mogelijk met natuurlijk verloop op te vangen. Kanttekening hierbij is dat de uitstroom door de economische crisis op dit moment sterk is verminderd en de vergrijzing nu nog niet bijdraagt aan de uitstroom. Het Bureau van Werk naar Werk zal de komende jaren een belangrijke bijdrage kunnen leveren belangrijke bijdrage aan plaatsing van mobiliteitskandidaten op vrijvallende werkplekken bij vrijvallende werkplekken. Kaders voor reorganisaties zoals deze zijn beschreven in het draaiboek Reorganisatie, het Sociaal Plan Amsterdam en het Strategisch Personeelsbeleid 2010-2015. De financiële consequenties zullen nader uitgewerkt worden, als het meerjarig maatregelen pakket is vastgesteld en meer bekend is over waar en wanneer de personele gevolgen precies neerslaan.

Overigens is de verwachting dat de jaarlijkse uitgaven aan externe inhuur flink in omvang zullen kunnen afnemen in de komende jaren. Dit heeft alles te maken met het verminderen van taken en de benodigde krimp van het personeelsbestand. Ondersteunend hieraan is een maatregel voor het normeren van externe inhuur in relatie tot de loonsom in het rapport opgenomen.

Tot slot moet worden opgemerkt dat goede communicatie naar de medewerkers is in het hele proces essentieel is. Tijdig informeren en betrekken van medewerkers over de maatregelen en de gevolgen leveren een positieve bijdrage aan de realisatie van de beoogde maatregelen.

Bijlagen

1 Afkortingen en verklarende woordenlijst

2 Maatregelen

3 Moties

Bijlage 1

Afkortingen en verklarende woordenlijst

ACAM	Accountancy en Consultancy Amsterdam
AEB	Afval Energie Bedrijf
AFK	Amsterdams Fonds voor de Kunst
AMSYS	Amsterdam Metro System
AOV	aanvullend openbaar vervoer
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BBA	Dienst Binnenwaterbeheer Amsterdam
BDA	Bestuursdienst Amsterdam
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
DAB	Dienst Amsterdam Beheer
DBGA	Dienst Belastingen gemeente Amsterdam
DFM	Dienstverlening en Facilitair Management
D-ICT	Dienst ICT
DIVV	Dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer
DMB	Dienst Milieu en Bouwtoezicht
DMO	Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
DPG	Dienst Persoons- en Geo-informatie
DRO	Dienst Ruimtelijke Ordening
DST	Dienst Stadstoezicht
DW	Dienst Wonen
DWI	Dienst Werk en Inkomen
DZA	Dienst Zuidas Amsterdam
DZS	Dienst Zorg en Samenleving
EZ	Dienst Economische Zaken
FLO	Functioneel Leefstijdsontslag
FMP	Financieel Meerjaren Perspectief
GGD	Geneeskundige en Gezondheidsdienst Amsterdam
Haven	Haven Amsterdam
IBA	Ingenieursbureau Amsterdam
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
NRGA	Nieuwe Rechtspositieregeling Gemeente Amsterdam
NZK-veren	Noordzeekanaal veren
O+S	Dienst Onderzoek en Statistiek
OGA	Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
PMB	Project Management Bureau
SAA	Stadsarchief Amsterdam
SBL	Stadsbank van Lening
SHP	Servicehuis Personeel
SIP	
SRA	Stadsregio Amsterdam
VEF	Vereveningsfonds
VGA	Verzekeringen gemeente Amsterdam
VOV	Veiligheidsteam Openbaar Vervoer
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WWB	Wet Werk en Bijstand

Bijlage 2

ICT op Nieuw Amsterdam Peil (NAP)

1. Standaardisatie, consolidatie en centralisatie van ICT middelen, geregisseerde aanschaf, beheer en gebruik van ICT middelen, betere, efficiëntere en doeltreffender ondersteuning van business processen, schaalvergroting, sanering en consolidatie van het applicatielandschap.

Omvang (€13 mln)

Uitvoerbaarheid: moeilijk

Onzekerheden/risico's: eerst investeringen nodig, structurele besparing vanaf 2015 rond de € 25 mln.

Gevolgen:

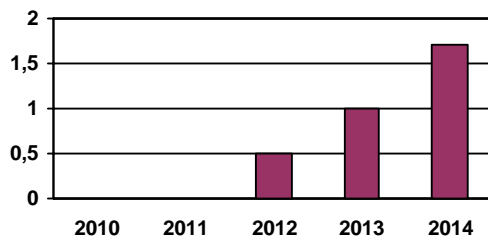
Reductie van kostbare diversiteit en belemmerende versnippering bij het gemeentelijke apparaat. Uitzicht op tijdig kunnen voldoen aan wetgeving. Verdere realisaties van aangenomen moties. Verbetering van de informatiehuishouding en daaraan gerelateerde dienstverlening en de handhaving. Mogelijkheid tot efficiënter beheer van ICT producten en diensten.

Maatregel Huisvesting

1. Reductie op huisvestings- en werkplekkosten (€ 1,7 mln.) door uniformering werkplekken en invoeren standaardwerkplek (voor verschillende soorten functies).

Variant: verlaging jaarlijkse huursom door het openbreken van de bestaande contracten met een looptijd korter dan vijf jaar en deze huurcontracten verlengen (€ 2,4 mln.)

Omvang (€1,7 mln)

Uitvoerbaarheid: moeilijk uitvoerbaar

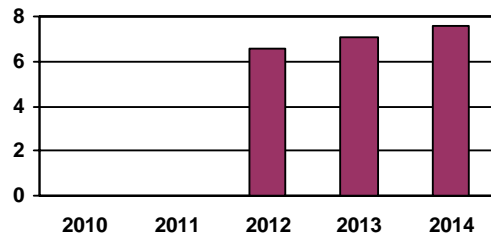
Onzekerheden/risico's: Top-down aanpak van vastgoedregisseur krijgt (nog) onvoldoende draagvlak. ICT-support is randvoorwaarde (vastgoedbeheer- en fac. managementsysteem). Investerings zijn nodig en deels afhankelijk van natuurlijke vervangingsmomenten.

Gevolgen:

- Concentratie van gemeentelijk apparaat.
- Sluit aan bij doelstellingen als flexwerken, co2-reductie etc. Op langere termijn besparing tot € 10 mln. mogelijk, maar vraagt om een lange adem.
- De variant geeft voordeel op de korte termijn maar niet voor langere termijn

Afschaffen bovenlandelijke CAO-afspraken

1. Intrekken van extra deel aan ziektekosten vergoeding.
2. Afschaffen extra deel eindejaarsuitkering van 0,35%.
3. Afschaffen 2,8 extra vrije dagen.
4. Afloop ziektekosten postactieven.

Omvang (€7,6 mln)**Gevolgen:**

- Minder aantrekkelijke werkgever

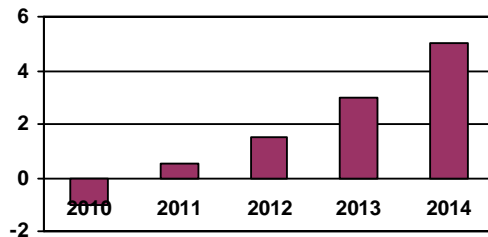
Uitvoerbaarheid: Moeilijk voor het openbreken van afspraken 1, 2 en 3 (betreft €3,6 mln.). Makkelijk voor reeds gemaakte afspraak 4 (betreft € 4 mln.)

Onzekerheden/risico's: Instemming van de bonden is nodig. Bij afspraken rond afbouw personeel mogelijk wel in te zetten.

Afname inactieven

1. Door actieve bemiddeling op centraal niveau het aantal inactieven met 30% verminderen.

Omvang (€5 mln)

Uitvoerbaarheid: moeilijk uitvoerbaar

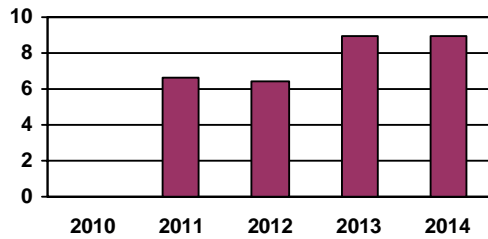
Onzekerheden/risico's: Huidige arbeidsmarkt, taakstellingen en ontslagen/inkrimping bij de gemeente maakt herplaatsing binnen of buiten de gemeente lastig.

Gevolgen:

1. Huidig bureau 'van werk naar werk' moet aanzienlijk opschalen en completeren met intern 'uitzendbureau' (geïstitutionaliseerde poolvorming).

Normeren externe inhuur in relatie tot loonsom

1. Door maximeren van externe inhuur op 13% van de loonsom van de dienst, uitgaande van de jaarrekening 2008, kan een structurele besparing € 9 mln. per jaar worden bereikt.

Omvang (€9 mln)

Uitvoerbaarheid: moeilijk uitvoerbaar

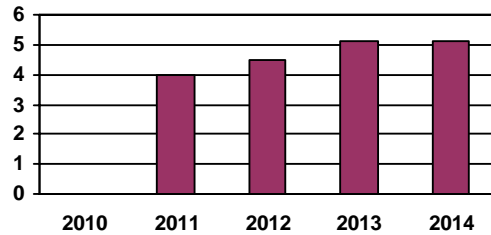
Onzekerheden/risico's: Door samenlopende taakstellingen kan (te)veel werkbelasting, starheid, tekort aan deskundigheid of externe expertise ontstaan. Handhaven in de praktijk wordt dan lastig.

Gevolgen:

- Mogelijk mindere kwaliteit, uitloop of achterstanden van werkzaamheden bij diensten of stadsdelen.
- Gemis aan externe kruisbestuiving door professionals.

Normeren enkele specifieke budgetten

1. Budget communicatiemedewerkers (ca. 185) met 10% verlagen.
2. Opleidingskosten op maximaal 2% van de loonsom normeren.

Omvang (€5,1 mln)

Uitvoerbaarheid: makkelijk uitvoerbaar

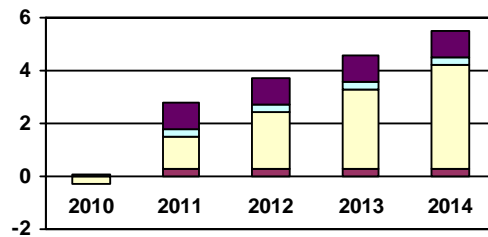
Onzekerheden/risico's: ad. 1 geen.
Ad. 2. kan vanwege taakstellingen bij meer dienststakken ongewenst zijn i.v.m. mobiliteit van (overtollig) personeel.

Gevolgen:

- Verworven positie in de rangorde van 'goede werkgevers' kalft waarschijnlijk af.

Maatregelen inkoop (facetten)

1. Centralisatie van wervingsactiviteiten.
2. Meer centrale coördinatie van inkoop.
3. Poststukken via 48-uurs post (i.p.v. 24-uurs post).
4. Terugbrengen aantal communicatie leveranciers.

Omvang (€5,5 mln)

Uitvoerbaarheid: redelijk gemakkelijk

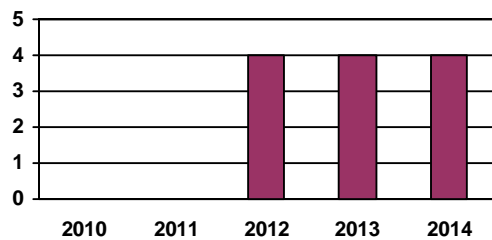
Onzekerheden/risico's: Alle diensten moeten (blijven) meedoen en daadwerkelijk gebruik (willen) maken van expertise van (centrale) inkopers.

Gevolgen:

- Uniformering inkoop (processen).
- Aansluiting met het nieuwe financiële pakket en 'e-procurement' (elektronische verwerking van inkoop tot en met het betalingsproces) invoeren.
- Post minder snel bezorgd.

Maatregelen bedrijfsvoering cluster Bestuur en Concern

1. Verdere samenvoeging (schaaloptimalisatie) van de bedrijfsvoeringfunctie van de diensten binnen het cluster bestuur en concern (€ 4 mln.)

Omvang (€4 mln)

Uitvoerbaarheid: redelijk goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: frictiekosten, businesscase moet nog verder uitgewerkt worden

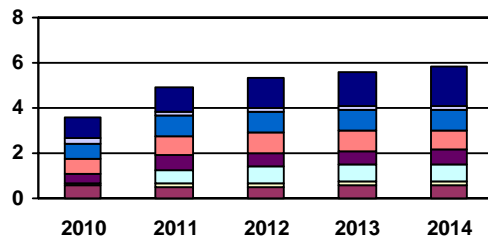
Gevolgen:

- Geen maatschappelijke gevolgen of gevolgen voor beleid
- Verdergaande uniformering en standaardisering en bundeling van bedrijfsvoering / PIOFACH taken.

Maatregelen bestuurs/concern ondersteuning en advies

1. **directie Communicatie:** diverse maatregelen om overhead te verminderen, versoberen internationale betrekkingen, communicatieadvies, opheffen burgerjaarverslag en subsidies worldpressphoto en oranje comité (€0,6 mln.)
2. **bureau Integriteit:** minder inzet integriteitbeleid (50% beleidsbudget) (€0,17 mln.)
3. **directie Concern organisatie:** verminderen overhead en inzet bestuursadvisering, arbeidsmarktcommunicatie en diversiteitbeleid (10%) (€0,75 mln.)
4. **directie Concern Financiën:** efficiency, beëindigen centrale inzet audit-activiteiten risicomangement en beëindigen operationele audit (€0,6 mln.)
5. **directie BestuursManagement en Ondersteuning:** verhogen efficiency, kosten afbouwen wachtgeld Politie, stoppen met preventief onderzoek en stoelmassage (€0,86 mln.)
6. **directie Stedelijke bestuursadvisering:** verminderen inzet bestuursadviseurs, stopzetten coördinatie weekendmappen en screening, uitplaatsen coördinatie ISV en PHO Wonen, verminderen bijdrage stadsregio en budget voor regionale samenwerking, afstoten coördinatie STAT en p&c activiteiten (€0,92 mln.)
7. **directie Juridische zaken:** terugbrengen rol DJZ in bezwaar en beroep, afschaffen IMB, terugbrengen advisering (€0,2 mln.)
8. Terugdringen juridische kosten door uitbreiding instituut huisadvocaat (€1,71 mln.)

Omvang (€5,8 mln)

Uitvoerbaarheid: grotendeels goed uitvoerbaar

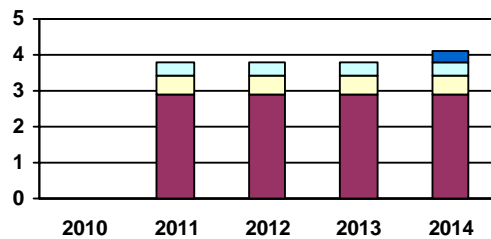
Onzekerheden/risico's: frictiekosten, zie verder gevolgen

Gevolgen:

- Het betreft een grote hoeveelheid kleine maatregelen met deels beleidsmatige gevolgen.
- Intern betekent dit minder aanvullend organisatiebeleid en ontwikkelingen, minder bestuurlijke ondersteuning en advies
- Extern betekenen de maatregelen m.b.t. communicatie minder communicatie richting burger en het verminderen van o.a. bijdragen aan de stadsregio,

Maatregelen inzet accountants controle en audits

1. Reductie inzet controle en advies (€2,9 mln.)
2. Verminderen niet wettelijke audits en advies (€0,4 mln.)
3. Efficiency verder vergroten (€0,5 mln.)

Omvang (€3,8 mln)

Uitvoerbaarheid: redelijk goed uitvoerbaar

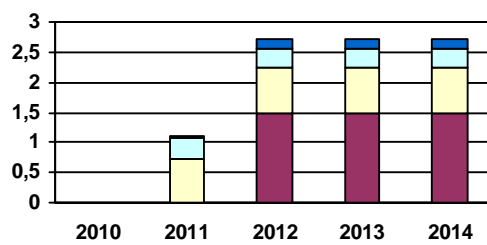
Onzekerheden/risico's: niveau van controle / governance de raad stelt deze vast, diensten en stadsdelen zijn zelf verantwoordelijk voor het inkopen van audits en advies

Gevolgen:

- Heeft geen maatschappelijke gevolgen
- Beoogt de efficiency te vergroten van systeem van controle en audits.

Maatregelen facilitaire dienstverlening intern

1. Optimalisatie dienstverlening en efficiënter facilitair management van huisvesting in het stadhuis (€ 1,5 mln.)
2. Vermindering van dienstauto's (€0,74 mln.)
3. Verminderen advertenties (€0,32 mln.)
4. Efficiency VGA op veredeling producten en diensten (€0,14 mln.)

Omvang (€2,7 mln)**Gevolgen:**

- Geen maatschappelijke of beleidsmatige gevolgen
- Het betreft optimalisatie intern facilitaire dienstverleningen
- Verminderen inzet dienstauto's (2) heeft gevolgen voor de dienstverlening aan bestuur

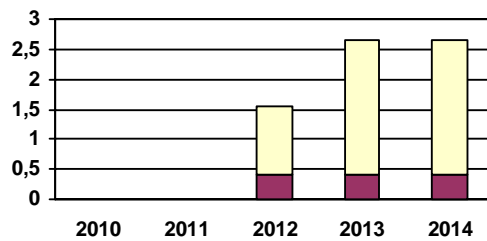
Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: frictie

Maatregelen Servicehuis Personeel

1. Het servicehuis Personeel onderbrengen bij een grotere directie om de overhead te verminderen (schaaloptimalisatie) en efficiency verhogen (€ 0,42 mln.)
2. Verdere uniformering, standaardisering en bundeling van de producten en diensten kan uitgaande van 10% een besparing geven van (€ 2,248 mln.)

Omvang (€2,7mln)

Uitvoerbaarheid: redelijk goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: businesscase voor uniformering, standaardisering en bundeling producten en diensten moet nog nader uitgewerkt worden

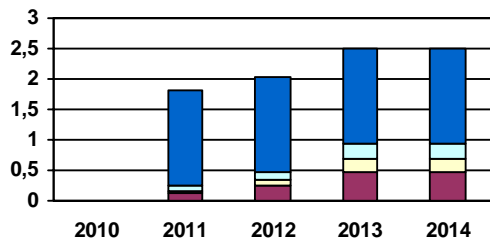
Gevolgen:

- Geen beleidsmatige gevolgen

Maatregelen m.b.t. informatievoorziening

1. Minder kwaliteitsmaatregelen bij het inwinnen van gegevens (€0,48 mln.)
2. Het verminderen beheer distributievoorzieningen (€0,2 mln.)
3. Minder advisering ten aanzien van de toepassing van basisgegevens(€0,27 mln.)
4. De onderzoeken zoals uitgevoerd door de dienst O+S te versoebereen en 50% minder onderzoek uit te brengen (€ 1,56 mln.)

Omvang (€2,51 mln)

Gevolgen:

- Geen maatschappelijke gevolgen het betreft versoebereing van binnengemeentelijke dienstverlening
- Het betreft deels een beperking van informatie en onderzoek.

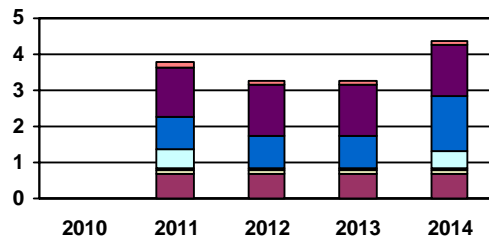
Uitvoerbaarheid: kan op middenlange termijn gerealiseerd worden

- **Onzekerheden/risico's:** gemeentebrede verbetering van het informatie systeem en proces is kansrijk maar vraagt nog nader uitwerking.

Maatregelen (facilitaire) dienstverlening burger

1. Versoberen openingstijden stadhuis (€0,68 mln.)
2. Versoberen van de openingstijden stadsarchief incl. een dag extra sluiting (€0,1 mln.)
3. Verminderen niveau van dienstverlening vanuit het stadsarchief (€0,08 mln.)
4. Verminderen van stemlocaties (€0,45 mln.) (periodiek)
5. Beperking locaties stadbank van lening (€1,55 mln.)
6. Verhogen tarief stadbank van lening 1% (€1,4 mln)
7. Kostendekken maken leges stadsarchief/ DPG en belastingdienst (€0,133 mln.)

Omvang (€4,38 mln)

Gevolgen:

- Diensten die de gemeente biedt richting burger worden versoerd
- Met minder stemlocaties (4) kan het stemgedrag/opkomst van de burger beïnvloed worden.

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: beperkt

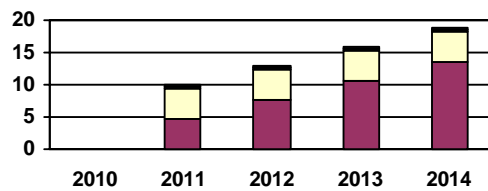
Maatregel lastenverhoging door DBGA

1. Verhoging onroerend zaak belasting (OZB) en roerende ruimte belasting (RRB)
3,29% in 2011, 2% in jaren daarna, € 4,6 mln. in 2011 oplopend tot € 13,5 mln. vanaf 2014.
2. Verhoging toeristenbelasting (20%, € 4,8 mln.)
3. Verhoging hondenbelasting (15%, € 0,2 mln.)
4. Verhogen gemakelijkheidsretributie (20%, € 0,26 mln.)

NB1: Verhogingen kunnen ook gefaseerd worden ingevoerd

NB2: Percentages kunnen (deels) zelf worden bepaald, kan dus ook lager of hoger

Omvang structureel (€18,8 mln)

Uitvoerbaarheid: grotendeels makkelijk

Onzekerheden/risico's:

- % verhoging OZB/RRB is afhankelijk van macronorm die rijk vaststelt.

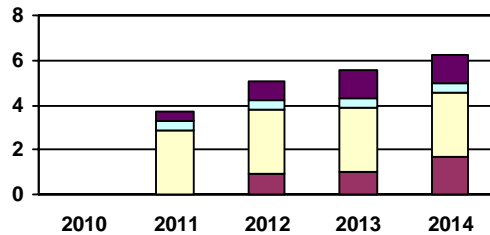
Gevolgen:

- lastenverzwaring burgers, toeristen, bedrijven
- afname aantrekkelijkheid stad

Maatregelen Economisch beleid

1. Stopzetten activiteiten vanuit structurele ruimte Topstad-programma (€ 1,8 mln.)
2. 50% ombuiging binnen overige middelen Dienst Economische Zaken door het stopzetten van extra inzet winkelstraatmanager, bedrijvenmanager, veiligheidsmanager en MKB manager; het verminderen van de bijdragen aan acquisitie en onderzoek; stopzetten van de bijdrage aan ondernemershuizen; halvering van het budget voor objectsubsidies bij de bouw van kleine bedrijfsruimten. Met deze maatregelen zullen ook de apparaatskosten en overhead afnemen met circa 20%

Omvang (€6,2 mln)

Uitvoerbaarheid: redelijk goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

Het stopzetten van subsidies is gebonden aan termijnen, hier is nog niet volledig rekening mee gehouden.

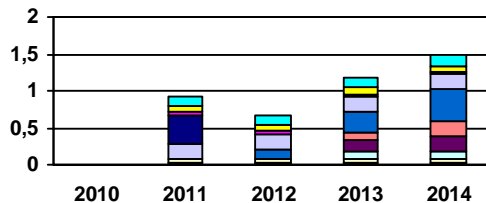
Gevolgen:

- Beleidsmatige gevolgen voor inzet vanuit de gemeente ten aanzien van internationale concurrentiepositie en economische structuurversterking.
- Raakt ook ondernemers en samenwerkingpartners
- De inzet op acquisitie en subsidies voor toerisme en promotie genereren ook inkomsten

Maatregelen Haven (efficiency)

1. Inzet personeel voor deelnemingen doorbelasten (€0,03 mln.)
2. Vermindering formatie interne controle (AO/IC) (€0,04 mln.)
3. Vermindering formatie sluiswachters d.m.v. centrale bediening (€0,12 mln.)
4. Vermindering formatie havenbeambten door met 2 i.p.v. 3 mensen te varen tijdens ochtend- en middagdienst (€0,3 mln.)
5. Nieuw concept 4 gelijke vaartuigen nautische dienstverlening (€0,21 mln.)
6. Implementatie Walradar eind 2011 (€0,42 mln.)
7. Agentschappen Duitsland en Verenigde Staten beëindigen (€0,2 mln.)
8. Bevroren formatiebezetting (€0,4 mln.) (incidenteel)
9. Overname inning binnenhavengeld van BBA plus invoeren transponders (€0,04 mln.)
10. Afstoten Clipper Amsterdam (€0,08 mln.)
11. Parkeerbeheer (€0,14 mln.)

Omvang (€1,5 mln + incidentele component €0,4 mln)

Uitvoerbaarheid: grotendeels goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

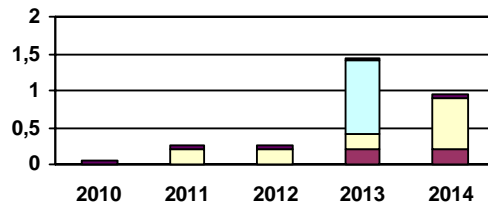
Bij inzet centrale bediening moeten ander partijen akkoord geven en bestaat kans dat een deel weglek effect optreedt. Dit geldt ook voor de Walradar. Besparingen Walradar kunnen bovendien beïnvloed worden door locatie windmolenparken.

Gevolgen:

- Geen beleidsmatige gevolgen.
- Personele gevolgen deels via natuurlijk verloop op te vangen.
- Sommige maatregelen kunnen andere partijen in havengebied raken, omdat de inzet van Haven verminderd.
- Permanente vertegenwoordiging via agentschappen wordt vervangen door relatiebeheer via onder andere beurzen.

Maatregelen Haven (inkomsten)

1. Differentiëren zeehavengeld naar ladingstromen (extra opbrengsten)(€ 0,2 mln.)
2. Extra inkomsten windmolens (€ 0,7 mln.)
3. Vrijval reserve Hallum Cruise voor 2e terminal (incidenteel) (€ 1,0 mln.)
4. Maken van reclame op MUPI's e.d. (€ 0,05 mln.)

Omvang (€0,95 mln + €1 mln incidenteel)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

De bestaande windmolens zullen vanaf 2011 extra inkomsten genereren. Een uitbreiding is in onderzoek, waardoor inkomsten met nog een 500.000 zullen stijgen in 2014. Deze inkomsten zijn niet volledig zeker, ze zijn afhankelijk van marktontwikkelingen, subsidieregelingen en de vergunningverlening voor de nieuwe windmolens.

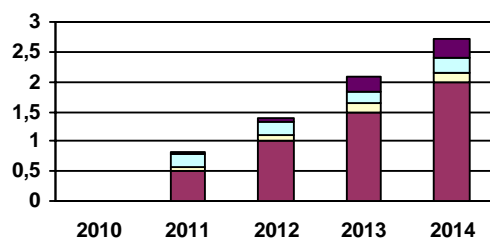
Beschrijven gevolgen:

1. Verhogen van de zeehavengelden beïnvloedt de concurrentiepositie. In 2013 wordt verwacht dat de situatie stabiel genoeg is om op specifieke goederen verhogingen door te voeren
2. -
3. Realisatie 2^e cruisterminal komt in gevaar.

Maatregelen Haven (taken)

1. Afbouwen Programma Duurzaamheid en Innovatie (DIHA) (€2.0 mln.)
2. Contributies en bijdragen (€0,15 mln.)
3. Onderhoudsbegroting Westpoort beheer op lager niveau (€0,25 mln.)
4. Inzet Stadstoezicht op lager beheersniveau uitvoeren (€0,31 mln.)

Omvang (€2,7 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: Risico op hogere vervangingsinvesteringen door lager onderhoudsniveau.

Gevolgen:

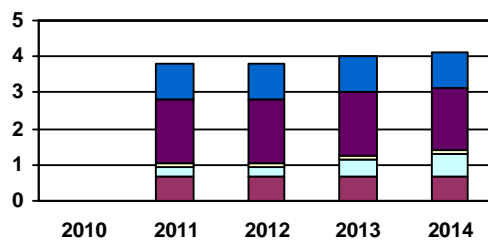
1. Doelstelling duurzame groei haven onder druk. Het programma is een belangrijke maatregel om doelstellingen te realiseren
2. Externe organisaties ontvangen minder bijdrage of contributie.
3. Score op onderhoudsniveau Westpoortgebied daalt, deze is nu goed. Risico op verloedering en daarmee slechter vestigingsklimaat.
4. Zie 3

Maatregelen Ruimtelijk beleid

1. 50% verminderen jaarprogramma Openbare Ruimte en Groen (€0,7 mln.)
2. Sluiting informatiecentrum voor de ruimtelijke sector (€0,6 mln.)
3. Verkeersregelaars naar DIVV (€0,1 mln.)
4. 50% verminderen jaarprogramma Ruimtelijke Ordening (€1,75 mln.)
5. Stopzetten dotatie bestemmingsreserve Rode loper (€1 mln.)

Omvang (€4,1 mln)

Uitvoerbaarheid: redelijk goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

Frictiekosten

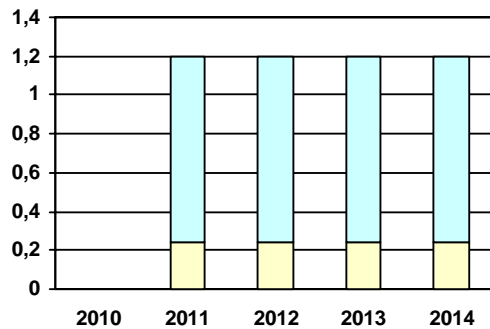
Gevolgen:

- Verminderde inzet op beleid, coördinatie, afstemming en onderhandelingen bij stedelijke ontwikkelingen
- Het stopzetten van de dotatie voor de rode loper betekent dat er minder geld beschikbaar is voor inrichting rode loper.

Maatregelen Gebiedsontwikkeling, vastgoed en grondzaken (efficiency)

- Verminderen vastgoedadviezen met 20% (€0,24 mln.)
- Vastgoedadvisering ten laste brengen van het Vereveningsfonds (€0,96 mln.)
- Vergroten efficiency toetsing en fondsbeheer (€0,9 mln.) (NB Niet meegenomen in telling want ten gunste van Vereveningsfonds)

Omvang (€1,2 mln)

Gevolgen:

- Dienstverlening aan stadsdelen en planeigenaren vermindert, maar gevolgen zijn beperkt zolang het planaanbod slinkt.
- Met name financiële gevolgen voor Vereveningsfonds

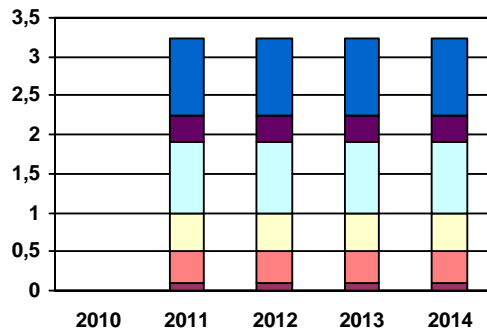
Uitvoerbaarheid: Maatregelen uit Vereveningsfondstraject lastig, andere goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: zie gevolgen

Maatregelen Gebiedsontwikkeling, vastgoed en grondzaken (taken)

1. Taken Glasvezelnet beperken tot aandeelhouderschap (€ 0,1 mln.)
2. Kostendekkend maken makelaardij (120%) en verlagen beheer gemeentelijk vastgoed met 20%
3. Stoppen procesbegeleiding bewoners (€ 0,5 mln.) (reeds besloten)
4. Verminderen bestuurlijk jaarplan OGA met 50% voor de beleidsonderdelen en 20% voor de regieonderdelen (€ 0,9mln.)
5. Verminderen regie productie OGAmet 20% (minder inzet op woningbouwproductie, promotie woningbouw, prijzen en bestuurlijke rapportages' (€ 0,3 mln.)
6. Erfpachtbeheer, stoppen niet noodzakelijke taken, waaronder de 4% maatregel voor stadsdelen(€1 mln.)

Omvang (€3,2 mln)

Uitvoerbaarheid: over het algemeen goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: Friciekosten in verband met personele gevolgen. Inkomsten makelaardij zijn afhankelijk van de markt. Verminderen onderhoud kan conflicteren met contractuele verplichtingen naar huurders. Maatregelen bij erfpacht kunnen leiden tot meer fouten, (met risico van minder inkomsten) en zijn deels afhankelijk van medewerking andere partijen.

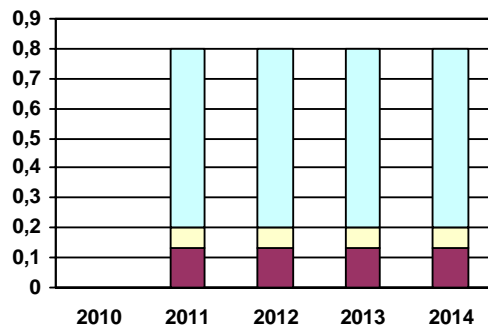
Gevolgen:

1. Aanjaagfunctie voor toepassing Glasvezel binnen gemeentelijk apparaat verdwijnt.
2. Besparen op onderhoud betekent dat investeringen voor energienormen niet mogelijk zijn.
3. Stoppen procesbegeleiding bewoners reeds besloten, verliesgevende taak in opdracht van corporaties.
4. Verminderen bestuurlijk jaarplan betekent voor regiedeel minder inzet op kwaliteit erfpachtuitgifte, en minder aandacht voor transformatie kantoren en efficiënte en duurzame exploitatie gemeentelijk vastgoed. Voor beleidsdeel: minder ruimte voor oppakken bestuurlijke prioriteiten,
5. Verminderen regie productie kan leiden tot minder productie en negatievere perceptie van kopers en ontwikkelaars woningmarkt.
6. Het afschaffen 4% regel voor stadsdeel (€0,65), betekent inkomstendaling stadsdelen, met name nieuwe Stadsdeel Zuid.

Maatregelen Monumenten en Archeologie

1. Vergroten efficiency door combineren ICT met Stadsarchief en reductie uitgaven telecommunicatie (€0,13 mln.)
2. Versoberen educatie en voorlichting (versoberen publicaties, stoppen bijdrage monumentendag, hogere inkomsten (€0,07 mln.)
3. Minder informatiebijeenkomsten (€0,6 mln.)

Omvang (€0,8 mln)

Gevolgen:

1. Het vergroten van de efficiency heeft geen beleidsmatige gevolgen en zal leiden tot minder externe inhuur bij dienst ICT.
2. Het doet af aan de beweging om Amsterdam als monumentenstad op de kaart te zetten (verplichtingen Werelderfgoed)
3. Educatie en voorlichting vanuit DMB wordt minder.

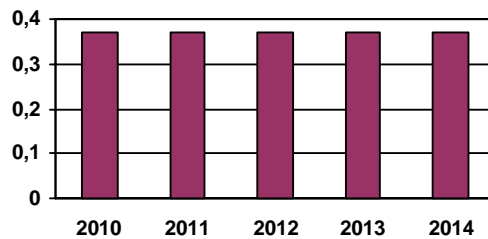
Uitvoerbaarheid: Reductie op ICT is uitvoerbaar, maar vergt nog nader onderzoek, overige maatregelen makkelijk uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: zie gevolgen

Maatregelen vermindering bestuurlijke begeleiding Zuid-as

1. Verminderen van de bestuurlijke begeleiding Zuid-as, zoals ondergebracht in een aparte dienst Zuid-as (€0,37 mln.)

Omvang (€0,37 mln)

Uitvoerbaarheid: goed

Onzekerheden/risico's: frictiekosten

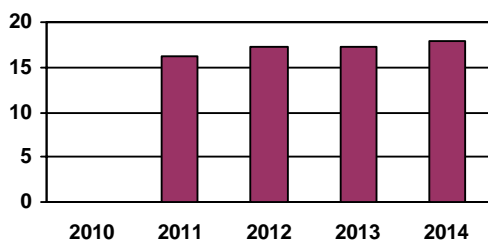
Gevolgen:

Geen maatschappelijke of beleidsmatige gevolgen

1. Zuidas Amsterdam bekostigt vanuit dit budget capaciteitsinzet van diverse diensten in het resultaatgebied Stedelijke ontwikkeling (OGA, IVV, DRO, IBA, stadsdeel) voor bestuurlijke ondersteuning en begeleiding voor de ontwikkeling van de Zuidas. Bijdrage voor stadsdeel is 50.000.

ISV: andere inzet middelen

- De middelen van het rijksbudget ISV worden nu besteed aan opgaven voor stedelijke vernieuwing. Een deel van het budget wordt rechtstreeks versleuteld naar de stadsdelen (2010: € 20 mln.). Andere projecten (begroting 2010) zijn: Gasfabrieken (€ 6,3 mln.), openbare ruimte Zuidelijke IJ-oever (€ 5,4 mln.), sanering verkeerslawaaier (€ 5 mln.), bodemsanering (€ 2,5 mln.), Monumenten (€ 2 mln.), Woningverbetering (€ 1 mln.), Broedplaatsen (€ 1 mln.) en Groen (€ 0,8 mln.). Er van uitgaande dat het rijk de wijziging van gebundelde doeluitkering naar decentralisatieuitkering per 2011 doorzet, is het ISV-budget vanaf 2011 vrij besteedbaar. Uitzondering vormt budget voor gasfabrieken (v.a. 2011: € 40,1 mln.) en bodemsanering € 7 mln v.a. 2011), waarover met het rijk specifieke afspraken zijn gemaakt. Ca. € 29 miljoen is dan in principe vrij besteedbaar v.a. 2011. Als gekozen wordt hiervan circa € 11,9 mln. aan de stadsdelen te versleutelen is centraal € 17,9 mln. aan ruimte die herbestemd kan worden

Omvang (€17,9 mln)

Uitvoerbaarheid: andere inzet zal veel discussie op roepen

Onzekerheden/risico's

Als de middelen worden omgezet in een decentralisatie uitkering kunnen middelen binnen zeker kaders anders aangewend worden vanuit verleden zijn reeds afspraken gemaakt over de inzet tot en met 2014. Andere bestemming moet dan in goed overleg met het Rijk.

Gevolgen:

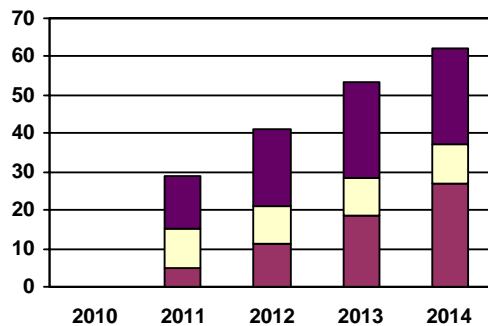
- Het anders inzetten van ISV-middelen zal op tal van beleidsterreinen gevolgen hebben. Het zal ook personele gevolgen hebben. Elk stadsdeel en elke dienst zal waarschijnlijk een deel van het ISV-budget inzetten voor personeel.
- De stadsdelen krijgen jaarlijks een substantieel bedrag uit het ISV (in 2009 en 2010 was dat € 20 miljoen). Dit wordt met dit voorstel circa € 8 mln. minder

Maatregelen Mobiliteitsfonds

1. Opbrengst parkeervergunningen verdubbelen door tariefsverhoging met 20% per jaar (€ 27,1 mln.)
2. Verdeling parkeeropbrengsten tussen stad en stadsdelen, beperkte afroaming met een voorstel tot andere verdeling tussen stadsdelen (€ 10 mln.)
3. Creëren ruimte voor nieuw college binnen het Mobiliteitsfonds door heroverwegen van activiteiten aan de hand van criteria. Max. variant (€ 25 mln.)

Een uitgebreide beschrijving van de keuzes staan in de notitie "Ruimte maken" van DIVV.

Omvang (€62,1 mln)

Uitvoerbaarheid: Impact is groot, maar het is uitvoerbaar.

Onzekerheden/risico's: zie gevolgen

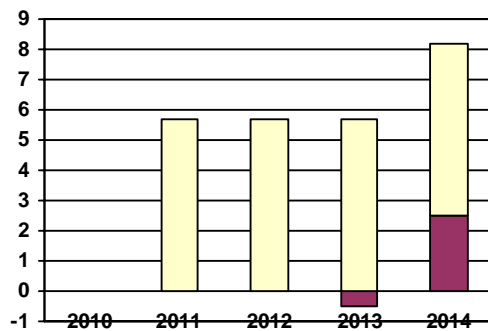
Gevolgen:

- Lastenverzwaring voor bewoners met parkeervergunning
- Fors minder inkomsten voor de stadsdelen
- Creëren van vrije ruimte in mobiliteitsfonds betekent o.a. dat huidige ambities voor programma's fiets, verkeersveiligheid en verkeersmanagement worden bevroren en projecten zonder go besluit ter heroverweging aangeboden worden zoals de fietsenstalling Leidseplein, beperking nieuwe P+R en OV programma, stoppen autoloze zondag en de Stop/Go,
  - Beleidsbudgetten gaan terug naar het noodzakelijke.
- Dit heeft personele gevolgen bij zowel DIVV als de stadsdelen

Maatregelen pontveren

1. Synergie door samenvoegen twee veerbedrijven (Connexion Noordzeekanaalveren en GVB IJveren) (€2,5 mln.)
2. Tariefheffing tot kostendekkendheid (€5,7 mln.)

Omvang (€8,2 mln.)

Uitvoerbaarheid: Fusie kan gerealiseerd worden zodra huidige contracten zijn afgelopen (juni 2013). De tariefheffing kan op weerstand stuiten.

Onzekerheden/risico's:

Gevolgen:

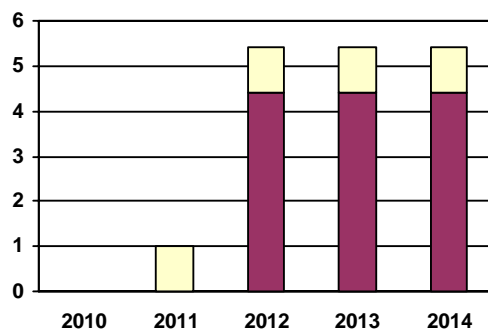
1. De samenvoeging levert schaalvoordelen bij aanschaf, minder reserve materieel, inkoop van o.a brandstoffen, gezamenlijke huisvesting. Varend personeel verbonden aan de schepen zal gelijk blijven, maar in de ondersteunende en management functies zijn besparingen mogelijk.
2. Burger moet betalen voor de pont. Vooral gevolgen voor bewoners van Noord. Optie is om één veer gratis te houden, maar dan ontstaan capaciteitsproblemen op de gratis pont. Om dit op te vangen zijn extra investeringen nodig in materieel en infrastructuur en dit is ruimtelijk niet inpasbaar

Maatregelen sociale veiligheid in Openbaar Vervoer

1. Versoberen gemeentelijke bijdrage aan veiligheid in het openbaar vervoer en dit overlaten aan de openbaar vervoerbedrijven met €4,4 mln. waarvan € 1,4 mln. Veiligheidsteam OV (20% vermindering) en € 3 mln. bijdrage aan stadsregio voor conducteurs op de tram.
2. Vrijval van de vrije ruimte in het budget voor uitbreiding veiligheidsteam OV (€1 mln.)

Omvang (€5,4 mln)

Uitvoerbaarheid: Niet eenvoudig omdat de maatregel weerstand zal oproepen bij personeel van het veiligheidsteam en vervoerspersoneel.

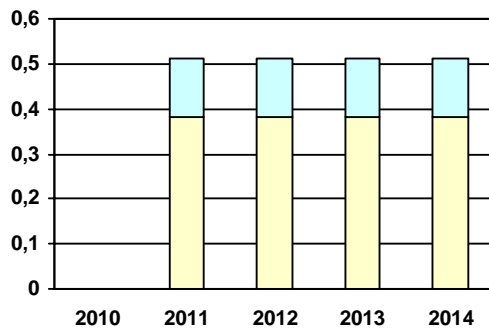
Onzekerheden/risico's: Het stopzetten zal door de stadsregio mogelijk als contractbreuk worden ervaren, aangezien de gemeenteraad in haar advies aan de stadsregio over het concept PvE voor de volgende concessieperiode geen issue heeft gemaakt van de gemeentelijk bijdrage. Het concept PvE gaat uit van voortzetting van de bijdrage.

Gevolgen:

1. Kan leiden tot daling van (gevoel van) veiligheid door reizigers en vervoerspersoneel. De maatregel heeft personele gevolgen voor Dienst Stadstoezicht (10 à 15 fte), tenzij de stadsregio besluit het budget aan te vullen.
2. De Stadsregio zal het verlies van deze bijdrage in een integrale afweging moeten plaatsen in het gehele OV-aanbod. Het recente Programma van Eisen voor het Openbaar Vervoer in Amsterdam komt daarmee op losse schroeven te staan.

Maatregelen Fietsbeleid

1. Verschuiven van strategisch en operationeel beheer van de fietsenstallingen naar Mobiliteitsfonds (€0,38 mln.)
2. Afschaffen subsidie Fietsersbond (€0,13 mln.)

Omvang (€0,5 mln)**Gevolgen:**

1. Bij verschuiving naar het Mobiliteitsfonds wordt beslag gelegd op de vrije ruimte in het fonds
2. De ambtelijke samenwerking met de fietsersbond zal onder druk komen te staan.

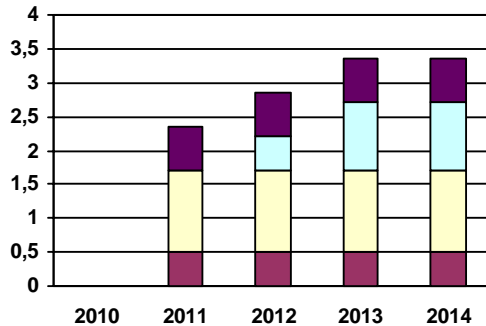
Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: zie gevolgen

Maatregelen Verkeer en Vervoer op inkomsten (inclusief financieel technische correcties)

1. Marktconforme afschrijvingsmethodiek parkeergebouwen, parkeergebouwen niet meer volledig afschrijven in 30 jaar (€0,5 mln.)
2. Exploitatie bestaande P+R Stoppen, kostendekkend maken (€1,2 mln.)
3. Verbeterd contract reclame Mupi/Abri (1). Nieuw contract aanbesteden in plaats van onderhands gunnen, verwachte netto opbrengst verdubbeld van (€1mln. naar €2 mln.)
4. Hogere bijdrage deelnemers voor coördinatie van uitvoering; kosten worden nu voor 70% door centrale stad gedragen en 30% door deelnemende partners. (€0,65 mln.)

Omvang (€3,35 mln)

Uitvoerbaarheid: Deel goed uitvoerbaar. Huidige contract Mupi/Abri loopt tot medio 2012 en voor andere bijdrage coördinatie moeten andere partijen ook instemmen

Onzekerheden/risico's: zie gevolgen

Gevolgen:

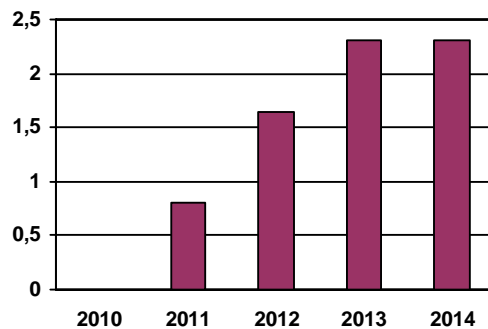
Geen grote maatschappelijke gevolgen.

2. Wel hoger tarief voor P+R van € 6 naar circa € 10 a € 12 per dag waarmee nog steeds lager tarief dan parkeren in de stad. Prijs P+R komt nu in betere verhouding ten op zichten van regionaal OV.
4. Kosten voor coördinatie worden verlegd naar stadsdelen, IVV projecten en VE fonds en externe partijen. Een andere bijdrage voor coördinatie moet worden goedgekeurd door strategisch overleg van coördinatiestelsel

Maatregelen beheer en uitvoeringscoördinatie Verkeer en Vervoer

1. Lager beheerniveau stedelijke infrastructuur van huidig niveau naar sober inclusief uitvoeringscoördinatie (€ 2,3 mln.)

Omvang (€2,3 mln.)

Uitvoerbaarheid: Goed realiseerbaar, gefaseerd invoeren vanwege langlopende contracten

Onzekerheden/risico's: zie gevolgen stadsdelen

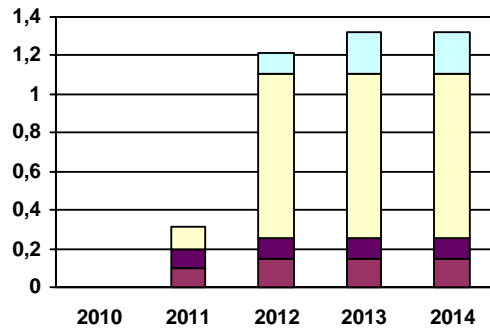
Gevolgen:

- Een lager beheerniveau betekent onder andere minder preventief en esthetisch (bijv. bestrijden klad en plak) onderhoud en treft het aanzien van de stad. Dit geldt voor alle arealen: wegen, bruggen, sluisen, lantarenpalen, stoplichten, etc. Er zal een hogere uitval optreden, storingen worden minder snel ontdekt en opgelost. Daarnaast worden bedieningstijden (openbare verlichting, stoplichten) verminderd. De verkeersdeelnemer zal meer overlast ervaren omdat opbrekingen en verkeersstromen minder worden gecoördineerd.
- Stadsdelen zijn verantwoordelijk voor dagelijks onderhoud hoofdnet auto en zullen mogelijk als gevolg van latere vervanging door de centrale stad voor hogere kosten komen te staan.
- Centraal is minder personeel nodig voor beheer en uitvoeringscoördinatie

Maatregelen Verkeer en Vervoer (efficiency)

1. Verhogen rendabiliteit Materiaaldienst, door grotendeels afstoten Wegbouwkundig Adviesbureau (€0,15 mln.)
2. Afschaffen bijzondere positie Stadsregisseur en deze taak onderbrengen bij DIVV (€0,1 mln.)
3. Inboeken effecten Puccini-methode (eenvoud en uniformiteit openbare ruimte) (€0,86 mln.)
4. Toezicht Activa BV stoppen, er wordt gewerkt aan eenvoudig model rond de strategische activa van de gemeente. In dat model kan de toezichthoudende rol afgeschaft worden (€0,21 mln.)

Omvang (€1,3 mln)

Uitvoerbaarheid: Deels goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's: Onzeker is of de voordelen uit toepassing van de Puccini-methode gerealiseerd worden, doordat in de huidige centrale inkoop al voordelen zijn gerealiseerd. Een nieuw model rond strategische activa moet worden vastgesteld.

Gevolgen:

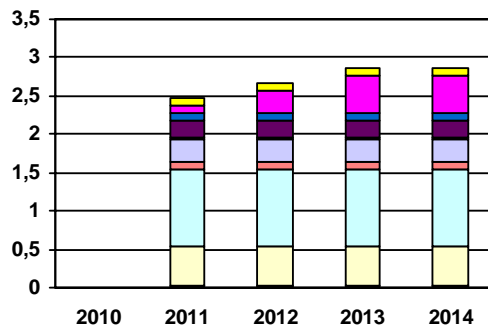
Geen maatschappelijke of beleidsmatige gevolgen

1. Afstoting van adviesbureau heeft personele gevolgen (2 a 3)
2. stadsdelen en buitengemeentelijke partners (zoals NUON, UPC) hechten aan onafhankelijke positionering stadsregisseur.

Maatregelen milieutaken

1. Efficiënter uitvoeren van analyse bedrijfsafvalwater (€ 0,03 mln.)
2. Slimmer organiseren milieutaken zoals samenwerken in toezicht, anders omgaan met taken met lage milieurelevantie, minder vooroverleg (€ 0,5 mln.)
3. Versobering bodemsanering en nazorg (€ 1,0 mln.)
4. Klimaatbureau budgetverlaging 20% of opheffen (resp. € 0,1 mln. of € 0,4 mln.)
5. Beperken subsidie Milieucentrum (€ 0,04 mln.), Amsterdams Natuur en Milieu Educatie (€ 0,1 mln.) of volledig schrappen (respectievelijk € 0,2 mln. en € 0,6 mln.)
6. Beperken bestuursondersteuning (€ 0,1 mln.)

Omvang (min €2,9 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's

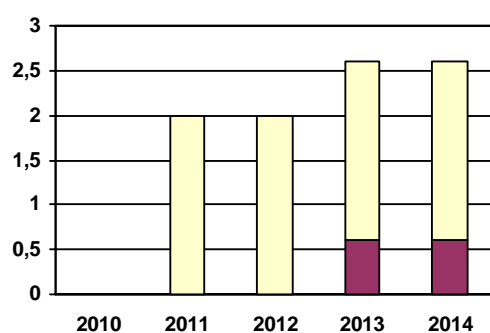
Mogelijk langere afbouwperiode nodig voor Klimaatbureau. Zie verder gevolgen.

Gevolgen:

1. Efficiency heeft geen gevolgen
2. Besparingen vooral in uitvoering van taken voor stadsdelen
3. Versobering heeft naar verwachting geen gevolgen. Reserve voor onderhoud volstaat.
4. Aanjaagfunctie en expertise halen klimaatdoelstellingen neemt af /verdwijnt met risico niet halen klimaatdoelstellingen. Grotendeels binnengemeentelijke inhuur.
5. Bij schrappen subsidie komt voortbestaan van de instellingen op het spel te staan. MCA is gehuisvest in Hortus, kan leiden tot financiële problemen Hortus.
6. Bestuurders worden minder goed ondersteund.

Maatregelen Binnenwaterbeheer

1. Fusie Diensten BBA en Waternet (efficiency) (€0,6 mln.)
2. Tarieven pleziervaart verhogen met 250% (€2,0 mln.)
3. Versoberen beheer waterwegen en bediening bruggen en sluizen op afstand (op korte termijn geen effect)

Omvang (€2,6 mln)**Gevolgen**

- Geen grote maatschappelijke gevolgen.
- Tarief meer op landelijk niveau

Uitvoerbaarheid:

Goed uitvoerbaar

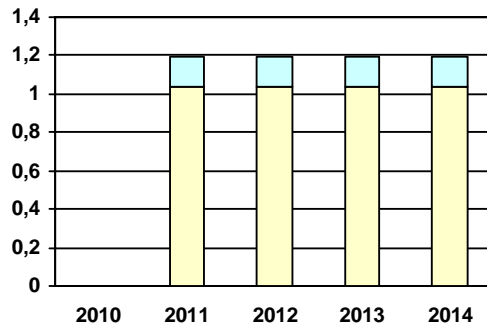
Onzekerheden/risico's:

Geen grote risico's aan verbonden.

Maatregelen Waternet

1. Opslagrente tot een marktconform niveau met een minimum van 0,75% of het opnieuw invoeren van een taakstellende winstafracht (op dit moment geen effect)
2. Meer grondwaterkosten in rioolheffing (€ 1,04 mln.)
3. Verminderen onderhoud grachten: minder drijfvuilvissen, van 6 naar 5 boten (20%) (€ 0,15 mln.)

Omvang (€1,2 mln)

Gevolgen:

1. Verhogen opslagrente heeft pas effect als het verschil tussen opslagrenten en marktrente meer dan 0,75% is
2. Lastverzwaring voor burger met 2 euro
3. Leidt tot minder schone grachten en risico van obstakels in schroef boten.

Uitvoerbaarheid: deels goed uitvoerbaar,

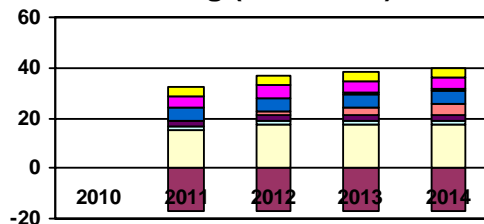
Onzekerheden/risico's

Maatregelen inkomen en armoede

1. Correctie op incidentele middelen armoede voorzieningen (- € 16,66 mln.)
2. Beperking aantal en reikwijdte armoedevoorzieningen (€ 17,378 mln.)
3. Diverse besparingen armoedebeleid (€ 1,612 mln.)
4. Stichting bijzondere noden beëindigen apparaatskosten (€ 0,23 mln.)
5. Beperken doelgroep armoedevoorzieningen van 110% → 100% (€ 2,5 mln.)
6. Herijken handhavingstaken (andere omgang met en inzet van handhavingstaken) (€ 4 mln.)
7. Beperking uitvoering schuldhulpverlening (€ 5,588 mln.)
8. Diverse maatregelen stadspas (€ 0,235 mln.)
9. Het stopzetten van de woonkostenbijdrage (€ 5 mln.)
10. Het stopzetten van de kwijschelding van de afvalstoffenheffing (€ 3,7 mln.)

Omvang (€30,4 mln)

Uitvoerbaarheid: redelijk goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

- mogelijke weerstand bij getroffen groepen.
- Inschatting is dat het beroep op de individuele bijstand zal toenemen.
- Mogelijk leidt verlagen van subsidies tot frictiekosten
- vraagt herpositionering doelgroep en beleid/uitvoering in bredere context.

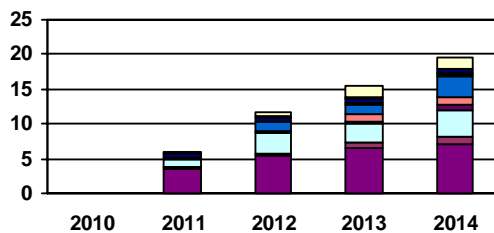
Gevolgen:

- Treft minima in de stad
- Minder regie vanuit gemeente
- Burgers moeten meer zelf initiatief nemen om in aanmerking te komen voor voorzieningen
- Minima krijgen hogere lasten
- Bijdragen worden omgezet naar leningen
- Minder bereik minima
- Oplopende schulden bij burgers
- Beëindiging bijdrage Voedselbank
- Mogelijk verhoging druk op maatschappelijke instellingen en particuliere fondsen
- Mogelijk grotere druk op dienstverlening door stadsdelen
- Deze maatregelen hebben maatschappelijke gevolgen voor de burgers die op dit moment gebruik maken van deze regeling voor woonkostenbijdrage en afvalstoffenheffing

Diverse maatregelen werk, inburgering, educatie en jeugd (1)

1. Beëindigen flankerende voorzieningen werkgelegenheid (€ 7,078 mln.)
2. 50% bezuinigen cultuureducatie en stelposten (€ 1 mln.)
3. Niet starten pilot basisvoorziening m.i.v. 2011 + bezuiniging DU onderwijs (€ 3,8 mln.)
4. Minder intensief leerplichtbeleid bij voortijdige schoolverlaters (€ 1 mln.)
5. Beëindigen diverse subsidierelaties brede school activiteiten (€ 1,1 mln.)
6. Beëindigen diverse subsidierelaties (kwaliteit onderwijs / segregatie / vios / vraag gericht onderwijs (€ 3 mln.)
7. Ombuiging onderzoeksbudget onderwijshuisvesting voorgezet onderwijs(€ 0,15 mln.)
8. Efficiency apparaat onderwijs (€ 0,3 mln. + p.m.)
9. Verlagen / beëindigen subsidies volwassen educatie (€ 0,5 mln.)
10. Verminderen toezicht kinderdagverblijven en naschoolse opvang (€ 0,04 mln.)
11. Verminderen kinderopvang inburgeraars (€ 0,06 mln.)
12. Leerlingen vervoer: invoeren wettelijke grensafstand en aanscherpen indiceren (€ 1,65 mln.)

Omvang (€19,68 mln)

Uitvoerbaarheid: Makkelijk uitvoerbaar al ligt voor een deel van de maatregelen een wettelijke verplichting ten grondslag waar 5% van is opgenomen

Onzekerheden/risico's: Neveneffecten

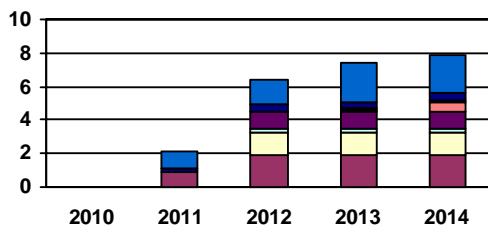
Gevolgen:

- Cultuureducatie op scholen en minder middelen naar stadsdelen.
- Tevens minder ondersteuning voor jongeren in o.a. naschoolse opvang.
- Verminderde inzet kwaliteitsaanpak onderwijs en naschoolse opvang vanuit gemeente
- Minder bijdrage aan kwaliteit onderwijs, veiligheid en segregatie
- Onder andere invloed op exploitatie van instellingen zoals het mozeshuis
- Afstand voor leerlingenvoer is nu 2-4 km. en wordt met dit voorstel 6 km. waardoor minder kinderen in aanmerking komen.

Maatregelen werk, inburgering, educatie en jeugd (2)

1. Diverse maatregelen binnen het sociaal cultureel werk / stedelijke jeugd- en jongerenwerk (€ 1,9 mln.)
2. Stopzetten subsidie 'street corner work' (€ 1,4 mln.)
3. Stopzetten scouting en jeugdwerk (€ 0,2 mln.)
4. Stopzetten subsidies kinderwerk (€ 1 mln.)
5. Beëindigen XXX's Card (€ 0,6 mln.)
6. Efficiency apparaat jeugd (€ 0,1 mln.)
7. Ombuiging spa (€ 0,4 mln.)
8. Wijzigen organisatie OKC en invoeren gereduceerd basispakket (€ 2,3 mln.)

Omvang (€7,9 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar met aandacht voor afbouw subsidies

Onzekerheden/risico's:

Algemeen: beëindiging subsidierelaties kan leiden tot frictiekosten.
 6. Tijdige besluitvorming voor overdracht naar stadsdelen is vereist

Gevolgen:

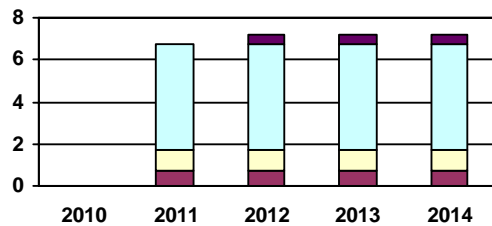
Algemeen: minder mogelijkheden voor vrije tijdsbesteding voor arme jongeren.

1. gevolgen voor stadsdelen waar SJA gevestigd is
2. vervallen van bemiddeling en begeleiding overlastgevende en zwerfjongeren. Ook bij stadsdelen verdwijnt deze activiteit. Toename overlast.
3. gevolgen voor scouting
4. mogelijke gevolgen voor voortbestaan circus en laan van Spartaan
5. 50.000 jongeren geen pas meer, waarvan 15.000 minima: minder participatie, minder werkervaring, opheffen stagebureau.
6. coördinatie taak OKC ook aan stadsdelen overdragen en verminderde dienstverlening

Maatregelen Zorg (WMO)

1. Verhogen eigen bijdrage met € 1 voor aanvullend openbaar vervoer (€0,75 mln.)
2. Zonder indicatie geen vervoerspas voor reizigers ouder dan 65 (€ 1mln.)
3. Niveau van Hulp bij Huishouden omlaag (€ 5 mln.)
4. Verlaging overige uitgaven WMO (materiele kosten € 0,45 mln.)

Omvang (€7,2 mln)

Uitvoerbaarheid: deels makkelijk, deels moeilijk uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

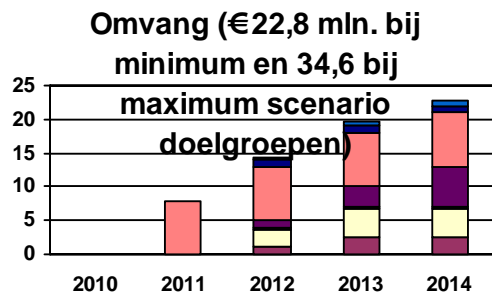
1. Mogelijk minder ritten
2. geen opmerkingen
3. Betreft een verwachte uitkomst van Europese aanbesteding in 2010
4. Deel van de besparingen wordt verhaald op andere diensten waarmee WSZ een service level agreement heeft

Gevolgen:

1. Burgers betalen meer voor beschermd vervoer waardoor mogelijk wegleffect naar ander goedkoper vervoer zonder eigen bijdrage
2. Mogelijk minder OV reizen door vooral lagere inkomensgroepen en mogelijke wegleffecten naar buurtbusvoorzieningen bij stadsdelen
3. Kans op minder lang thuis kunnen wonen en mogelijke wegleffecten naar welzijnsvoorzieningen bij stadsdelen
4. geen opmerkingen

Maatregelen zorg (maatschappelijke opvang)

1. Beëindigen subsidies aan instellingen actief binnen het werkveld maatschappelijk meedoen (€2,5 mln.)
2. Beëindigen subsidies aan instellingen binnen werkvelden maatschappelijke dienstverlening, gezondheidszorg, patiënten/consumentenbeleid, prostitutiebeleid (€ 4,2 mln.)
3. Efficiency indicaties met 10% (€0,3 mln.)
4. Bijzonder problematische doelgroepen 3 scenario's (€6 – 17,8 mln.)
5. Afschaffen verhuiskostenvergoeding woningaanpassing inwoners > 65 (€8 mln.)
6. Verlagen tarieven vrouwenopvang (€ 1 mln.)
7. Verlaging subsidie voor zorg ondersteunende taken (€0,8 mln.)

Uitvoerbaarheid: redelijk uitvoerbaar. Rekening houden met afbouwperiode subsidierelaties en betrokken partijen. Soms is deel van het bedrag moeilijk realiseerbaar. Tevens is een deel van de kosten efficiency.

Onzekerheden/risico's:

- Overheid heeft niet op alle partijen invloed
- Zorgvuldigheid bij uitvoering van bezuiniging is van groot belang.

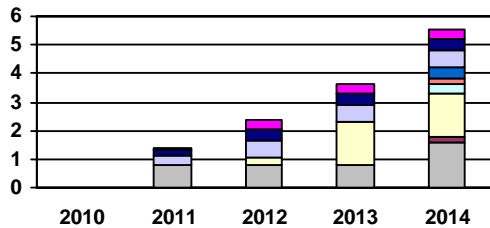
Gevolgen:

- De zorg en leefbaarheid voor deze groepen zal versoberen
- Stadsdelen hebben te maken met de uitvoering van zorg taken en zullen direct te maken krijgen met de bezuinigingen vanuit de centrale stad
- Burgers zullen een groter beroep doen op welzijnsdiensten, betreffende instellingen, stadsdelen en politie
- Betreffende doelgroepen die door deze maatregelen geraakt zullen worden zijn o.a. minima, ouderen, zorgbehoevende, daklozen, vrouwen, kinderen en gehandicapten,
- Burgers krijgen een beperkte invloed burgers voor inspraak WMO

Maatregelen Zorg (Medische hulp)

1. Verhogen baten OOV taken ambulancedienst, FLO en aanpassen NRGGA (€ 1,6 mln.)
2. Efficiency infectieziektebestrijding (€ 0,194 mln.)
3. Beëindigen of verlagen dienstverleningsniveau rond methadonbus, huisverbod, seksueel geweld en overdragen financiering naar zorgverzekeraar (€ 1,514 mln.)
4. Beëindigen voorlichting migrantengroepen in eigen taal (€ 0,293 mln.)
5. Bezuiniging op uitvoering taken luchtmeetnet (€ 0,052 mln.)
6. Methadonverstrekking arrestanten niet langer betalen (€ 0,2 mln.)
7. Overname taken SAG en taakstelling uitvoering jeugdgezondheidszorg (efficiency (€ 0,39 mln.)
8. Minder 2de contactmomenten VO (€ 0,6 mln.)
9. Besparing zorgconsulenten (€ 0,4 mln.)
10. Besparing diverse GGD producten o.a. preventief jeugdbeleid (€ 0,3 mln.)

Omvang (€5,54 mln)

Uitvoerbaarheid: relatief makkelijk tenzij, afhankelijk van onderhandelingen en mogelijke frictiekosten aanwezig

Onzekerheden/risico's:

- Minder professioneel uitvoeren wettelijke taak
- Mogelijk verslechtering gezondheid

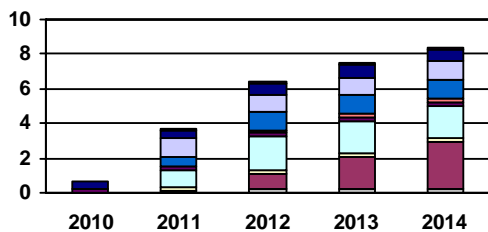
Gevolgen:

- Het bezuinigen voor de geestelijke gezondheidszorg zal effect hebben op de gezondheid van burgers en specifieke doelgroepen waaronder jongeren, en zwakkeren bij afschaffing gemeentelijke bijdragen zullen deze mogelijk kunnen toenemen bij o.a. de politie (methadon verstrekking), zorgverzekeraars en zal een groter beroep op staddelen kunnen worden gedaan.

Maatregelen veiligheid en criminaliteit

1. Beëindigen subsidie veiligheidsmanager en gebiedssubsidies stadsdelen (€0,2 mln.)
2. Verlagen brandweezorgnorm (€2,75 mln. + pm)
3. Beëindigen diagnostiek licht verstandelijk beperkten (€0,2 mln.)
4. Beëindigen financiering door de politie aangestuurd onbevoegd toezicht (MTV's) (€ 1,9 mln. + pm)
5. Beëindigen strategische aankoop panden buiten centrum (€0,21 mln.)
6. Minder scholing en onderzoek informatiehuishouding (€0,2 mln.)
7. Minder straatcoaches (verlagen subsidie SAOA (€ 1,1 mln.)
8. Verminderen aantal trajecten criminele jeugd (€ 1 mln. + pm)
9. Verminderen activiteiten instrumentarium van het veiligheidsplan (€0,68 mln.)
10. Efficiency OOV (€0,1 mln.)

Omvang (€8,34 mln)

Beschrijven gevolgen voor:

De handhaving van de openbare orde en veiligheid is een wettelijke taak. Bij overlast kan men vanuit de wettelijke taak hier een eind aan maken. Het niveau van mogelijke handhaving zal minder worden wat op termijn kan leiden tot meer overlast en onrust in de stad. De leefbaarheid van de stad wordt minder aantrekkelijk voor bewoners.

Uitvoerbaarheid: relatief makkelijk, in enkele gevallen afhankelijk uitloop personeel en afbouw subsidies. Aanpassen brandweezorgnorm en NRGa kan niet zondermeer bijgesteld worden.

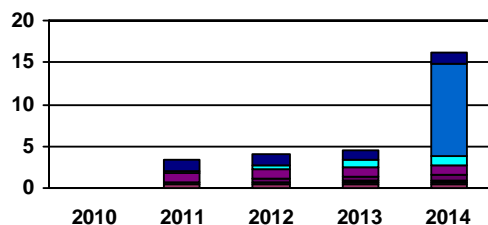
Onzekerheden/risico's:

- mogelijk grotere risico's veiligheid
- keuze in veiligheidsniveau noodzakelijk i.v.m. economische crisis en invulling wettelijke taakveiligheid & handhaving.

Maatregelen Wonen

1. Verlagen bijdrage aan ASW en huurteams met 15% (€0,4 mln.)
2. Beëindigen bijdrage woonbootbewoners (€0,02 mln.)
3. Kostendekken maken activiteiten boedelbeheer (€0,26 mln.)
4. Beëindigen subsidie meldpunt ongewenst verhuurgedrag (€0,2 mln.)
5. Beperken beleidsinzet op het terrein van wonen (€0,8 mln.)
6. Beëindigen stedelijke bijdrage aan wijksteunpunten wonen (€1 mln.)
7. Beëindigen gemeentelijk bemoeienis met vergunningsplichtige deel particuliere woningmarkt (€0,6 mln.) + daarmee gepaard gaande taakvermindering op handhaving en regelgeving (€0,6 mln.)
8. Stoppen handhavingstaak gemeentelijke verordeningen zoals bijvoorbeeld de huisvestingsverordening (€11 mln.)
9. Kostendekkend maken leges Wonen (€1,29 mln.)

Omvang (€16,2 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

- Mogelijk weerstand bij doelgroepen
- Afbouw subsidies kan leiden tot frictiekosten
- Bij stoppen handhaving geen specifieke tool meer om misstanden op de woningmarkt aan te pakken.

Gevolgen:

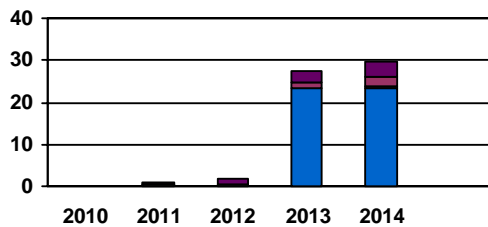
- Huurteams in de stadsdelen zullen minder middelen hebben om fraude te bestrijden en wijkontwikkeling kan achterblijven.
- Een aantal woonbootbewoners zullen mogelijk te maken krijgen met hogere lasten
- Minder of geen handhaving kan leiden tot grotere fraude in de woonwereld en leidt tot minder informatie voor stadsdelen om gezamenlijk op te trekken
- Bewoners en huurders in Amsterdam hebben minder toegang tot informatie, service m.b.t. wonen.
- Belangenbehartiging van bewoners en huurders wordt verminderd

Maatregelen Kunstenplan, AFK en Bibliotheken

1. Verlagen bijdragen kunstenplan met 25% (€23,3 mln.)
2. Verlagen apparaat kunstraad 25% (€0,1 mln.)
3. Efficiency apparaat kunst en cultuur (€0,2 mln.)
4. Verlagen subsidie AFK en Uitburo met 25% miv 2013 (€2,6 mln.)
5. Verlagen structurele subsidie bibliotheken 25% (€3,3 mln.)

Omvang (€29,5 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

Algemeen: Beëindiging subsidierelaties kan leiden tot frictiekosten

1. gemeente heeft t/m 2018 afspraken gemaakt met AFK en Uitburo. Deel van taken AFK kunnen mogelijk verschuiven naar DMO.
2. verlagen kunstenplan: mogelijk faillissement bij instellingen en oplopen achterstallig onderhoud cultuurgebouwen. Veel gecombineerde financiering met andere overheden en partijen, risico op verlaging ook van deze partijen.

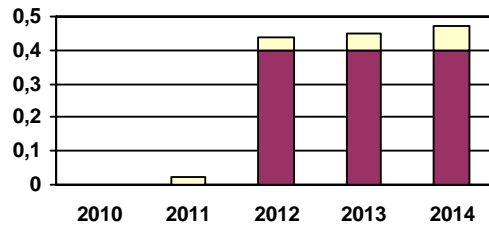
Gevolgen:

1. Verlagen subsidie kan leiden tot verschraving aanbod voor jong talent, kunstenaars en culturele initiatieven. Daarnaast heeft het een gevolg voor de kunstensector in Amsterdam.
2. Mogelijk cultuur/museumbezoek duurder, mogelijk ontslagen in cultuursector. Terugloop bezoekers, minder aantrekkelijke stad
3. –
4. Soberder dienstverlening aan burger

Maatregelen Lokale Media

1. Stopzetten subsidie basta (€0,4 mln.)
2. Verlagen subsidie lokale media met 25% van het beïnvloedbare bedrag (€0,07 mln.)

Omvang (€0,5 mln)

Gevolgen:

- Geen specifiek educatief Amsterdammers school tv programma voor Amsterdamse scholgaande kinderen

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

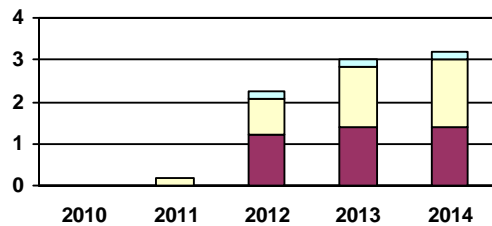
Onzekerheden/risico's:

Subsidiebeëindiging kan leiden tot frictiekosten

Maatregelen Artis / Hortus / Amsterdamse Bos

1. Verlagen subsidie Artis met 25% (€ 1,4 mln.)
2. Diverse maatregelen Amsterdamse bos (opheffen boswachterij, sluiting bezoekerscentrum, genereren inkomsten (€ 1,6 mln.)
3. Verlagen subsidie Hortus 25 % (€ 0,2 mln.)

Omvang (€3,2 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar, afbouw subsidies

Onzekerheden/risico's:
mogelijke frictie kosten, voor Amsterdamse bos afhankelijk van Amstelveen en Aalsmeer. Realisatie van inkomstenverhoging is afhankelijk van externe factoren

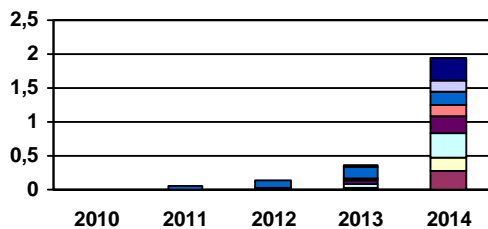
Gevolgen:

- Minder gevarieerd aanbod en mogelijk gevolg voor toegankelijkheid burgers.
- Mogelijke gevolgen voor personeel Amsterdamse bos en veiligheid burgers

Maatregelen met betrekking voor Sport

1. sportaccommodaties: beëindigen subsidies en huur reductie gymlokalen (€0,25 mln.)
2. opheffen Amsterdamse sportraad (€0,2 mln.)
3. sportbeleid en sportservicebureau: 2% minder (€0,36 mln.)
4. sportstimulering jongeren: afschaffen diverse maatregelen (werken in de sport, vervoer jeugdteams, sportvrijwilligers, topscore 10% (€0,25 mln.)
5. Topsport: 30% minderuitgaven op topsport (€0,16 mln.)
6. verhogen tarieven gebruik sportpark en bosbaan (20%) (€0,2 mln.)
7. verhogen inkomsten sporthallen Zuid (€0,15 mln)
8. efficiency apparaat sport (€0,34 mln.)

Omvang (1,94 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar

Onzekerheden/risico's:

Mogelijke frictiekosten aanwezig bij afbouw van subsidies.

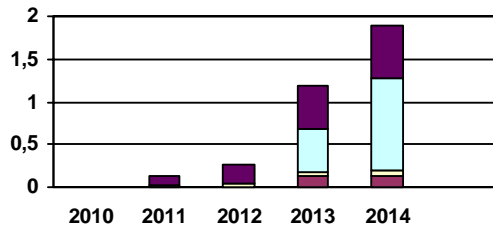
Gevolgen:

- Er kunnen belemmering optreden in de uitvoering van sportplannen bij stadsdelen
- Door het afschaffen van maatregelen m.b.t. sport stimulering kan de gezondheid van Amsterdamse burgers op den duur verslechteren
- Mogelijke daling van sportparticipatie (minima, jongeren met of zonder overgewicht gehandicapt) en versoering sportplan
- Amsterdam bouwt aan een imago als topsport stad mede i.v.m. de Olympische ambitie.
- De scholen en georganiseerde sportverenigingen zullen de lastenverhoging moeten kunnen dragen anders mogelijke terugloop in sportactiviteiten

Maatregelen voor emancipatie en diversiteit

1. Organisatie op specifieke terreinen van de emancipatie (€0,13 mln.)
2. Verlagen subsidies vrouwen emancipaties (49%, €0,066 mln.)
3. Afbouw subsidie integratie en participatie (SIP) m.i.v. 2013 (€1,075 mln.)
4. Verlagen stelpost + beëindigen bijdrage aan servicepunt emancipatie (€0,63 mln.)

Omvang (€1,9 mln)

Uitvoerbaarheid: goed uitvoerbaar, maatregel wordt geleidelijk ingevoerd

Onzekerheden/risico's:
Algemeen: beëindiging subsidies leiden mogelijk tot frictiekosten

Gevolgen:

- Minder initiatieven op gebied van emancipatie
- Minder bereik van diversiteitsbeleid van de gemeente in de stad
- Verminderde ondersteuning vanuit gemeente aan maatschappelijke zelforganisaties
- Toename beroep op maatschappelijke instellingen en ondersteunende organisaties waaronder stadsdelen.

Verkoop of herfinanciering gemeentelijke deelnemingen

1. Verkoop gemeentelijke aandelen € 748 mln. incidenteel

Alternatief 1: herfinanciering onderneming (vreemd vermogen aantrekken in plaats van eigen vermogen), € 11 mln. incidenteel

Alternatief 2: eenmalige dividenduitkering € 1 mln. - € 1,5 mln. incidenteel

Gevolgen:

- Bij verkoop: verlies van invloed en zeggenschap door gemeente op bedrijven
- Herfinanciering kan zonder verlies van invloed of zeggenschap

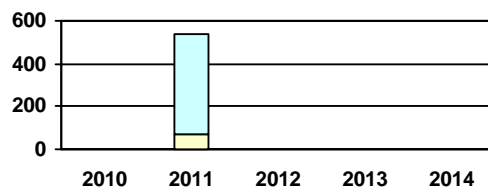
Uitvoerbaarheid: verkoop moeilijk, herfinanciering makkelijk

Onzekerheden/risico's:

- verkoop aandelen leidt tot eenmalige baten en structurele inkomstenderving (vervallen van dividenduitkeringen)
- onzeker of er kopers te vinden zijn
- er zijn wettelijke voorschriften / bestuurlijke afspraken over mogelijke kopers
- herfinanciering vergt medewerking van mede-aandeelhouders, raad van commissarissen en directie.
- risico van herfinanciering is een lagere dividenduitkering bij terugloop van inkomsten

Maatregel Erfpacht en verkoop onroerend goed

1. Invoeren eeuwigdurende erfpachtafkoop (€ 69,5 mln.)
2. Verkoop erfpacht grond (€ 470 miljoen)
3. Verkoop onroerend goed: panden OGA en Haven (€ 3,8 mln.)

**Omvang incidenteel
(€543 mln)**

Uitvoerbaarheid: moeilijk

Onzekerheden/risico's:

1. Erfpachtafkoop:
  - eenmalige inkomsten, maar over 50 jaar forse structurele inkomstenderving
  - afkoop moeilijk te ramen, omdat afkoop alleen vrijwillig plaatsvindt. Aanname: € 100 mln. afkoop in 2011, inkomstenderving deels (t/m 2030) gecorrigeerd
2. Verkoop grond:
  - eenmalig inkomsten, maar structurele inkomstenderving erfpacht
  - verkoop moeilijk te ramen: koop is vrijwillig en omvang afhankelijk van voor verkoop vrij te geven gronden. Aanname: grond met marktwaarde € 1 miljard (ca. 10%) verkocht, inkomstenderving deels (t/m 2030) gecorrigeerd.
  - Gemeente verliest belangrijk sturingsinstrument
3. Verkoop panden:
  - door verkoop verdwijnt het al dan niet positieve structurele exploitatiesaldo
  - één pand is gemeentelijk monument, beperkt verkoopmogelijkheden
  - één pand is kantoor, kantorenmarkt is zeer slecht op dit moment
  - vastgoedmarkt is slecht: nu verkopen kan financieel ongunstig zijn

Gevolgen:

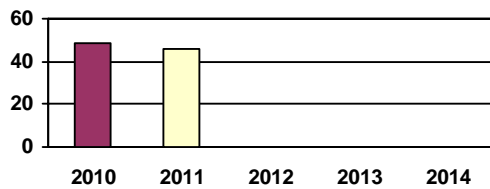
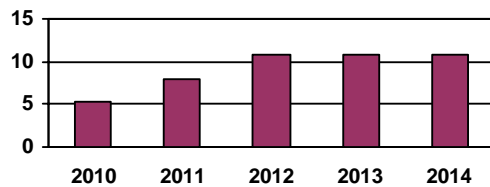
1/2 Afkoop erfpacht/ verkoop grond:

- betekent loslaten beginsel erfpachtstelsel: waardestijging grond komt toe aan de gemeenschap
- op termijn vermindering draagvlak erfpachtstelsel
- gronduitgifte is stadsdeelzaak, dus vergt capaciteit
- stadsdelen verliezen zeggenschap over de bestemming van gronden

3. Verkoop panden: geen beleidsmatige gevolgen, aangezien de panden niet noodzakelijk zijn voor uitvoering van gemeentelijke of sociaal maatschappelijke taken

Vrijval reserves en voorzieningen en stelselwijziging rente egalisatie reserve

1. Een bedrag van € 46,3 mln. aan reserves en voorzieningen kan zonder ernstige gevolgen vrijvallen bij de rekening 2009. Onderdeel van het voorstel is de aanpassing regels rond bedrijfsreserves.
2. De stelselwijziging heeft zowel structurele als incidentele baten tot gevolg: (€ 5,4 mln.) in 2011 structureel oplopend tot (€ 10,7 mln.) vanaf 2012 (€ 48,5 mln.) incidenteel

**Omvang incidenteel
(€94,8 mln)****Omvang structureel
(€10,7 mln vanaf 2014)****Gevolgen:**

1. Slechts interne gevolgen m.b.t. reserves en voorzieningen voor diensten en bedrijven
2. Stadsdelen en DWR ontvangen eenmalige incidentele bate van € 14,8 miljoen door stelselwijziging

Uitvoerbaarheid: makkelijk

Onzekerheden/risico's:

- Vrijval: bedrag moet geormerkt worden in het rekeningresultaat 2009, anders valt het beschikbaar voor nieuw beleid in 2011.
- vrijval reserve wagenpark (€ 1,8 mln.) is niet geheel vrij besteedbaar

Bijlage 3

Moties

Bij de begroting 2010 zijn drie moties aangenomen die een relatie hebben met de heroverwegingsoperatie. Hieronder is aangegeven hoe ze zijn meegenomen in de heroverwegingsoperatie.

Motie 710 bezuinigingsmogelijkheden zwaar weer scenario

In motie 710 is gevraagd om bij het in kaart brengen van de bezuinigingsmogelijkheden bij een zwaar weer scenario de volgende punten te betrekken en de financiële consequenties in beeld te brengen:

- een strakkere taakafbakening tussen stad en stadsdelen waarmee dubbelwerk voorkomen wordt;
- het 'bevriezen' van het aantal ambtenaren per 1 januari 2011;
- de gemeentebegroting niet jaarlijks te indexeren, maar op de 'nullijn' te zetten;
- bezuinigingen op het aantal communicatiemedewerkers en -materiaal

Het rapport bevat geen gemeentebrede inventarisatie van de mogelijkheden van een strakkere taakafbakening tussen centrale stad en stadsdelen. De reden is dat hiernaar op dit moment al onderzoek gaande is in het kader van de verbetering van het bestuurlijk stelsel. In het raadsbesluit van juni 2009 over de verbetering van het bestuurlijk stelsel is besloten om op een aantal terreinen de verdeling van taken en bevoegdheden tussen centrale stad en stadsdelen te heroverwegen. Ook is vastgelegd dat deze heroverweging van taken een continu proces is. Daarnaast is in lijn met de motie-Van der Garde/Van Doorninck besloten de gevolgen van het nieuwe bestuurlijk stelsel voor de relatie tussen centrale diensten en stadsdelen te onderzoeken. Voor meer informatie over de voortgang van deze onderzoeken wordt verwezen naar de brief over voortgang verbeteringen bestuurlijk stelsel zoals die is besproken in de raadscommissie AZ van 28 januari 2010.

Het rapport bevat wel een aantal maatregelen dat raakt aan de taakafbakening tussen centrale stad en stadsdelen. Een voorbeeld is opgenomen in de maatregel over de Ouderkindcentra. Daarin wordt voorgesteld de beschikbare (rijks)budgetten te decentraliseren naar het stadsdeelfonds in plaats van de geldstromen via een centraal stedelijke dienst te laten verlopen.

Het bevriezen van het *aantal* ambtenaren per 1 januari 2011 is op zichzelf geen besparingsmaatregel. Bij een gelijkblijvend aantal ambtenaren dalen de uitgaven van de gemeente niet. Om die reden komt de maatregel in het rapport niet aan de orde. Het bevriezen van het aantal ambtenaren kan wel een beheersingsmaatregel zijn. In dat verband is het goed om te wijzen op de selectieve vacaturestop die het huidige college heeft ingevoerd.

De financiële consequenties van het op de nullijn zetten van de begroting kunnen niet op voorhand geschetst worden. Ze kunnen pas bepaald worden als duidelijk is hoe de batenkant zich nominaal ontwikkelt en hoe de autonome ontwikkeling van de lastenkant verloopt. Om toch een indicatie te geven, is berekend wat het effect was geweest als van 2009 op 2010 de nominale aanpassing op nul was gezet. Een grove inschatting is dat bij een nominale aanpassing van nul van 2009 naar 2010, de gemeente circa 30 miljoen bezuinigd had. Bij het op de nullijn zetten van de nominale aanpassing, zal overigens nog een keuze moeten worden gemaakt, waar de besparingen die oplevert opgevangen worden. Het rapport brengt in beeld welke mogelijkheden daarvoor zijn. Om die reden komt de nullijn in het rapport niet expliciet aan de orde.

Bezuinigen op communicatiemateriaal en medewerkers is één van de mogelijke maatregelen die in beeld is gebracht.

Motie 711 heroverweging Amsterdams beleid

In motie 711 is gevraagd om vóór de vaststelling van de begroting 2010 op 16/17 december 2009 te rapporteren met betrekking tot de heroverwegingsoperatie. Aan dit verzoek is gehoor gegeven middels de brief van wethouders Asscher en van Poelgeest van 9 december 2009 waarin de Raad is ingelicht over de stand van zaken van de heroverwegingsoperatie.

Motie 939 onderzoek dubbele subsidies

In motie 939 is gevraagd om de gemeentelijke subsidies te inventariseren om te kijken of er meerdere subsidiestromen voor dezelfde doelstellingen bestaan.

Binnen het gegeven tijdsbestek dat voor de gehele operatie beschikbaar was is een quick scan uitgevoerd naar mogelijke dubbelingen in de subsidiestromen. Daaruit zijn geen subsidiestromen naar voren gekomen die gestopt kunnen worden omdat ze volledig overlappen. Wel is duidelijk dat stroomlijning nodig is in de aanpak, methodiek en beleidsregels rondom subsidies. Binnen de kaders van de algemene subsidieverordening Amsterdam, kent elke dienst op dit moment zijn eigen regels. Nader onderzoek zal plaatsvinden naar de mogelijkheden om het proces van subsidieverlening te uniformeren en rationaliseren. Bij dat onderzoek zal ook conform het verzoek van de motie precies in kaart worden gebracht welke subsidies de gemeente verstrekt voor welk doel.

Tot slot is door de tijdens de Staat van de Stad door het College toegezegd dat er geen dichtgetimmerd pakket aan maatregelen aan de Raad zal worden aangeboden, maar een inventarisatie van mogelijkheden zodat politieke partijen hier zelf een keuze uit kunnen maken. Voorliggend rapport voldoet aan deze toezegging.

2009

1

710

6 november 2009

M1

woensdag 28 oktober 2009

woensdag 28 oktober 2009

Aangenomen

Onderwerp

Motie van het raadslid de heer Mulder inzake de begroting voor 2010 (bezuinigingsmogelijkheden zwaar weer scenario).

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende heeft de eer voor te stellen:

De raad,

Gehoord de discussie over de begroting voor 2010,

Overwegende dat:

- het Rijk aangekondigd heeft te gaan bezuinigen in 2011 of 2012;
- dat dit vermoedelijk ook gevolgen heeft voor de uitkering uit het gemeentefonds;
- het verstandig is om als gemeente voorbereid te zijn op een zwaar weer scenario,

---

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders:

bij het in kaart brengen van de bezuinigingsmogelijkheden bij een zwaar weer scenario de volgende punten te betrekken en de financiële consequenties in beeld te brengen:

- een strakkere taakafbakening tussen stad en stadsdelen waarmee dubbelwerk voorkomen wordt;
- het 'bevriezen' van het aantal ambtenaren per 1 januari 2011;
- de gemeentebegroting niet jaarlijks te indexeren, maar op de 'nullijn' te zetten;
- bezuinigingen op het aantal communicatiemedewerkers en -materiaal.

Het lid van de gemeenteraad,

M. Mulder

2009

1

711

6 november 2009

M4

woensdag 28 oktober 2009

woensdag 28 oktober 2009

Aangenomen

Onderwerp

Motie van de raadsleden de heer Van der Burg, de heer Ivens, de heer Limmen en de heer Manuel inzake de begroting voor 2010 (heroverweging Amsterdams beleid).

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden hebben de eer voor te stellen:

De raad,

Gehoord de discussie over de begroting voor 2010,

Overwegende dat:

- een heroverweging van het Amsterdams beleid noodzakelijk is;
- de Amsterdammer recht heeft op duidelijkheid van het college van burgemeester en wethouders,

---

Draagt het college van burgemeester en wethouders op:

voor de vaststelling van de begroting 2010 op 16/17 december 2009 te rapporteren met betrekking tot deze heroverweging.

De leden van de gemeenteraad,

E. van der Burg

L.G.F. Ivens

M.H.J. Limmen

I.R. Manuel

2009

1

939

16/17 december 2009

M61'

16/17 december 2009

16/17 december 2009

aangenomen

Onderwerp

Motie van het raadslid Van Drooge inzake de begroting voor 2010 (onderzoek dubbele subsidies).

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende heeft de eer voor te stellen:

De raad,
Gehoord de discussie over de begroting voor 2010;

Overwegende dat:

- veel beleidsdoelstellingen met meerdere subsidiestromen via verschillende kanalen worden gesubsidieerd;
- dit onoverzichtelijk is en tot extra kosten leidt,

Verzoekt het college:

- de gemeentelijke subsidies te inventariseren om te kijken of er meerdere subsidiestromen voor dezelfde doelstellingen bestaan.

Het lid van de gemeenteraad,

A.H. van Drooge

